

XC

Les deux orphelins et l'ogresse.

Těnna-yak : turu yät-tmgart afruh ttfruht, těmmět immätsen, itahel ibbätsen, tayyåd; iga şiyyad, těnnas : « žlu arrau-nk, ig tumzt snät tskurin těšt yät, sg yät, arrau aur-asen-těfkt yät!» innas : « wahha, mkag alga! »

Imun d-warrau-nş atn-izlu; těnker Fadma tsělla-sen ntät těddu ar-talla, tini-t i-gmas: « hat ira baba ag-izlu! » těddu täsi ilämměn d-zzbib tg-in g-ušelliq-nes, ar-iu-tṣḍâr g-uḡaras, gmas itabɛa-t ar-iṣta tazbibin, innas: « a-lalla iḍer sgim kra iḥlan! » těnna-yas: « a-iwis n-waɛdau trit ad-i-tzlut! » ntät tra-tsker agaras mas tagul; izla-t-in babäs.

Innas babäs n-iferhan : « ɛala k-id Ḥamd a-iwi atkĕmmelt ṭummit-a! » tĕnnas tnıgart : « ɛala km-id a Fadma am-nĕfk imĕnsi-yäd i-widi! » innas : « hayi a-baba! » tĕnnas : « hayi a-lalla! » tasi agenža, tutt iss argäz, tĕnnas : « aska ¾lug-in-ĕn! »

Ddun iferhan, irär-in ibbätsen, ssudun ar-allan, ssudun, ddun ar-yät-tifirt g-ifri n-izem, gauren fellas, istgofir issen rebbi, ifk-asen imensi-nsen lmtred n-seksu ttfiyi; yašk-ed izem, yut adů n-bnädem, yäsi rebbi tifirt s-afella aur-tšen iferhan-a yağul där sbaḥ, isers rebbi tifirt g-udgar da seg t-yusi, inna-yas: « ftwät tnsem aur-kun-išš izem! » zran kra leafit, ddun afen-n tägrüṭṭ ar-tqerf ağrum, tgaur tfel gmas berra, tekšem ar-ttakur ağrum ar-täkka i-gmas; tagrüṭṭ teama, ur-tzil, innas gmas: « a-rebb a-lalla a-didam-muneg ad-akureg ula nki! » tennas: « a-gma, aur-teddut, kiy mn aṭṣat! » tagul, tmun didas, afruḥ ig afus afasi ayäsi ağrum, tenna tagrüṭṭ: « keršbuš! a-tarwa laḥāram! » ukan iṭṣa ufruḥ, tennas: « ašk-ed a-Ḥamd a-iwi, a-Faḍma a-illi! » tnker, tanz-in, tsker yän g-iskel n-tiyni, yän g-iskel n-tazärt afada žzin atntiš; tnker ultmas, tekf-as tasmi i-gmas, täsi ula ntät tasmi.

Ig tenker tagrųtį těuna i-iferhan-aģ: « is-tžžim! » tafruht tšwa, ar-as-tsemla tasmi ar-as-t-isemla ula afruh tasmi; ar yän wass tžlu tasmi ufruh, innas: « lalla tžla-yi tasmi » těnna-yas: « a-iwis n-wazdau tnģit-i! » sbah daģ tašk-ěd tagrůtį atizar is-ažžin iferhan afada tn-tiš, afruh iseml-as-d afus, těnnas tagrůt!: « tžžit! » těddu s-där tfruht, těnnas: « lza is-tžžit ula kěmmin! » těksůd tfruht aitša gmas, tgaur ntät, tgr iss ula ntät tasmi, tseml-as afus-ěnnes, těnnas: « tžžim aok! » těnnas: « grät tisiin anshmu farnu! » Ukan těddu tfruht ar-talla, tzri fellas tzaqqait s-igěnuan ar-talla, těnnas tzaqqait: « ma-km-isallan a-udem ur-istähellan amețiå! » těnna-yas: « allah a-tazaqqait-no mad-y-iaģen, ma-in-ibqan! » těnnas tzaqqait: « mšta täkkät ad-am-sěmleģ ma-tskart aur-tšat? » těnnas: « ur-däri mad-am-äkkaģ! » těnnas: « ěfk-iyi ġar tašdatt n-tzabant-ěnen mas-ssuģ i-warrau-no! » Tasi tašdatt n-tzabant-ěns, těţk-t-id i-tzaqqait těnnas: « izwain, ig-tiwim tisiin ad-shmun afarno, ig d-am-

tini: şůḍ a-Faḍma illi, tinit-as: uhu ur-tsmyar imma gar tizḍit d-izḍi-no; ig d-as tini: şůḍ a-Ḥamd a-ivi inas: uhu ura-ssineg ad-şůḍeg, ur-ismyar baba gar amĕkräz n-tmĕkräzt-ino; ad-aun-tini: ha mamĕka tskarĕm ig tknů ntät, ukan tmunĕm fĕllas, tgrem-t-in gis ntät! » Tagrůṭṭ tkuna afada tsĕmla i-iferḥan ma skaren, tfhen-t-in gis, tĕnnas: « aman aman a tarwa laḥaram! » tjhen zzit fĕllas afada tḥareg tagrůṭṭ.

Gaurn g-tgěmmi n-tgrůṭṭ, ɛaišěn gis ar-štan ar-ssan allig as-itěmma wyaġ, ssudun, ddan daġ ar-allan allig n-ufan tigěmmi n-mošš n-běṛṭa; da-ikssa mošš ar-taduggat ig kšěmen-d ulli mošš ur-in-izṛi, kšěmen iferḥan s-tgěmmi n-mošš n-běṛṭa, ar-taduggat-inna: « mɛau! mɛau! ma-trit a-ihf-ino, is-sěksu d-ĕlġēlmi neġd ělmɛazi? » innas: « sěksu d-ĕlġēlmi! » Iḥadr izimer iġers-as, iɛammer tikint-ĕns s-tfiyi, isker sěksu tfiyi, iš allig išbɛa, imḍů manig iggan, tnker Faḍma atakur tifiyi atišš ntät d-gmas; mošš iṭṭåṣ, allig šbɛan ḥukken afus-nsen g-usgunḍ n-mošš, ddun manig ggann iferḥan; ṣṣbaḥ inker mošš, isaġ takät, yašk-ĕd issird afus-ns afada išš aiddu manig ikssa, yät tikint walu gis, innas: « mɛau mɛau ma-yi-t-iskern a-ihf-ino? » ismeɛau, ismeɛau allig irär-t-id s-tsgunḍ-ĕns, yäf-ĕn gis aḍů n-tfiyi, ikdû gis adů n-tfiyi, innas: « biār, da gganeg issudu sgigi mulam! » iġal is tasgunḍ-ĕns ad-as-t-išan, yäsi azduz n-uzzäl, isers asgund-ĕns f-uzduz n-uzzäl yut asgunḍ-ĕns, nta itġašša tnker Fadma, täsi azduz tɛaud-as f-ihf-ĕns, tutt f-ihf ntät, innas: « ɛauḍ a-ma-yi-yuten? » tĕnnas Faḍma: « ura-itɛawad ġar tallunt izuran! »

Immut mošš, ddun žorren-t běrra gerěn-t-in, gaur g-tgěmmi n-mošš, zaišen gis, arikssa gmas ulli n-mošš gant tinsen ntät tgiur g-tgěmmi gir ar-tsruf adläl, tg-as gis tamgart, ifkas rěbbi zzin, ifkas ššzar; ig-d-yuška gmas tadugguat ig-d-yŭwi lěbhaim ar-tsgurut ultěmas. Ašken-d inugmarn n-ugěllid, tili tgěmmi gir g-ělhla, nnan-as inugmarn: « ěfk-ag ansů! » těnnas: « ur-illi maměk-aun-skreg i-waman aun-in ěfkeg, gma idda iksa irgel tiflut! » nnan-as: « ass-ag-in g-udläl-nem! » täsi tasdelt-ěns, tg-ět g udläl-ns, ran ad-žběden tamgart atawin i-ugěllid, tbbi ntat ššzar-ns s-tuzzlin, awin gir adläl ttaṭaṣt-ĕns i-ugěllid. nnan-as: « a-sidi, ya-sidi, tělla yät-lěbent g-yät tgěmmi, kii d aigan agěllid ur-těrgil f wan tag! » innas ugěllid: « ig ur-yi-t-ittiŭwim ad-bbig ihfaun-ěnnun! »

Ağuln iss där tmgart, nnan-as: « a-ṛĕbbi, a-lalla ig ur-ag-tĕfkit anso! » krun tămaṣṣiut ad-as-takur tuzzlin afada ur-tbbi šṣar-nes, nutni ldin-t-in awin-t i-ugĕllid; tadugg"at yašk-ĕd gmas yŭksa, yäf tigĕmmi tĕrgel; tigĕmmi tga kullu ti n-uzzäl tĕddu tfruḥt aŭwin-t in gmarn n-ugĕllid, yašk-ĕd ar-yalla, ar-yaqra: a-lalla! a-lalla! aillig igiur g-imi n-tgĕmmi ur-illi mas irzemen, igaur allig iṛmi, innas: « a-izamarn-no, mit gitun aigin ayänĕf tigĕmmi s-agĕnsu? » izamarn ar-kitĕn tigĕmmi, ar-tĕrzem allig ur-as-gin-yät feln-t; amĕgšuš kullu gisen innas: « maḥ allig ur-i-tĕnnit? » innas: « sul dik nnig-ak! » ibiṛ-n llora iger-t-in nta s-agĕnsu, innas: « ɛafak a-izimer-no! » kšèment lĕbhaim-nes, ikšem nta, ur-n-yufi lallas, igaur ar-yalla ar-yalla

allig iṛmi, innas : « hakunt a-lbhaim-no, akun-d-āfeģ ṣbaḥ kullu tgam tiqoqaš lmāl menģir tamēzzūṭṭ d-illis! » ṣbaḥ yāf-int kulši iga tiqoqaš lmāl menģir tamēzzūṭṭ d-illis ka-ibqan, izayd igers as i-tmēzzūṭṭ d-illis; afruḥ itɛadda zzin-nes wi n-ultēmas, ṣbaḥ igers-as i-tmēzzuṭṭ d-illis, yāsi ilem-nes iɛammeṛ-t s-lmāl, yān ilsa-t, yāsi-tn iddu iffuģ tigēmmi ar-itḥālo ultēmas, iddu ar-issara ar-iseqsa manig tēlla ultēmas, iddu ar-tamazirt dag tēlla ultēmas, iddu s-ēnnig usagum ar-isufu zzin das-ifka, itɛadda ultēmas g-ufulki, ukan ils ģir ilmaun, tan d-yuškan atagum aman ar-tsaqul zzin n-ufruḥ g-waman tġal is-d-aqemmu-ns aiga, tēnnas : « ḥiār ḥlaġ nit adagumeġ aman! » teṛṛz agdur ataġul ura-terḍi atagum, tġal is-d-ntāt a-iḥlan!

Igaur allig t-tuška tawayya n-ultěmas atagum, ar-isaqul taṭâṣt n-ultěmas yakuez taṭâṣt n-ultěmas, innas i-twayya : « i-ṛĕbbi a-lalla ĕfk-iyi adsuģ sg-taṭâṣt-aģ! » těnnas : « biār ay-aměžžuḍ g-uměžžuḍ-ens atsut seg-taṭâṣt n-lalla Faḍma! » těddu ur-as-těfki-yät, tlèkem lallas, těnnas : « a-lalla, inna-yi yän umžůḍ g-umězzůḍ-ens, ěkf-iyi atsuģ sg-taṭâṣt-aģ! » těnnas : « i-ṛèbbi, a-tawayya-no, zayd aisu sgis! » Tagul twayya těfk-as-in aisu seg-taṭâṣt n-ultěmas; yaģul yusi talbatmin, tuzzlin tmešṭṭ, igr-as-in gis.

Taģul twayya ar-talla, tēnnas : « mah allig isker mka umēžžud g-uměžžud-ens! » taģul där lallas tēfk-as-t-in taṭâṣt, tennas : « ha ma isker umžud g-uměžžud-ens! » tennas : « ara-tent-id! » takoz-int is-tins adgant, täsi-tent, tennas : « i-ṛebbi, a-tawayya-no, ašk-ed am-inig! » tennas : « a-Faḍma! a-tawayya-no ig-t-tufit ayi-ttawit! » tennas : « waḥḥa! »

Amžūd g-uměžžud-ěns gir igiur allig där ěn-tuška tawayya, taŭwit-id, thešš lfeṣṣa tg-ĕt-id ddawas afada ur-t-izar hatta yän, taŭwi-t-id ar-där ultēmas, takoz-d ultēmas, tgru-t, ar-gyed ig-d-yuška ugĕllid, tĕnnas : « nnig nkin maměka skĕreg ig-d-yuška lualino! » innas : « ig-d-yuška marhba sĕres! » tĕnnas : « gma yuška-d däri! » innas : « marhba! » těnnas : « ha ma isker i-twayya! » yašk-ĕd där ugĕllid, izaṛ-t, tsĕml-as gmas, innas : « marhba sĕrek! » llant där ugĕllid sbɛa n-tferbin, isufg-int kullu inas : « mit gitun aili afruh-ag at-itabel? » kullu nnant-as : « uhu! » tada imzzin tĕnnas : « ayan mi-yi-tĕfkit ilih-t ig-i-tgert g-tagänt ddug! » ifk-as mnåṣa n-tgĕldit-ĕns, igaur nta d-ultĕmas g-tgĕmmi n-ugĕllid. (Ntifa.)

Conté par H. Djilali, en 1913.

Variante dans le parler des Aït Bou Oulli.

Illa yän urgäz, illa därs yus d-yillis, těmmět mä-t-sen, yawi tayyåd, iga nugěmar. tagul tzi-yiss těmţůt, těnnas: « awi iferhan-ad, šišk-tn-inn! » těnnas: « ig-tumzt snät těskourin, tešt yät, šeg yät! » nndì aska, imun issen, täsi těrvat illämen, tzukr-in g-ugaras; imun issen s-yät-tagant; inna-yàs i-yūss: « giaur f-tfirt-äd al da-k-čbbig

aměkräz!» inna-yas i-terbat: « ganr där gma-m f-tfirt-äd al da-m-ebbig izdī. » iddu; yagul yät-tigiwit-ad iqqoren g-yän wasäf iqqoren, yili usemmid al-tzismussu, innas urva : « a-ḥabi-no, han ibba al-itebbi amekraz ! » tenna-yas tervat : « a-ḥabi, ban ibba al-itebbi izdī! » měkdag tn-in-isirs, yagul s-tgumart-ens, yamž snät tskurin. al-gyid, nnan-as iferban: « ali, ali a-tifirt n-baba n-rébbi al-ignwan, anizar tigémmi n-baba.» tağul tennas tervat : « nkrag ad-ag-isisk aira. » itfar d-illämen-llig-en tzuker seg-tgemmi ku tmun d-babas, tfaren d-illamen aillig d-rahen tigemmi. iddu urva s-mnid ugyul, igaur gis, těddu těrvat s-mnit tfunäst, gaurn, šgeln d iměnsi babä-s ttakna-nsen. tenna-yas temtút : « mer-telli tervat, kallat teallef tafunäst. » inna-yas bba-s : « mer-illi urva kallat izallef agyul! » tennas terbat : « hayyi a-lalla! » innas urva : « hayyi a-ibba! » zallěfen, ssun imensi, těnnas tada : « mer tin-tfilt; kallat tšit yät-tskurt, šeg yät! » innas: « al-ndi aska! » imun issen dag. tasi tervat tazärt, ilfar-t urva, tann tsder išši-t. imun issen al-afella n-tfirt inna-yas : « gaur, ad-akěbbig aměkräz! » innas i-těrvat : « gaur, ad-am-ěbbig izdi-nem! » ifél-th-in gis, yağul, iddu dağ s-tgumert-ens, gaurn iferhan-elli s-al-gyid, nnan-as: « ali, ali a-tifirt n-baba rěbbi, anannäy tigěmmi! » tali allig annäyn takät n-yät-tgěmmi, nnan-as: « ažžu a-tifirt!» allig tužža, allig dag d-rahen akal, tenna-yas terbat: « hagag anağul! » inna-yas: « a-lalla, al-tsdart kra iziden! » tennas: « yyeh! a-yamezgub tšiškt-aģ! » těnna-yas: « aur-aģ-yašk uģaras, af-t-id-zukereģ! » inna-yas: « eiwa, sig-t!» tenna-yas: « ma-ntka? » aiwa, ssudun allig kšemen tigemmi n-yat tagrutt, äfen-l-en al-teg agrum g-usli, tenna-yas ultmas: « gaur kiyyi gdid, aur-in-traht!» těddu ntát, tási agrum i-tagrůtt sg-usli; tagrůtt ngrant-et walln; těddu tawi-t s-där gma-s, šin-it, nsen. al-ndî aska, inna-yas urva : « gaur a-lalla, nki a-iran a-iddu ad-as-t-id-yakur! » těnna-yas: « gaur, a-tmělt a-tssat, tmel ad-ag-tamz ad-ag-tess, hat tagrûtt atga! » iddu, měkdag iss iger afus, těnnas: « ašgurš! a-tarwa lahram, zzman s itta uněhdam, agrum aya!» měkdag as-tenna mkag al-ițssa, těnnas: « kiyyin d-mit a-vivi? innas: « nkin d-lalla tubgya! » tennas: « mag tella? » innas: « hat ! » tmun iss. měkdag rahen tennas terhat i-urva : « ig-s-ar-ak-tenna, ar-afusěnnek, tneat-as takšutt, hat ig-tugger i-ufus, hat tmel ad-ag-tešš. » ineat-as takšutt, těnna-yas: « aškäd a-kun-gireģ g-yät-tširit g-tělla tazärt s-al-tquwwum! » měkdaģ tn-in-tger ku yan gisen teg-t g-tsirit-ens. tennas tervat : «ig-ak-tenna, sag adad-enk, tneat-as takšutt! » gn-as mkag ass-ag ndži aska išišk urva takšutt-ens, tneat-as tobgya takšutt, in at-as urva adad. tenna : « ffeg-d, tqowwit a-tarwa lharam! » tžbět-t-id, těšš-t. těnnas i-těrvat : « ffeg! » tneat-as takšutt, těnnas : « km aok-ur-ta-těžit! » allig těšša gma-s, těnnas: «ffeg-d a-tarwa lharam, kunimti tutmin, yän ur-d-aok kent-itšmat! » tžběttid, tšit. tkěmmel lhadiyt, ur-ta-kěmmiln irden.

Dicté à Demnat, le 6 septembre 1916, par Ali n-aît Saïd de Andikhf, de la tribu des Aït Bou Oulli.

Variante dans le parler des Ayt Sadden.

Tahazit n-bu sebea n-tsirratin.

Innaš, illa wa-g-ĕllan anni-g-ĕlla yun uryäz ttmĕṭṭūt al-tarun alliy urun sĕbza n-tširratin; těkker mäit-sěnt těmmet, ha goiment ttiwužlin, ikker ibbä-t-sent aha yuwel. těnnas tměttůt : « gas a-těnt-tzazet nhed ad-ědduh! » innasent : « arwahint a-issi adakunt-bbih tfeggayin! » munent iss, ha yugel-asent yun uqërqub g-uhlig al-t-itharras uzwů, kud itharraš ittini-asent těhrant: « ha la-ittěbbi tinu! » šlent la-gablent altaduggwat alliy trayeb tmahrost tennasent: « has is-ah-yiiyel aqerqub; rwahint abridĕnneh! » ufanţ-ed ibbä-ţ-senţ la-irḥal, yudğa aham la-yura yağğ-asenţ sĕbza n-thudlin, d-ikzin; d-isseyni d-lgradi ihläsen: qqiman! la-traqqaeent, buunt tahant al-taduggwat iddu vizem têzzaz-it aynna n-tegzőzt, asekka ddunt, udgant tahrant g-uham, tgres i-ikzin, tey iss imensi, alliy d-uwdent istmas, nnant-as: « mani ikzin? » tenna-yasent: « ših-t i-bab wulli n-ayt-bali; iša-vi aberfi nlan as-vih imensi! » iddu-d vizem; tafru vut-linegayit zi-linazunt ger s-abenimar al-tag tezza'-it. azkka-nnes izayd vizem, tessird tehrant timeggyit-enna, iddu-d girsent yasi-tent. tamehrost la-tall, tahrant la-ţtess al-ţini : « ya-lâli, ha-yazger n-ayt-hali! » issiwed-iţent yizem ger lzerf; yenn, ider-itent s-adda; iswala-tent ger lzert, inna-yasent : « hadzent giri! » al-thadzant alliy illutti yizem irrez. ddunt tsirattin alliy annayent aggu awdent girs, afent dis lgola, hufent gifs tedden-st. tenna-sent lgola: « ullah ya mrid i-yiff n-zisa d-musa, tetteh-kunt, tetteh asal-ennah teddunt, teggeh aksum-nkunt ttalgint; idammen-nkunt ttazogmit, igsan-nkunt tferranh issen uylan-inu!» kul yun lgol tuwel-as yun terbat: al yun iiwass; tennas tmehrost i-lgola : « maggan anuddem-ennem? » tennas : « a-illi adday tshorroden igyal d-wa day tswall medden d-way dda iderree imal, ham llina ead anuddem-inu! » tennas altu terbat: « a-nanna maggan tikumsin-ennem? » tsenaat-astënit: tennas dih : « maggan lehzin-ennem ?» tsensat-as-ten, alliy ddan legwal al-ehdun teksem ger lbit llehzin, tasi ayına tra, tserrez isan i-istmas aha ddunt. al-teddint, al-teddunt al yun igrem sutrent-as ad-ensent: innas wadgar i-bab-uham : « ttizayyalin? » innas: « d-irizen! » msohromen. innas wadgar: « meš ur-ttumint, ssu-yasent lĕasil has is-t-iteffu la-isellaw ttizayyalin, is t-iteffu la isul ami-nna illa d-irizen » ssun-asent legsil, teggin tmehrost al-anmas vid tasi legsil-enna isellawen zi-ddawatsent dder-it dat lebhaym tasi-d wenna illa dat lebhaym ty-it ddaw-atsent. alliy d-ekkerr medden hezzen ayertil afin legsil la-isul ammi nna illa, nnan d-irizen. ddunt la-tenzlant alliy udent ger yun-tyenmi nnant-as : « dif allah! » innasent : « ur-guri ma ga-tessent. la-kesseh ilugman, gas ahidur ay-lsih! » teaql-it tmehrost is d ibba-tsent agga day tennas : « is gurš ša vissi-s? » innas : « llant guri sebea, imili tya-it tměttůt, těnna-yi : « sěkuw y-issi-š nhed sěksuw diyi! » senžlah-tent ». těnnas tmogrant : « s-mi ga-teagelt issi-s? » innas: « tamogrant tella s-limarl g-fus? » alliy tearra zeb

ufus-ĕnnes iɛaqel-iṭ myaren iġallen al-allen. innasenṭ i-ibbä-ṭ-sent : « ṭamĕṭṭūṭ-inu a-kunṭ-isenzlan. dġi ma-ġa-kunṭ-ibĕṛṛeden ull dis ? » nnanṭ-as : « ĕš aman i-ṭserdunṭ-inn tšeṭ timzin i-ṭserdunṭ yåḍnin. umm waman, snɛaṭ-as timzin, mm-ṭemzin, snɛaṭ-as aman, ṭeqqenṭ-as i-ṭmeṭṭūṭ afus i-ṭserdunṭ-inn, adåṛ i-ṭan yåḍnin, bḍūnṭ-zug wammäs. »

Relevé par M. C. Ikhlef, Bir Tamtam, en 1928.

XCII

Hamou bou Tkiout et l'ogresse.

Ur-igi tauri-ns gir uzů n-urtän; maiggät asugguas ar-itëzzů, ar yän usügguas irmi, yäsi talkausut-ëns, iddu s-yän wazär, ibbi sgis yän ileg, yaŭwi-t-id igz-as, izzů-t, issu-t, igall gis, inna-yas: « ig-d-uškig şbaḥ afeg-k-id ur-tmgit, ur-tskirt ifraun, ur tskirt tazärt inwan ar-d-k-bbig s-tälkausut- inu! » lddu igen, ar-şbaḥ iddu s-ileg da izza, yäf-t-in imgi, iskr ifraun, iskr iqûṛran, tnwa tazärt-ënnes; igli iss, ar-išta tazärt ar-yaqra ar-ittini: « aškäd a-ma-iran aišš tazärt! » Tsēlla-yas tagrůṭṭ, tašk-ĕd ar-ddawas, těnna-yas: « ggr-id yät-tazärt atšeg! » iggr-as-d yät, těnna-yas: « zayd-i tayya, ur-i-tsqniza tazärt-äd i-tggrit! » těnna-yas: « zzêļ-i-t-id s-afus-ënnek! » yäsi yät-tqaṛrut n-tazärt, išekšem-t g-iḥf n-tělkausut, izzl-as-t-id, těnnā-yas: « tkrem, ur-gig atamzeg s-afus-inu, zzêl-i-t-id s-afus-čnnek! » iks-as yät yåḍnin, izzl-as-t-id s-afus nes, tzzêl-n afus-nes atamz tazärt tfel tazärt, tamz-t-id sg-ufus-nes, těldi-t-id tsdeṛ-t-id sg-ufella n-tazärt tĕrzem aulk-nes, tĕgg-t-in gis, täsi-t f-tadaut-nes, těddu tawi-t ar-imi n-warag-čns. Isaul-d Ḥamu bu-těkiûṭṭ, inna-yas: « yän lěmelk isaul g-iḥf-inu, inna-yi: « wann ur-izûḷḷin gdid, iml aityarfɛa! » tsers aulk g-wakäl, tqim ar-tzåḷḷa, iffēg-d nta sg-wulk, izämmĕṛ-as s-igidi, ig g-imi-nes yän igĕzder yagul nta s-där tazärt-nes.

Aidag tzůlla, těnker, täsi aulk tšěkšem-t där warrau-ns, tigal is gis isul Ḥamu bu-těkiuṭṭ, tsers aulk g-imi n-warrau-ns, tgger afus at-it-těldi, iffeg-d igěžder, yaill s-uqemmu-ns, i=amu-t sg-yät-tiṭṭ, těnna-yasen i-warrau-ns: « išemt-iyi Ḥamu bu-těkiuṭṭ! » Těddu, taġul d-uġaras aillig t-in-tufa iġli g-tazärt-nes ar-ıttini: « ma-iran ayěšš tazärt, yāšk-ĕd! » Tělkem-ĕn ddawas těnna-yas: « ěkf-iyi-d yät! » Izzl-as-d yät, taměz-t-id sg-ufus, tsdeṛ-t-id, taŭwi-t där warrau-nes, tsgiur-t g-ingr-warrau-nes; těnna-yas i-warrau-ns: « adareġ-iqima yän mnau ussan asers-ntl=ab! » Ku yän ar-as-yäkka ma-išta ar-d-ižži, g-iqůwwa; iqim ar-yän wass tggr-as s-tġurād-nes, täfĕn fläint, ižži, těnna-yas i-warrau-nes: « atnsnu atniš! » nnan-as: « waḥḥa! » ddun warrau-nes smunn-d ikššůden masa sḥmaun afarnu dag ran atsnun; =amměṛn afarnu s-ikššůden, tsers yät-tirgit g-imi n-ufarnu, těnna-yas i-Ḥamu bu-těkiuṭṭ: « ṣůḍ l=afit! » inna-yas: « žĕdda ur-iyi-tsmyar ģir tal=awwatt d-ššfi masa-gěnnuģ tisila-nu! » Těknu tgrůṭṭ atṣůḍ l=afit, idf=a-t-in gis, isaġ fěllas l=afit aillig tkůmḍ; qiman

d-warraunes rwuln-as g-wammäs n-warag, ku tikkelt yamz yän gitsen aillig aok iniskund la nutni wala immätsen; yäsi kullu ma därs yufa g-warag-nes.

Iffeg sg-warag, ur-yad-issin man tainit s-itudu ar-isaqul aillig irmi g-izra amedlu; iģli-d sg-yät-tainit, inna : « uļļah ar-d-ĕdduģ s-lžiht-äd dasg-d-iģli umĕdlu! » Iddu ikk lehla aillig n-iffug g-yät-tındint yäf-t-in tergel. Ig lhal gyid, igen g-imi n-tflut, inna : « ar-sbah g-erzemen id-bab n-temdint-ad tiflut, kšemeg! » Nutni ayt-temdint, immut-asen ugëllid-ënsen; ku d-yan ar-ittini: « nki airan aig agëllid! » munn mdakarn, nnan : « ḥatta yan gitneg ur-imil aig agellid ; wann nufa shah g-imi lbab seg běrra, nta nra-ig agěllid! » Genn ula nutni, ar-shah někren-d imoggranu n-temdint d-imgarn d-äyt-lmahzen, lekemen-d imi lbab nnan i-ubuwwab: « erzem tiflut!» irzem ubuwwah tiflut, äfen-d argaz igen g-imi n-tflut, ar-t-snkarn sg-its, nnan-as: « neker ikfa-yak rebbi! » inna-yasen: « allah a-sidi mad-iyi-tram? mad-aun-skereg? » nta iigal is ran ataŭwin i-ugĕllid aibbi ibf-nes; nnan-as: « nker aur-tyukṣâd, rĕbbi adak-ikfan!» Aŭwin-t ar-lměšwar n-ugěllid sersen-t afella n-udukkuan dafa-ittgawar ugëllid, nnan-as: « kiy aiggan agëllid-neg, ur-därëk-illi la zämmi wala halik wala hatta yan sg-idammen-nek; wann iskern kra, tskert-as mat-ilazemen; wann ur-iskirn yät těrzemt-as, thkamt gir lhagg n-rěbbi!» Skern-as taměgra, běrrehen g-laswåg, nnan-as: « mak-ismen? » inna yasen: « ura-itnakar yan ism-ens gir agyul! nki ism-inu Hamu bu-těkiutt!» Ar-ttinin mědden: « ainser rěbbi Hamu bu-těkiutt!» aŭwin-d luzir n-ugëllid da immutën yaŭwi-d tisura n-tgëmmi ar-as- isëmla lahriya n-imendi, ar-as-isemla laruya n-iyissan aillig as-isemla kullu aida d-ifla ugellid amzwaru; isker taměgra sbzaiyam f-sbzaiyam; ku yän iddu iskin-nes, iqima ar-ithkam s-uyan mi-issen. (Ntifa.)

Dicté en 1914, par H. Djilali.

XCIII

La vache des deux enfants abandonnés.

Taḥazit n-yän urgäz, nta d-sin warrau-ns ttemgart-ĕnnes. Tili därsen yät-tfunäst, ar-t-ĕkssan iferhan maiggät ass d-maiggät asŭgg¹as, ar-yän wass nnan-as : « a-baba nra tifiyi! » inna-yäsen : « ay-arrau-inu thällayät g-tfunäst-ĕnnun ar-tzzi, g-sgis tffåg tèdunt! » ddun iferhan ar-t-ĕkssan, thällan gis, ar-takurn timzin sg-igran n-mĕdden afada tqåwwu; aillig tqåwwa g tra tbĕdi, ur-tffig tĕdunt dasn-inna babätsen, mdakärn ingrätsen, iddu yän gitsen s-ssuq iseġ-d sgis tadunt, yaŭwi-t-id, ämzen tafunäst ar-as-tĕdukkun tadunt g-imezgan-ns aillig as-≅ammĕren imezgan, g-atĕtagg¹a tĕdunt, nnan-as i-bäbätsen : « han tadunt, a-baba tffåġ-d sg-imezgan n-tfunäst-ĕnnaġ! » Inker bäbätsen, iddu aillig yagg¹a s-imezgan n-tfunast, yäf-ĕn tadunt das-ĕnnan warrauns, inna-yäsen : « aŭwiyät-t ay-arrau-inu ar-ammas n-tagänt dag ur-illi ḥatta yän

izi isgizzin! » Awin-t ar-ammas n-tagant dag ur-illi hatta yan izi isgizzin, gersn-as gis, azûn-t, bbin-t f-larbiza sul ar-t-smunun.

Sha yan izem ikuda adu n-tfiyi, itfar-t, aillig tn-id-ilkem, inna-yasen: «kfät-i imik n-tfiyi!» nnan-as: «ašk-ĕd didag ar-där-bäbätnag, nta issen mad-ak-yakka!» Imun didätsen aillig d-lĕkemen tigĕmmi, nnan-as: «bedda gdid!» kšemen nutni, qqenn fellas tiflut; isaul-n sersen inna-yäsen: «kfät-id imik n-tfiyi neg an-ĕkšemag!» nutni glin s-afella n-fibina, gern-as-d ilem, yäsi-t, ignu-t, inna-yäsen: «grät-id tifiyi neg an-ĕkšemag!» gern-as-d ibf, yasi-t, iger-t g-wammas n-ilem, inna-yäsen: «grät-id tifiyi neg an-ĕkšemag!» gern-as-d taduwart, yäsi-t, iger-t g-wammas n-ilem, inna-yäsen: «grät-id tifiyi neg an-ĕkšemag!» Aillig as-d-ĕgran kullu tafunäst, inna-yäsen: «grät-id tifiyi neg an-ĕkšemag!» aidag tsella tmgart inna-yas mkannag, tsers yän ufus f-urgäz-ĕnnes, tsers yän ufus f-warrau-ns, tĕdhi-yin dern-ĕn s-mnidas, yämz-in, išekšem-in s-wammas n-ilem, ignu fellatsen ar-itnnod i-tgĕmmi ar-ittinag manisg yaqluy s-tmgart.

Yili ssuq ass-annag ira izammer, ikk ugaras tama n-tgemmi, ar-zrain imsuwwuqen isaul d-urgäz nta d-warrau-ns sg-wammas n-ilem, inna-yäsen : « fukkuwät-ag sg-ilmäd g-ĕn-nělla! » nnan-as: « makun-igan gdinnag? » inna-yäsen: « izem! » nnanas : « lāla, ur-ngi ad-aun-nerzem nkṣủd f-ibfaun-nag! » sha inikf ini-d f-tfullust, isaul-d nta d-warrau-ns inna-yas: « a-zämmi-nikf, fukkŭw-ag! » inna-yäsen: « makun-igan gdid? » nnan-as: « izem! » inna-yäsen: « ha sul a-fellaun-gennun ilmaun! » Igguz-d sg-ufella n-tfullust, ibbi ilem, ffgen sgis, munn d-ugaras n-ssuq, inikf isul tama n-ilem ar-iteadal tarrekabin afada ini f-tfullust-ennes, sha izem yuska-d inna-yas : « ma irzemen i-willig gig g-wammas n-ilem? » inna-yas inikf : « nkin! » inna-yas: « ig-d-kiyin asn-irzěmen, ššeg-k g-udgar-nsen, ašku lqobaht-ěnnek tugr aok ti-n-mědden, a-tukmišt n-isěnnan! » inna-yas inikf: « neal ššitán a-eämini-zem, urgigi ma-tštät! » inna-yas izem: « ur-illi ģir ak-ĕššaģ! » Aidag t-izŗa inikf ira-tiyess, inna-yas: « a-zämmi zem, ĕrzem imi-nk ad-ĕksemāg aur-i-tffezt! » irzem izem imi-ns, ikšem inikf ar-imi n-ugoržůd-ennes, ikenunni gis, lzem ur-yäd-yufi manisg isufuğ unfus-ĕnnes, ašku ibedda-yas g-imi-ns n-uqorzud, ur-ikšim ur-iffig; yağul izem ar-itědålab, inna-yas : « gir ffug-d, ur-sul-nnig ak-eššag! » inna-yas inikf : « ŭllah ur-n-tffugg gir ig-teddit ar-nnig-izarifen, terzemt i-imi-nek, lugt-annag ffugg-d!»

Iddu izem ar-nnig-užarif, irzem imi-ns, ider inikf s-ddau-žarif, yŭgg^uez izem ar-iss-ittinäg aillig ur-t-yufi, iddu iskin-ns, ikšem s-tagant. Iddu inikf ilekem-en dar willig mi-irzem sg-ilem; aidag t-zran msallamen didas, nnan-as: « ɛala sslamt-ek a-ɛammi nikf kur-k-issi izem! » inna-yas: « ɛabreg fellas! » Igelleb gis babas n-iferhan, inna-yas: « a-ɛammi inikf rig ak-aŭwig i-warrau-inu aserk-tleaben! » innayas inikf: « mah, ur-thasimt! hatta yan ur-igi akun-ifukku sg-izem allig d-uškig nki erzemg-aun, dgik trit a-yi-tawit i-warrau-nek asri-tleaben! mah wann iskern lhir g-yan das-t-itrara s-lear! » nnan-as: « iqand ak-nawi! » inna-yasen: « iwa ɛala rbbi; ku tram

ayl-tawim askad didi ad-aun-kfeg yan g-warrau-inu, umma nkin ur-gig ad-ngarag d-warrau-inu ttgemmi-nu! »

Ntan inikf, illa yän ifiger nta ttmgart-ennes gan adgär-ns; munn didas aillig d-lekemen där tigemmi n-inikf, inna-yäsen: « qimät g-dath ar-d-aun-t-id-sufogg!» ikšem inikf, iddu där ifiger, izaud-as mad-as-ižran nta didätsen, inna-yäs ifiger: « awi-d yän ubiza!» yäwi-d abiza, inna-yäs ifiger: « nki aiggan lukil-nk!» ikšem ifiger d-ubiza, yäss inikf imi n-ubiza, isufg-asn-tid, inna-yäsen: « ha iŭwi mas-tlzaben warrau-nk, waluinni aur-terzomm imi n-ubiza ar-tlekemm tigemmi-nnun!»

Amzen seg-dars, aŭwin-t; aillig en-lkemen tigemmi-nsen, iĝr i-warraŭ-ns, nnan-as: « a-baba madag-tiwit? » inna-yäsen: « iwig-aun-d iŭwis n-inikf mas-tl=äbem! » nnan-as: « ldi-yag-t-id, a-baba, at-nizar! » isri tasgunt das-itässa imi n-ubi=a, isus-t-id g-wakäl, iut-t ifiger g-tit i=amu-t.

Dicté en 1913, par el-Hajj Djilali, Ntifa.

XCIV

Une histoire d'ogre.

Tella yut-tměţţůt däy ili gurs dad-ennes, däy immeţ däy gren-ţ ḡ-tennel däy ur-immut; ar-as-ttaŭwi yĕllis mašĕċa, ar-as-ttini: « baba ḥnini, mazizḡ ġa-n-keḥ ġurš? » innas: « směnqår a-yelli taddĕbližin-ĕnnem, tĕkšem-d ġuri! » tsměnqår taddĕbližin, tĕkšem; tĕšf-as učċi, ntat tĕffeǵ, ha mĕžžǵyūl iwt-as-d iḍarr, innas: « baba ḥnini manizḡ ġa-n-kequrš? (keḥ ǵurès.) nta la-ittini yĕllis, innas: « směnqär taddĕbližin-ĕnnem tĕkšem-d! » isměnqår uḥsan, ikšem ǵurs, innas: « manizḡ ǵa-š-bḍɛaḥ? iḍarr mad iḥf? » innas: « bĕdäz-i zḡ-iḍarr! » nta ibdäz-as zḡ-iḍarr han illis tɛʿayḍ ǵurs, tĕnnas: « manizḡ ǵa-n-ǵurš-keḥ? » innas: « akem a-yelli, akem-izneq rĕbbi ha lwaḥš lĕbla ibdäz diḡi! » tennas: « maniḡ-aš-yawḍ ĕrroḥ? » innas: « iwoḍ-iyi tikuza! » tzayd ǵurs, tĕnnas: « baba ḥnini, maniy aš-iwoḍ ĕrroḥ? » innas: « iwoḍ-iyi a-yĕlli ifadden ḡ-učċi » tɛayd diḥ ǵurs tsalt; innas: « iwḍ-iyi ssĕmǵor. » izauḍ innas: « iwḍ-i tašĕzboṭ. » nta iwḍ-as azerd yif innas: « akem a-yelli a-kem-izneq rĕbbi, ddu ha lwaḥš lĕbla a-kem-ifar a-km-ičč! »

Teddu těkk bf-umazir täf-n ağanim täsi-t; ntat tusi-t ha taždit tzdeğ-as afella-ns, těnnas: «a-taždit uğanim may tannid, may tealid?» těnnas: «annäyeh ša aněšt uhabbu n-fsut, iddá-d!» tágul těnnas: «a-taždit uganim may tannid?» těnnas: «annäyeh ša anešt uhabbu yird!» tis šrat tennas: «annäyeh-t iga am uhabbu n-ddra!» tis rbea těnnas: «annäyeh-t iga am uhuli, ku-d itěkka ittěmgor!» tis hamsa, těnnas: «annäyeh ša anešt uyugu; tis šetta anešt ulgem. Tger tměttůt s-uganim teayd ger yuk bu-tyuga, těnnas: «a-hnini amur-nek d-wi n-rèbbi, fukka-yi ak-ilih!» innas: «ma-ga-iqaddán i-lwahš! adda ur-kem-fukkan lěbhäym někkin ur-kem-tfukkáh!» innas:

« kšem gr-uḥallas ttserdun, mš-asen-d-ikka zeg dat asin-t s-tugmas, ikka-sen zeg tffir uten-t s-tiqqår! » Iddeh däy izneq at-ičč innas: « a-tah! iwa fser aqmu-nněm ad-am-siwleh! » těnnas: « mäy něššar někkin ik ad-i-tennid? » iwet s-tirěžt afělla n-ugmest, tbehhin-as, innas: « iwa a-kem-zaqleh! adwali hatin an-geh ahěššab neg-d geh azettar, awih-n tigenžayin neg-d tazätrit! » těnnas: « mgar tawit tigenžayin neg-d tazetrit ur-gurš-těffeq! »

Yäsi bu-tyuga taměţtůt yavi-tt, ili-tt. Iddeh däy tt-ila taru-as afruh; iddu lwahš izayd iğ d-azätṭar, yäsi tazäṭrit-ĕnnes ar-tt-izzenza, ibdäz ar-idĕwwas ar-ittekk tigumma muttěrěn gifs taiččin, innasent: « těnna iwten ltäm ur-as-zenzah ša, těnna iksen ltäm ar-as-zenzah! » ar-idĕwwas allig idda ger-tgĕmmi g-tělla tměţtůt-ĕnna, tuwet ltäm innas: « ur-da-zzenzah i-um-ltäm! » těkkes ltäm, yakěz-tt innas: « akem, iměnsi-nu gurem id-a, aynna trit ad-am-t-šfeh bla tměnyät. » těnnas: « wahha! mrahba! » allig-d-idda s-aham inzeg tazäṭril, aynna tahdaž tměṭtůt išf-as-tt ziges; iqqim allig tawed ddugg"at těkker tzzèg ulli, tešf tasělmya i-těfqirt; iddeh däy s-tešfa tasělmya innas uzäṭtar: « šf-iyi-d ad-am-t-amzeh! » tešf-as-t těfqirt, ikker ičč-it, deh däy t-ičča iṣṣůnd-as idämmen i-tefqirt g-udmer, yäsi tafust n-sělmya igga-s-tt g-udmer n-fqirt, ha mäis tzayd těnnas: « šf-iyi aynna n-sělmya at-suṭṭeh. » těnnas: « šfib-as-tt i-uzäṭṭar. » innas uzäṭṭar: « ur-i-tešfid walu! » iwa ar-těkkät agěždur, těnnas: « matta ta di tgid? » těnnas: « mam-gih? azäṭṭar-nněm am-t-iččan! » ar-těkkät ageždur allig tazneq tfest.

Asěkka nnan midden: rrhil! innasen: « adžat-yi ad-aun-dehheh ileğman al-terhall midden, däy hrih-in-id! » iddu ihri-ten ger-sari ičč-d lměstur, iddeh t-ičča ar-tau gen ilegman enna yadnin, ikker lwahs ins ahitur ulgem, qqiman ilegman allig iderras babènsen ihri-tn-id, bdeen ar-täsin gifsen, nta usin aggwaten iqqim ulgem uham, nta gerr-as aham iddu šwi ar-ittuttuy, nta ittutti zauden sekkren-t gerr-as aham dih. iddeh gerr-as aham väsi-t iddu, addäy iwed talat ittutti igr-is; iddeh da is igger iffeg-d het tměttůt innas: « wallah! těttah-kem těttah ašäl-nna hef-teddud! » těnnas: « gedmehaš udem rrěbbi, ağ-i ad-greh i-sa-iydi ad-ids-msåfådeh! » innas : « gih-am gr i-iydi, mṣāfād ids! » tebdes ar-teggar s-uryāz-nes: « bu-izagen, bu-imwas! » iddeb däy d-yawd innas i-tměttůt-ns: « meš-d guri zwurr idämmen, tsellulut, zwurr gurs telweld» Artmwäten, zwurr idämmen s-aryäz, ibbi-as tililett tsellulu tmettut; iddeh däy tsellulu tměttůt ibbi-as ihf i-lwahš, innas : « eaud-as » ibbi-as ihf wis sin, ieaud-as i-wis šrad, i-wis rbea, i-wis bamsa, i-wis setta, innas: « eaud-i wis sbea. » innas: « ur-daitzawad gas gar tallun! » mr-as-izaud i-wis sbza kren-d sebza ihfawen zayden s-ansa. däy immet lwahs, äsin aham grent-t i-yis, ddun allig n-wden yut-talat ii, sersen digs, äfin-n yut-tserdun tella la-ttawg g-ugni. innas uryäz i-tměttůt : « ha taserdun ishelfahtt-id rèbbi g-wansa ulgem. » hren-tt-id amzen-tt-id quen-tt iddeh däy tt-quen tennas i-tměţţůt: « han tugmas-nna s-ga-kem-čeh! » tlwel s-uryäz těnna-yas: « han aynna n-serdun mri tennid tra ad-y-těčč! » innas: « mas-teggah qqen-tt ukan! » těqqen

taserdun, tqim àl-asen-tā iměnsi. iddeh däy ččan iměnsi těkker ar-tòuču inmuter, tědda ger iž tali afělla-ns tqima. těčča tserdun tiguniwin těkšem s-uryäz tuwet, tečč-it, těbdes ar-tetta yaham, alliā tečča yaham, ar-turězzu taměttut, ar-t-turězzu alliā tesneq tqima; lhal iffu, han imnäyn ddun-d, yanni yuk taměttůt tělla hf-yiž, sdrěn-tt-id, nnan-as: a-tah magg-žran? » těnna-sen: « taserdun-in agg-ččan aham těčča-ryäz. » hůfen gifs s-ifaliun nnan-as: « ger-d sali anešt ila! » tger-t-id idder. těmmet tměttůt těbbi tasa-ns.

Relevé par M. Rahhal Abd-el-Aziz, El-Hajeb, Béni-Mtir.

XCV

L'ogre repentant.

Nnan-ak, nnan-ak ur-aģ-itgga rěbbi d-ayt-ěnnan-ak, ula nělla g-ayt-ěnnan-ak, yän uho ailli nkern yavi yät-tm!ůt; inker ar-ttaru tm!ůt-ěllig, inker kullu ma-tturu išta; inker ar-yän id, tgen ntat d-uho-llig, těnna-yas: « iuwa! kiyin aok ur-da-tsafart ula těddut s-amya! » inker inna-yas: « iwa! skrì lɛaŭwin-inu hat rig aḍ-ssudug! » inker, tm!ůt-ěllig-ěnnes tzḍas lɛaŭwin. Inker issudu, iddu isiyeh g-ěddunit; těnker tm!ůt-ěllig, taru těrvat; inker irzom-as rěbbī yän ugadir, tgaur gis tfruht-ělli allig sha yaho yašk-ěd, yavi-d sbɛa n-iferhan; tněker tm!ůt-ěllig-ěnnes, těnna-yas: « iuwa! mat trit sbɛa n-iferhan-äd? » inna-yas: « rig ad-in-sgurdag! »

Tněker tmtůt-ěllig, ili gis lhemm n-iferhan-llig, tgaur ar-ttini : « a-ṛbbī, atsngirit ezzart-ěnnag d-elhalq-äd! » yäsi uho-llig ar-d-ittazzal allig yufa sbza n-yutlan, yavi-tn dag. inna-yas i-iferhan-llig : « amzät maiggät yan gyun iksa wad. » nkern iferhan iferhan-llig gan sbza, gun yutlan sbza, tněker, těnna-yas tmţůt: « akun-uṣṣoġ aur-asen-tĕrzomm skrät-asen loqfaz. » těnna-yas : « hat ira gir akun-išš! » těnna-yas : « is-tssenem iz-d-yutlan iz-da-tn-kssan! » iněker skern-as loqfaz ar-asen-tětavin mat-štan; sḥa yoho-llig yašk-ed inna-yas : « tsgorakun ur-ta-kun-šig! » někern ar-allan iferhan-llig, twažeb tmţůt-ëllig, těnna-yas : « fssät aur-tallam! » iněkr uho-llig, yašk-ěd ins ar-giyod inna-yas : « manza aida ttarut? » těnna-yas : « uruh-t, hat immut! » inker uho-llig ur-gis-yumin, inker inna-yas : « mel-iyī leqbor-nes! » tněker tmţůt-llig, těkṣûḍ, těddu taměz yan widi, tgers-as tkfen-t, těddu s-lemdint, tgaz gis leqbor temdêl-t gis aidi-llig; ar-ṣbaḥ těnna-yas : « iuwa! nkraġ ad-ak-mleġ aida urug! » ssudun d-uġaras allig n-raḥen lemdint-ëllig, inna-yas : « iuwa ml-i leqbor! » tml-as-t, uho-llig ar-itḥbaš allig t-id-ildi, išta, ssudun ar-talla tmţůt-ĕllig, raḥen-d tigemmi, tsaul-d těnna-yas i-tfruḥt-ĕllig : « fssa, han ahu akm-išš! »

Tssudu-asen i-tfruht-ĕlli mat-tša, ar yän wass igaur uho-llig ttmṭůt-ĕllig isaul-d uho-llig inna-yas : « allah a-sidi rĕhbi, mer-nefi hta imik ayili annešt n-omušš aismizi g-där-takät-ĕnnag!» tntqed tmůt-ĕlli těnna-yas : « hatn da-n-tštat! » intqed uho, inna-

yas : « ullah amer-turut kra déik ur-tn-šag. » tněker tmtůt-čllig ěnnes, těnna-yas : « ěfk-i s-laman ur-tn-tštat! » Tuker ar-sbah těnna-yas i-uho-lli: « sir, suwoq tavit ma iggät kra. » iněker issudu ; tněker tmtůt-ělli, tsufeg-d tafruht-ěllig tseum-t, tsels-as-t maiggät kra, tbebr-as s-elzäwi, tenna-yas : « iuwa! loqt-ind ig-d-yuška babam tzegt-as garig n-igiur g-imi n-takät, tmdůt s-ihf-ennes, tsudemt, tinit-as; « a-lear a-baba! aur i-tešt! » Iněker tzeg-asen allig ginren g-imi n-takät, tněker sha tafruht-ěllí tffegd tsudmas ibf-ennes i-babas, tenna-yas: « a-lear, a-baba aur-i-test! » inker, itneddem ar-yalla, inna-yas: « mr-as-kullu-zgig imma tšig s-tallat nfzani dgik! » yäsi, isgaur-t g-igiwalnes, ar-st-issudum, inker genn ar-sbah ibeddel-t rebbī tabaraka utsalla ig argaz, ineker inna-yas i-tmţůt-ĕlliġ: « nkraġ ur-něnnī angiur gdi! » iněker isuġ alġum sbazţas muzina, igu-as rrhil-nes, ssudun ar-yät-tmazirt, zdgen gis ili-t ebba dama, ineker isekras taměgra sbea iyam eala sbea iyam, yäsi ili-tta, iffeg-d ur-das-ttaru tněker ddun s-yan ugerram ism-ennes sidi mşagero, yasi, zürent gis nta lhaloq-ellig, yasi aguln-d s-tgěmmī, isafer, ifel-t ur-da-ttaru yili g-ät-tmazirt tili ntät g-ät-tmazirt, ssudun imik, tfsad-as iffeg-d, tětfar-ed ar-ttaru. Ineker urgäz-elli yazn-az-d timeštt tkdů gis, těnnayas: « yeb! ay-adů n-urgäz-no! » yäsi, taru tafruht tsemma-yas lalla Tafilält, tněker thiter tfruht-ĕllig, yazn-az-d lmĕzdul, tkdů-t, tenna-yas : « yeh! ay-adů n-urgäz-no! » iffeg-d ar-ttaru arva, tsemma-yas sidi Fäs; tneker allig ihater, yäzn-az-d låqtib, tkdů-t, těnna-yas: « yeh! ay-adů n-urgäz-no! » ar-tţaru, taru arva, tsěmma-yas sidi Meknäs.

Tněker, immět urgůz-ěllig, těmmet tmtůt-ěllig; wann těmgi-d gifs zzenbuáh, tamtůtělli imgi-d gifs lűvvord; mděln argaz g-ihf lemdint, mděln tamtůt g-ihf-lemdint, mgint luword-ĕlli d-zzenbuh ar-thitirn allig ar-d-kennun, allig mnaggurn, msibbiken, allig ddun imunslemen s-där-yän-wudäy, nnan-as: « a-udäy mameka nskar i-snät ssžrät, mgint yät tga tazzenbuht, yät tga talŭwort? » intged udäy-llig, inna-yas: « iuwa mlät-i-tut atut-izareg! » Inker, munn didas, issudu allig tut-izra, yäsi, innayas : « mšta i-täkkat atnt-ěbbi ? » nann-as : « ad-ak-něfk měnyul! » iněker, ibbi-tent, fkun-as. Ur-d-iberrim usegguass allig dig mgint, msibbikent, ineker, ddun s-där udäyllig, nnan-as : « umma kiyin a-udäy, nnit-ag ad-aun-bbig ššžrät-and ig-d-emgint tněgmî. » iněker iddu isqsa yät-lkafra n-tudáin, inna-yas : « mad-skareg i-snät sžrät meint g-lemdint n-imunselem, nnan-i bbi-tent ad-ak-nekf menyul, bbig-tent, batent holfent. » tntqed tudäit-ellig, tenna-yas : « äsi gtran ttisent, teddut tebbit-tenta, tasit tzzeft-tent, sha-yand hat nnint ad-emgint! » yasi lkafer n-uuday, ibbi-tent izzef-tent, sha-yan ineker iberrem-d usegguas, imgi-d gis gir imikatin, yasi hat ayand uta iri aisuln g-ĕddunit. Tummizt n-tadůd i-dhar-no! tabuadift i-imi-no! takurest i-lžěmisat! (Imerghran.)

Conté à Tanant, 1916, par M. B. Sâïd, Ifelladen, Imeghran.

XCVI

Histoire d'une jeune fille abandonnée et élevée par des gazelles.

Inna-yak yan urgāz ailli inkern, yawī yät-tmģart, taru-yas yät-tfruht, yāsī tēuna-yas tēmţūt-ĕlliģ: « žlu-t-n! » yäsī urgāz-ĕlliģ ur-irī ur-sirs-isģi; imun didas allig n-ufan yān umĕksa iwažeb urgāz-ĕllī, inna-yas i-umĕksa: « ĕfk-ī i=rbbī yān uḥok! » yäsī umĕksa-lliģ ifk-as aḥuk, inker iģers-as urgāz-ĕlliģ, iks-az-d ikĕtlan n-tfruht-ĕlliģ, igu-as idāmmen-lliģ g-ikĕtlan n-tfruht, yäsī inna-yaz-d: « iuwa a-illī, zayd! » tnĕker tsudu ar-asagum n-yus ugĕllid, rahent-n tĕmlalin, sunt nitenti, ur-ɛaṭint aman, täsi tfruht-ĕlliģ ar-tsa, saɛa yus n-ugĕllid, igabel-tent, iddu s-dār yān wudāy, inna-yas: « a-udāy! mer-tzrit itsent tmlalin tĕlla gisent yāt-tmēlalt aok ur-da-tšbɛa aman, tāsi tsudu tĕmlalt-ĕlli tmun diģ tĕmlalin! » iwažeb udāy-lliģ, inna-yas: « aska tskert yāt-tezlāft n-sĕkṣu. » yavi-t s-aṣagum-ĕlliģ lķēmen-d tĕmlalin-llī ar-sṣaut, traḥ-ĕd tfruht ar-tšta ntāt sĕkṣu, tĕnna-yas: « ullah! amer-sṣineģ mad-i-iskern lþir-äd, skereģ gis wada yugern wad! »

Täsi, ar-shah, ibeddel-t rebbi teg tatebirt; inker babas igu eattar, irez lhizab, amzen-t warrau n-ugëllid, ngun-t. igaur, şaza illis-ëllig ibëddel-tët rëbbî tëg t-tatëbirt; nëkeren warrau n-ugëllid ar-fellas-bnnan; tneker da-n-trab, tenna-yas: « bdem a-ma-ibnan f-baba henninī! » iblu-aşen i-warrau n-ugellid, asin, ddun s-dar yan uuday, nnan-as: « a-udäy-ino ma-nskar? » inna-yasen : « asiyät yän umělli n-tamment, tsersem-t f-ida g-tgawar! » asin sammeren ar-sbah, sasa tatebirt- elli tsers-ed g-ufella n-umelli-lli, idi-yis yus n-ugellid, yamz-ta tenna-yaş : « zdu-î a- yus n-ugellid! ullah n-uallah smeg thalog ĕrroh g-baba, kullu mat trit iquda-yak rĕbbī. » tněker těnna-yas : « ĕrzom-ī!» inna-yas : « ĕfk-ī s-laman, taškät ar-afus-no! » těnna-yas : « fkiġ-ak s-laman, taškaġ-d ar-afus-ĕnnek, helq-ĕd ĕrroh g-baba!» inker yus-ĕllig n-ugĕllid ar-iqqaz allig d-izbed babäs n-tfruht-ĕlli, işûd gis ihloq gis ĕrroh, isaul-d inna-yas yus n-ugĕllid: « mani tkit? » inna-yas : « hat gir geneg! » yasī, şbah, saza tatebirt tssudu tsers-d g-dillig těnna-yas : « llah a-baba hennini maș-tkit. » idi yis yus n-ugěllid s-tětěbirt-elli yamez-ta yaŭwi-t s-ahanu-ns, iggaur ihalq-ed gis rèbbi rroh teg tamtut, tenna-yas : « zayd ěrzm-as i-baba! » inker yus n-ugěllid, yažžu-d s-där babäs n-tfruht-ēlli, irzem-as, izammer-as taserdunt s-lmäl, iddu issudu urgaz-elli, imun d-ugaras allig-en irah där temţůt-ĕllig-ĕns, tĕnna-yas : « mas-tkit, tfelt-ī nblā lmunt, bla walu! » inna-yas : « zeg ukan a-ma-tkig! » ar-giyed irzem tagerart-ellî, yaşi iffi-t g-elhuabî, isammer-t.

Igaur, saza tafruht-ĕllī turu imik n-urba, tsĕmma-yas lḥāusēin; tnĕker, tenna-yas yus n-ugĕllid: « iqqand a-didi-tmunt ad-kog tamazirt-no! » inna-yas: « waḥha! » inker mkĕllig issudu, ssudun, munn d-ugaras allig-ĕn traḥ tamazirt ur-st-yād-issin baḥās, ntāt tzaqel-as i-tgĕmmī; tāf-ĕn bahās ttĕmgart-ĕllig, tĕnna-yas: « inĕgbiun n-rĕbhī. nra-nens ar ṣbaḥ! » isaul-d bahās, inna-yas: « marḥba! » isaul yus n-

ugěllid, inna-yas: « ěfkag-asen imik seg-leaŭīvin-enneg! » těnna-yas: « garig někšem! » kšěmen issu-asen urgäz-ěllig; tgaur tfruht-ělli, ar-där-iměnsi, ntät tssen iz-d-babäs aiga, tssen is tamțůt n-babäs atga, ar-där-imensî tsers-asen-d imensî ar-stan; tneker tfruht terbu-t, tenker tgu-as isennan g-tadaut-ennes, terbu aillig n-ufruh f-isennan, täsi yät g-temmit g-ufus-ennes ar-isguyu urva-llig, tennas temtut n-babas: « ess imensī-nem a-tamţût! » tĕnna-yas : « aļļah! a-lalla tĕlla yät-lḥādit das-t-ĕtiniġ i-ufruḥ-äd aifessa! » tněker tbědda d-ugadir, tsaul-d tfruht-ěllig, těnna-yas: « fest a-lhausein-no! mak yagen? » těnna-yas : « sazat-ěllig-ěnnag, inker baba yiŭwi imma, taru-yas nkin, těmmět-î imma, itahel baba, tněker těnna-yas i-baba : « žlu-t-n neg as-tgerst! » yäsî inker baba, yaŭvi ihaššem ad-yi-ineg, näf-en yan umeksa inna-yas : « ay-ameksa efk-i yän uhuk ukan! » igers-as, iks-az-d iketlan i-tfruht-elli, tenna-yas i-yus: « iwa fess! a-lhāusēin-inu! » nkēreģ muneģ timlalin, ssuduģ, dduģ s-asagum n-yus n-ugēllid arssag, irar felli yus n-ugellid lhater, ndzi azkans iddu s-dar yan uday, inna-yas : « madskrag? » llant itsen temlalin ar-didätsent-tmunug, ssudug ar-d-azekans ibedl-i rebbi, geg tatěbirt iwa fest a-lḥāūsēin-no! » tněker těmţůt n-babäs twažeb těnna-yas: « saqel yak ur-id-tafruht-ĕlli ayad! » inkur babas, iwažb-as inna-yas : « i-rbbī is-id-illī algit? » těnna-yas : « tqoddemt sidì rěbbì garig illik adgig! » tněker těnna-yas i-yus n-ugěllid : « šerrež nra ansudu! inker yus n-ugěllid išerrež, yäsì inna-yas : « mṣifid d-äyt-därem! » täsī tněker tsnī babas, tasī tamgart-ělli as-innan neg-t-n, iwažeb yus n-ugěllid, inna-yas: « ma-kem-gis-isfrehen g-těmțůt-äd? » těnna-yas: « isferäh gis ad-as-kerseg ifassen g-ugezdim n-wagmar, ar-iss-tharrakag garig temmut. » Ineker, tkers-as ifassen g-ugezdim ar-iss-ttharrak aillig temmut. teddu thedu-as i-babas tarudant těnna-yas: « tehkamt gis a-baba garig těmmutt! » (Imeghran.)

Conté par le même, en 1916, à Tanant.

XCVII

Histoire de Loundja du Rocher.

Idda yän urgäz, ila snat tmgarin, nnant-as: « kerz-ag ibaun! » iddu ukan ar-in-ista; ar-tkkerz tagrůtt ibaun, kfěnt-as ibaun, nnant-as: « kerz ibaun! » ar-in-ista; isěmla-yas tayuga n-tagrůtt, innas i-tmgart-ěns: « něk at-ikěrzen ibaun! »

Iddu, aillig mqqorn iḥaun, ukan ddunt-iss tmġarin atĕksen iḥaun, ar-as-ittini tagrůţţ : « ffġämt al-iḥaun-nů ! » tĕnna-yas : « hat a-la argäz-ĕnneh atn-ikĕrzen ! » Aska daġ ašken-d iss, tĕnna-yas daġ tagrůţţ : « ffġämt a-la ibaun-nu ! « Allig urrint, tašk-issent tagrůţţ, tĕs-int, tĕldi-d afruh sg-yūt, tiš-t afruh; tnġa tayyäḍ tĕldi-d sgis tafruht, täsi-t, taŭvi-t s-tgĕmmi-nsen, ar-as-täkka laḥalāl, tagrůţţ ar-tšta laḥaram, ar-as-tsĕmma lunža.

Těddu yät-tussert, tzra tafruht ; ddun iferhan n-ugěllid ar-kiten takurt tzri tussart-a sg-ělugěddam-ënsen, yut iwis n-ugěllid s-takurt těnnas : « gaur-a-yŭwis n-ugěllid, hat

ur-d-kiyin a-irgelnf-ŭlunža n-ugulid!»innas: « bělah ubělah a-yi-tsemlät lunža n-ugulid naġ bbiġ ihf-ĕnem! » Tĕddu taussart, tseml-as tigĕmmi dag-tĕlla, tĕnnas: « han ağulid dag-tělla! » iģli iss s-ağulid dag-tělla, ar-iqra: « a-lunža! » innas: « ěkf-iyi ad-sug! » těnnas : « ur-illi mag-ak-in-tggag aman! » innas : « g-i-tn-id g-udlälněm! » tg-as-d aman g-udlal-ns, yamz-t, těnnas: « ĕṛzem-i, hat tml atašk tagrůt! aktišt!» täll-t-in; tašk-d tagrůtt tkdů adû n-bnädem, těnnas: « a-lunža n-ugulid, illa bnädem di!» ar-talla lunža, těnnas: « manig ufig adů n-bnädem!» těnnas: « aiwa fiss a-illi! » těnnas : « ad-rig adidam-tažameg! » Tgaur ar-gyid allig tgen, tkum lḥänna, tĕg-t i-irukuten, tĕg-t i-ikššůden, tĕg-t i-kulši irukuten, ur-ibqa gir tagorit n-ufärdu, tgaur ur-as-tga lhänna, inkr urgäz, iserrez agmar, iger-t llorra-ns, tnker tģorit n-uferdu ar-tkät tagrůtt, allig tuki tagrůtt, těnnas : « lunža n-ugulid tědda! » tnker tagrůtt ar-tazzäl těnnas : « a-lunža! ig-ěn tufam igadren ar-tnnagen, aur-intsnfukkum! ig-ën tufam takurin ar-tmmagent ur-int-tsnfukkum! » yäf-ën Yusf igadren ar-tnnagen těnnas lunža : « aur-in-tsnfukkut! » innas : « gěddemeg sěrek rěbbi! ažžyi adģerseģ i-tuşkäit-ĕnneh!» iģers-as i-tuşkäit isĕls-as ilem i-tfruht afada aur-t-issan yän; iselqi yusf. Sbaḥ, yašk-d igider s-imi n-tgemmi n-babas n-yusf da-iselqi, yaf-d lunža tgen ģir g-ubědduz, inna-yaş: « man taměššut tšit a-lunža! a-lunža! » těnnas: « šiġ taměššut n-iydan a-yusf a-lěġdar! a-yusf a-leġdar! » innas: « man taguni tgent a-lunža?» těnnas: « gneg g-taguni n-iydan a-yusf a-legdar! a-yusf a-legdar!» innas : « a-la i-baba aigers yan uzger amušš g-ufella n-tuqart-an! » těnnas : « uļļa ur-as-ttiniģ! » tsĕlla-yas tuayya, tĕnnas : « sidi a-sidi tuṣkäit da-tsawal d-sid yusf! » těnnas tuayya i-sidis : « ig-ur-i-tumint, tědůft ar där sbah! » Ha inker sidis, ariggaur, ar-isflid, allig daģ yuška, innas yusf : « man taměššut tšit a-lunža! » těnnas : « sig taměššut n-iydan a-yusf a-legdar! » Ar-as-isflid babäs, isělla-yas, iddu igers iuzger amušš afělla n-tuqart, ašken-d igaděren ar-štan tifiyi, yašk-d wäda t-ilqin ar-išta ula nta allig išbea, ukan ur-iģi ayell, isufeģ fellätsen leammart, kulši ayelln ur-ibqa ģir wada t-iššan, innas : « sers a-igider ma-tusit ! » innas : « hat-id serseģ s-unnešt n-waqqa n-ibaun! » Išqribeš fellas, ukan iger-t-id s-lḥawaiz-nes, imun didas babas artigěmmi-nsen, igaur didas hirallah, innas : « aněsker taměgra! » Babäs iga agěllid innas : « sker-t! » innas : « rig atahleg tuşkäit! » innas : « nki gig agellid das-inin yuwis n-ugellid itahel tuşkäit! » innas : « wafqi gis! » innas : « han kiy, han ibfěnnek! » Iddu, iger-d aok iqbiln, innas: « aškät-ěn s-tměgra! » ašken-ěn s-tmgra, artleaben medden tzri tmgra, innas ugellid : « mameka skareg ad-izareg tamgart nyŭwi! » innas udäy : « a-sidi sker is tmuzadert! » Ar-ikit g-ĕlbhäym ; ukan innas udäy : « a-sidi yusf ! sufeg-t-id, tamgart-ennek anizar is tra sgis tsker kra! » Isufegt-id, thišš gis tennas : « aur-thit lebhaym! » nta gir ira-t-izar; aidag t-izra, ihf-as i-yuwis mnasa g-tgeldit-ennes. (Infedouaq.)

Conté par Fatma Edemnatia des Infedouaq.

Variante dans le parler des Ntifa.

Innak: tělla tsäyyält tědda ttsäyyälin s-ikššůden s-lgabt, taf yän izdī, tgat-t g-wammas n-tzěddemt, asint tsäyyälin ikššůden, ssudunt g-ugaras; imik tahel tsäyyält, artsnoqas g-ikššůden, nnant-as: « ma-kem-yagen, těrzemt allig a-tsnoqast ikššůden? » nnant-as: « ullah ur-a-sěrem-ntěqqål! » imik igura-yaz-d izdī g-ufus-ëns iga-yas agrůd, innas: « ma-yufen, akm-tähleg nag da-km-ěššeg? » imun didas där immas, těnna-yas: « yufa-yî wagrůd, inna-yî a-km-iššeg nag da-kem-tähleg! » těnnas: « aktähleg! » těnna-yas immas: « ad-meḥleg udi ukan tsraḥt! » innas: « ass g-d-uškig imla yili lsažaž n-ššot d-iggig d-unzar! » yuška-d wagrůd, israḥ-t, yiŭwi-t s-tigemmi-ns.

Imik yašk-ĕd yŭwi-s n-sammis, inna-yas : « manza ḥaina? » tēnnas : « tĕdda ! itähel-t wagrūd, a-yūwi! » inna-yas : « zdåmt-i kra n-terkoko s-tala, slyämt-i kra n-terkoko s-tala! » zdent s-tala, smunnt s-tala, sifflen-t s-tala. sṣbaḥ inī f-wagmar, innas : « allah ihenni-kunt! » iddu allig ĕn-yufa yän deṛri inna-yas : « ur-tssint, a-deṛri yät-tmĕṭṭūt das-tinin ḥaina, manig t-itähel wagrūd? » inna-yas : « batt-id!» yazen-t sers, innas : « sadmer yūwis n-sammin! » tĕnna-yas : « ul däri yūwis n-sammi, man ira d-yĕkk? » innas : « lawah! hat yuška-d! » tĕnna-yas : « laläl! » yagul dĕṛri, innas usiyyäl : « ma tĕskar? » innas : « ar-tþĕlþal g-tadūṭṭ! » innas : « ba-yafullus! » innas : « nsam! » inna-yas : « i-ṛĕbbī, sir z-där tmĕṭṭūt, kšm-as s-tadūṭṭ, trult-as sers z-däri! » irwel-d ufullus där urgäz, tabas-t-id tmĕṭṭūt al där yus n-sammis, tĕnnas : « ullah is n-sammi mas tuškit, manisg tawig tmĕl atĕtšat nkin ula kiyi! »

Ikšem s-tgěmmĩ, tig-t g-tsräft, tig agmar-ns g-tsräft ula ntan, teg fellas tazläft g-imi n-tsräft, těnna-yas: « tadŭggwat g-ak-grig azrů, tffegt! » tadŭggwat yašk-ed wagrůd, ar-itšemšam rihat lqesri f lbesri, rihat learbi. těnna-yas: ḥasen eawanĩ mnin ižinĩ learbi! » tadŭggwat igen, těnna-yas Ḥaina: « ma igan taguni-nek a-eammi agrůd? » inna-yas: « loqt ma da-ishurrů ugyul g-udis-inu, ar-isbieai uḥuli g-udis-inu, ar-iskueu ufullus g-udis-inu, ar-talla taeäyyalt g-udis-inu ar-isguyu derri g-udis-inu, tannag a iggan taguni-nu! »

Ammās n-gyiěd, tkum nněfqt, thuwwot-t, trůš-iss ahanu, tsenker yňwis n-sammis, těnna-yas: « nī f-ulgum sašari, tsudutag aněrwel! » tasi tyummist n-tasmiwin, tasi tyummist n-lamuās n-uzagur, tasi tyummist n-isegnan, tyummist n-tisent; ddun, rweln, inkr wagrůd yňkī, itabas-in, tgr-as takurt n-tasmiwin, yukel fellasent, žěrhan idaren-ns, tgr-asent tisent, imik isikl-in, těnnas: « a-yňwis n-sammi, ma-nskar, agrůd isikl-ag! » imik tělla tuskäyt yazu-t, isels-as ilem i-tsäyyält, iger-t g-uḥanu. imik isikel wagrůd, ntan išša-t, ntan d-wagmar-ens d-uznadi-ns. těddu tsäyyält tga tuskäyt, tědda där aytdärs, těnnas: « manza yüsf? » těnnas: « išša-t wagrůd! » iddu ibbas n-urgäz, imik ar-t-isqsa, těnnas: « yňwi-k, išša-t wagrůd! »

Iddu yüsf igga ahaqqäy, taduggwat yašk-ĕd igli s-yäl-tazitunt ar-ittini : « ašn hwa eašak a-ḥaina? » těnna-yas : « eašaya nuḥala u-rgadi fug ĕlĕbedduz, a-yüsf lgeddar! » iddu ibba n-u=äyyäl där yän ušiban, innas : « ma tqist yän uhåqqay da-d-itaška s-imī n-tgěmmī iģli s-tazitunt, da-ittini : « a-ḥaina, ašen hua ɛašak i-ḥaina! » inna-yas : « sir sker leftät d-ţazin, teft-as-in i-tuşkäyt a-in-tišš! » tadūggwat yašk-ed uhaqqay arittini : « a-ḥaina ašn hua zašak a-ḥaina! » těnna-yas : « zašaya ttrid u-rgadi bi-lběnät a-yüsf lgeddar! » askans iddu ibbas där urgäz-annag da-isqsa, inna-yas: « sir, aŭwi yän uzger abehhan g-ur-telli lyamärt tumellilt wala tazugguagt s-yat-lgabt, tgerst-as, menn add-ašken kullu ma iggan ihăqqain, loqt-ma ššan azger, hat menn ad-ailln, wann iguran hat ntan a-iššan yuk, tinit-as : hat uldi! g-ak-innā ma iggan yok, aměžžůd, tinit-as : sers yŭwi! g-ak-inna rezdal, tinit-as : lalal! g-ak-inna dergal, tinit-as : laläl, sers yuwi měkda iga s-uznadi-ns d-wagmar-ns. » isers-t, yaŭwi-t-id s-tgěmmi-ns, isker tamegra i-tuşkäyt, ar-as-tinin : « a-wîli ira-itähel tuşkäyt! » skern-asen tamegra, ass lžemas ikšem s-ahanu, if-as logftan d-elfaražiya d-lemdemmet d-ššerbil, d-legtib, těks ilem n-tuşkäyt, těrzêm i-ššear, tga yät-lěbent, tuggwa s-tgěmmi kullu tămae bnadem ššha n-zzin.

Dicté par Mohammed Belârbi, 1916 (Tachgagalt, Ntifa).

XCVIII

La négresse et les deux pelotes de fil.

Inna-yäk llan sin iferhan d-ultmätsen ttwayya; qqiman ar-loqt n-tuga ddun iferhan aŭwin lebhäym-ënsen s-leazib, feln ultmätsen ttwayya g-tgemmī, qqiman ar yän wäss tenga-yin tgufi n-ultmätsen, azenn-az-d taserdunt maf n-tnäy ad-därsen-teddu, ässen arbea n-tgulalin g-ddau-hlas n-tserdunt; tneker ultmätsen täsi ma-d-itqaddan leawin, ntät ttwayya-ns, tnī f-tserdunt, tfar-t twayya tsug iss. Loqt ma-termī twayya sg-twada, tini-yäs i-lalläs: « ažzu adnig imik! » tger lallas: « a-guma! » tini-yas yät g-tgulalin-llī illan g-ddau-hlas, tini-yas: « naeam! » tini-yas: « han tawayya tenna-yi ažzu adnig nkī! » tini-yas tgulält: « ssudu a-la neg an-ddug ad-erzeg tadaut n-ibbäm! » tssudu twayya dag ar-asrag termī, tini-yas dag i-lallas: « ažzu adnig nkin! » tger dag lalläs i-gumäs, tsauld dag yät g-tgulälin-llig tini-yas: « naeam! » tini-yas: « han tawayya tenna-yî: « ažzu adnig imik! » tini-yas dag: « ssudu a-la neg aneddug ad-erzeg tadaut n-ibbäm! »

Tssudu mkannağ aillig n-lkĕmen yän uğbalu, tĕnna-yäs lallas i-twayya : « ĕkf-iyī adsuğ! » tĕnna-yas twayya : « ig trit atsut tažžut issĕn; mah allig am-ĕnnig nkin ažžu adniğ imik, ur-trit, ula nki dğik ur-ĕnniğ ad-am-ĕkfeğ atsut! » tažžu lalläs atsu; wamma tawayya llant därs snät takurin n-id, yät tbĕhhin, yät tmĕllul, tsu-yint g-uğbalu twut lallas s-takurt tabĕhhant tağul tbĕhhin, twut ihf-ĕnnes s-takurt tumlilt

tağul tměllul, tnǐ f-tsěrdunt ttfar-t lalläs, tağul tga tawayya; bbin kullu iḍaṛen-nes, ar-tazzäln s-idämmen ašku ur-gin-fellas-tki tmara, aillig n-lèkèment där äytmas; wamma äytmas ur-tsul-tssin freḥen, iġaln is-d-ntät ayannag.

Qiman yän wäss nag sin aillig as-žžin idarn imik, g-tsunfa, nnan-as: « nker atěkst ilěgman! » da tudu, tawî ilěgman ar-lěhla; mkanna taugen ider fellas lbådel, ar-talla ar-ttini: « aogg-srī a-imma! äytma ar-sgeldin tawayya, ar-sěksan ultmätsen! » mkannas sěllan ilugman azzeln s-mnid-as inin: « gueu! » dern f-ifadden-nsen mnid-as ar-allan ula nutnī; maiggät äss mkannag ad-asn-itžerrun nutni didas. Ar yän wäss iger yän g-äytmas tallin-nes s-ilugman ar-in-isaqul, deafen, ran ad-ěmmětn, inna-yas: « ma-yagen ibbäm! dam-tinig awi ilogman s-udgar lěflanī, kěmmin ura-yint-tawit s-widam-ěnnig ur-yäd da-štan amya sgma da-yin-těkssat! » těnna-yas: « a-sidi dinn s-i-těnnit aŭwi-tn da-yin-taŭwig sers! » inna-yas: « ullah a-ibbäm! ig ur-in-tiŭwit s-udgar lěflanī gir ig bbig tadaut-ěnem! »

Těddu, tawi-tn ar-adýar as-inna itfar-t nta sg-luṣaɛ ayizaṛ is-ayin-taŭwi s-udġar das-inna; allig n-ĕlkĕmen ar-tauġen tqima ntät ar-daġ-ttini: « aogg-srì a-imma! äytma ar-sgĕldin tawayya ar-sĕkssan ultmätsen! » aidag as-sĕllan iluġman azzeln s-mnid-as nnan: « guɛu! » deṛn f-ifaddĕn-nsen mnid-as, ar-allan ula nutnī. gumas ar-isaqul, loqt-annaġ yašk-ĕd därs gumäs, aillig-t-id ilkĕm, inna-yas: « ma-tĕnnit? » tĕnna-yas: « a-guma! ultmätun adgiġ! » inna-yäs: « mam-iĕṛan? » inna-yas: « nkĕr! » sugĕn iluġman rären-t-id, inna-yas: « ig-tĕnnit ultmäk atga, han tisura därs inas: änĕf ssendūq, ĕkf-iyī lmĕzdul-ino a-sers ḥaṛṛĕfeġ; ig ur-as-ittyänaf ssendūq, tissant is iṣaḥa wawal däk-ĕnniġ! » ddun aillig ĕlkĕmen tigĕmmĭ, iġer i-ultmas, inna-yas: « änĕf ssendūq a-ultma, ĕkf-iyī lmĕzdul-ino ar-sers-ḥaṛṛĕfeġ! » tĕddu ar-tĕnnaġ d-ssendūq aillig tuhel, ur-iri ad-as-ittyanaf, iks-as tasarut ikf-t i-tada ikssan iluġman, tger tasarut g-ssĕndūq, ittyanäf.

Loqt-annağ yamen-t g-wawal das-tenna; inna-yas i-tumlilt: « ulla a-ibbām! ig ur-tskirt měkda tskert i-ultma aillig tagul tběþþin gir ig-bbig tasa-něm! » těnna-yas: « auwî-yi-d yän uḥallab n-waman. » isers-t mnid-as; těldī snät takurin ěllig n-id, taběþþant, tumlilt, tsu-yint g-waman, twut s-lběþþant iþf-ěnnes tagul těg tawayya, twut s-takurt tumlilt lallas tagul těg tumlilt. loqt-annag sěllěmen f-ultmätsen ar-didas-allan f-tmära da-fěllas-zrin. aŭwin sin ilugman qqěnn-in, yän ěkfn-as tomzin ar-išta ma ila wass d-ma ila id; wayyåd ur-as-kfin hatta yät-taqqait, ikla s-låz ma ila wass d-ma ila yid; aillig iffu wäss amzen tawayya, ässn-as yän uḍaṛ d-uměgêṛḍ n-wada iššan timzin; ässn-as wayyåd d-wada ur-iššin amya; sersen timzin mnid wada ur-iššin-yät; sersen aman mnid wada insan ar-išta timzin; wada iššan timzin gir izṛ aman ar-issen-ildi afada in-ilkēm aisu; wada ur-iššin-yät, gir izṛa timzin ar-issent-ildi ašku inga-t-låz; wannag ildi s-waman, wannag ildi s-timzin, bḍůn tawayya s-mnåṣa. (Ntifa.)

Dicté en 1916, à Tanant, par Faddel ben Hadda, Ntifa.

XCIX

Zrigqda, la vaillante.

Idda yän urgäz, ilint därs sbæa n-tferhin, tamězzit gitsent isemn-as zrigqda; ira iddu s-lḥẹžz, innas: « ur-aunt-fileġ hatta lwallin-nunt » ifl-asent ikššůden n-usugguas, ifl-asent aman n-usugguas, ifl-asent læawolt n-usugguas, iddu, idda s-lḥẹžz; yašk-ĕd yän urgäz d-irgäzen lžemaæat aok, aŭwin-d ikĕtlan n-tmgart, sĕlsn-in i-urgäz, iddu urgäz s-tferhin, innas: « ĕrzĕmänt-in a-istma! » tĕnnas tmĕzzit: « ur-d-as-nĕrzem! » tĕnnas tmoqṛant: « ullah rigʻ ig-asen-nĕrzem! » ĕrzĕment-as, innas: « ad-aun-skĕreġ imĕnsi!» Ar-asent-iskar sĕksu, ig-asent gis ssikran, šant tferhin, dĕṛent; tafruḥt tamĕzzit ur-tšši-yät; dṛent tferhin, tĕdeṛ ula ntät tamĕzzait; inĕkr urgäz-lli gan tamġart, ar-isätti lḥawaiz, inĕker ira-iffuġ, ira-sen-ini: aškäd! tĕddu, iffuġ-d, täsi tiflut n-uuzzäl, tutt iss adaṛ-nĕs, tbbi-yas adaṛ-nes, innas: « byār, gim a-zrigqda! »

Tasi awerz-ĕns, tg-as tisent, tagul-t; yašk-ĕd babās, yašk-ed urgāz-elli, innas: « ĕfk-iyi illik! » innas babās n-tfruḥt: « uhu! » tĕnnas: ĕfk-iyas a-baba! » Ifk-as-t, iddu isker tamĕgra, taggun-iss, tĕnnas: « thla tĕnnit a-lɛar n-baba Ḥamu! » tĕnnas: « murdanna km-ira akm-iger g-tsräft! » tĕnnas: « manza tasräft? » tĕnnas: « hatid ddau tissi! » tĕnnas: « aškt ad-am-sĕlseģ ikĕtlan-a! » tĕddu därs, tĕnnas: « annagguoġ s-lɛāb! » tsĕls-as ikètlan, täsi wins, truel tĕddu s-tgĕmmi n-babās; yäsi urgāz tafruḥt, hatin iger g-tsräft, tĕnnas: « a-lɛar a-baba Ḥamu! » tĕnnas: « hat nkin aya! »

Iddu daģ s-tgēmmi n-babās, inna-yas: «ĕfk-iyi illik!» innas: «uhu!» tēnnas: «ĕfk-iyas a-baba, ĕfk-iyas!» ifk-as-t, yaŭvi-t daģ, innas: «gulleģ asar-swiġ idämmen n-tasa-nēm!» tɛamṛ-as taḥsāyt s-tament, tĕddu, tĕrwel; ar-gyiḍ yašk-ĕd, isukf tuzzālt-ens, iwut taḥsāyt, ilaḥs tuzzālt, innas: «ziḍen nit idämmen-nēm mur-danna tn-gigi-tskert!» ar-isaqul tament tĕdayaɛ g-ddau-gĕrtil, innas: «ha snāt!» iddu.

Těddu ntät, tufa tizemt ar-ttaru, těnnas: « ěg-i afus-ěnem ar-d-aruģ, fkiġ-am yän!» tɛaun-as allig turu amzwuru-ns, těg-t-in g-ušělliq-èns, allig turu těnnas: « ěfk-iyi yän!» těnnas: « sir tmuɛadērt!» täf-ěn tilěft, těnnas: « ěg-ěn afus ar-d-aruģ!» těg afus-ěns allig turu, täsi-yas yän, těnnas: « ěfk-iyi yan!» těnnas: « sir, a-lall, tmuɛadērt!» täf-ěn tagrärt; tědda där ugěllid s-talɛarṣt n-ugěllid, aŭwin-t-id isemgan n-ugěllid, yaŭwi-t ugěllid, těnnas: « ěrzem-iyi ay-agěllid, ur-tģit i-ššrůd-no!» innas: « ģiġ-asěn, iģi-yasen rěbbi!» innas: « ma-iggan ššrůd-ěnem?» těnnas: « azger i-wäss a-štan luhuš-a!» lddu urgäz-lli, ig udäy, yäsi taḥanut, innas: « ha taḥanut a-lalla!» ur-iḥadir ugěllid, yěns g-ĕṛrua n-ugěllid, ar-gyod iněker s-tmġart ira-t-ineģ, innas « uma iḍåḍ?» těnnas: « sul d-iḍåd iḥadṛ-asent rěbbi!» těnnas:

« i-ṛĕbbi, rig ar-sawaleg sin iwaliun! » innas : « gig-am ar-tsawält zašra! » tĕnnas : « a-utizemt! a-utuššent! a-utagrärt! a-utileft! » iššen-t. (Infedouaq.)

Conté en 1915, par Fatma Eddemnatia, des Infedouaq.

C

Mugeršan.

(Le fils de la Cardeuse.)

Tědda yät-tmgart d-yän urgäz, därsen yän ufruh, inmět babäs, tbqa immäs arthdam immäs ar-tzadal tadůtt, ar-as-tinin muqeršan. Allig tsmun miyät ryäl, yakur-as-t-in iwis, iddu ssůqq, imnaggur yän urgäz, yusi yän ugdid innas: « mšta ttamen n-ugdid-ag? » innas: « miyät ryäl! » innäs: « allah irbah! » ifk-as miyät ryäl, yamz seg-därs agdid, ar-iss-itlzah, irul-as, ikěšm-as s-yän uhuliž, ar-italho, ar-yalla allig yufa yät-talhatemt ar-t-isfůd mkäd, těnnas: « ma ira sidi? » inna: « ira agdid-ěnnes! » yašk-d ugdid; ar-dag-isfůd talhatemt, těnnas: « ma ira sidi? » innas: « ira sěksu! » irs-as-d; yawi immäs agdid, těnnas: « manza miyät ryäl? » innas: « sgig iss d agdid! » ar-talla immäs, ar-talla, inna-yas i-immäs: « sir-d där ugěllid, inas ayifk illis! » těnnas: « a-wili! yŭwisn-muqeršan! » těnnas: « aqrin-nek ar-ittaŭwi illis n-ugěllid! » innas: « sir ukän! »

Těddu därs, těnnas: « a-sidi! a-sidi! innäk yŭwi ěfk-i illik! » innäs: « ig ira illi, inäs ad-işbaḥ abědduz-än iga lměnzah! » Iddu dag, těnnas immäs: « ayag a-trit, ha yŭwis n-muqeršan ig-işbaḥ iga ubědduz lmenzah! » innas: « sir, inas i-ugèllid ma dag těnnit? » iddu, inna-yas: « ig trit illi ad-iyi-tskert miya n-tzläft izamměren sěksu! » iddu, inna-yas: « waḥḥa! » isěkr-as miya n-tzläft, innas: « zammer, zammer a-talþatemt-no! » innas: « a-itša sěksu aur-ider ḥatta yan wâqqa! » itša sěksu, ifk-as illis, ifk-as talþatemt dag tella laḥkimt i-tmgart; yašk-ĕd udäy, innas: « ha taḥanut a-lalla, ha taḥanut! » isers taḥanut, izra udäy talþatemt g-ufus-ĕnnes, issan is tga taḥkimt, innas: « allah a-lalla mur-i-tĕfkit talþatemt-äd, täsit aok taḥanut-a! » těnnas: « ukän! » těks-as talþatemt, tĕfk-as, ifk-as taḥanut-ag tada yusi.

Iddu udäy, ilěkem tamazirt-ĕnnes, izger iddu där lqayd n-irûmin, innas : « ad-ĕd-tasäy tigĕmmi n-udġar lĕflani! » innas : « aur-in-ibqa ġir argäz d-immäs! » tasa-yas tgĕmmi, ar-daġ-yalla, iddu ar-yalla, innas i-widi-ns d-moṣṣ̄ : « ɛafa ay-aydi-no d-moṣṣ̄-no atĕddum atizarem talhatemt! » zgern s-lbeṛṛ-ann, ar-ṣṣaran, ar-ṣṣaran allig n-ihald moṣṣ̄ṣ̄ f-tgĕmmi; iddu moṣṣ̄ṣ̄ s-iġĕrdain ar-in-iṣ̄ta, ar-as-tĕdâlaben ṣṣ̄raɛ n-ṛĕbbi, nnan-as : « kulṣ̄i ma-trit ad-ak-t-id-nawi! » innas : « sir izar talhatemt! » kan ddau ṣṇādēq, ur-t-ufin kan kulṣ̄i tgĕmmi ur-t-ufin, allig iddu uġerda ig tasgunt-ĕnnes g-zzīt,

ismurur-t g-ifelfel, izra talhatemt tělla g-imi n-udäy, yadeš-t allig igen, išěkšm-as tasgunt-ěnnes s-tinzar-nes, tutt tinzi, iger-d s-talhatemt, yäsi-t ugerda, yaŭwi-t-id i-mošš, innas widi : « ɛafak a-mošš-no! » yäsi-t-id mošš, allig ran ad-zgèren innas widi i-mošš : « ara-t-id aur-agder (ak-těder) » ifk-äs-t-mošš i-widi; izra widi isělman, ira-iš aslem, tědṛ-as talhatemt, ilqi-t uslem, izra wida iguměren, iɛaql mošš aslem da-t-ilqin, iṭabaɛ, iṭabaɛ allig t-umzen wida iguměren isělman, umzěn-t, iḍêlb-asen innas : « i-rěbbi fkät-i taslemt-a! » fkěn-as-t; inna-yäs i-widi : « ma-trit, is-tifiyi, nġ ilawin? » innas widi : « tífiyi ad-riġ! yäsi mošš ilawin, ar-išta widi tifiyi, iks-as talhatemt sg-ilawin yäsi talhatemt, ěddun s-tgemmi-nsen, ilěkěmen innas urgäz : « amendra aidi-no, is-tufit kra? » innas : « ur-nufi-yät! » inna-yas : « amendra a-mošš-no is-tufit kra? » innas : « ur-nufi-yät! » inna-yas : « amendra a-mošš-no is-tufit kra? » innas : « ɛafak a-mošš-no! » ifk-as talhatemt, innas : « ɛammer, ɛammer a-talhatemt-no! ad-irs ṭažin d-ugrum! » irs-as-d ar-išta nta d-widi, ar-išta nta d-mošš allig šbaɛan innas : « ɛammer, ɛammer a-talhatemt-no! ad-ĕd-täsay tigěmmi d-ma gis! » tasa-yas-d, ishmu lɛafit, iger-n gis arůmi ttrůmit, isṭabaɛ-as udäy, ilma iga-in fhals isker zzerda i-tloba. (Infedouaq.)

Conté par Fadma Eddemnatia, des Infedouaq.

CI

Les princes désobéissants.

Taḥazit n-ugĕllid d-warrau-ns sbaɛ iitšen — igra i-warrau-ns aillig därs d-munn inna-yäsen : « ay-arrau-inu, rig akun-uṣṣag yät-luṣdyt ur-a-tsidir ur-a-tnĕqqa, üss g-i-kĕmmĕln uššän-inu, g-ĕmmuteg, amĕzzian gitun aur-sar-tgĕm d-ugĕllid, amoqran gitun atĕggam d-ugĕllid, ig-immut tgĕm wada t-in-iwalan sg-umoqran s-umoqran ar-amĕz-zian. rig akun-uṣṣag f-yän wawäl yådnin! » nnan-as : « ma igga baba? » inna-yäsen : « tagant lĕflaniya, aur-sar-sers-iddu ḥatta yän gitun! »

Qiman yän měnnau ussan, immět babätsen, nşern gmätsen amoqran ig agěllid. iqim ar-ittähkam ar-yän wass ikti-d luşayt das-inna babäs, inna: « matta ugěllid giģ ig ur-d-kiġ tagant-äd inna baba, zun ur-giġ ugěllid! » inna: « ullah ar-t-id-keġ adizareġ ma-gis-illan. » ils ikětlan-ns n-lḥarb, yäsi ssif-ĕnnes, isti yän wayis iḥlan bähra, igr-as tarikt, yäss ma-ittassa, isalwo ma-isalwao, ini iffeġ-d lbab, ur-ssinn aytmas manis idda aillig-ĕn ibɛad seg-tmdint imik, těffeġ-d yät-tmlält g-mnid-as, därs isk n-ĕnnoqort d-isk n-ddhäb, inna: « ullah ar-d-amzeġ tamĕlalt-äd. » terwel mnid-as, iḥarrĕk fĕllas ayis aillig tbĕdda iknu at-yamz terwel; mkannaġ atsker aillig tkĕmmel arbaɛ n-tikkal. ntät tikkelt tamzwarut da tuzzel aillig tbĕdda tawada n-ɛašra n-ussan, tazzĕla tis snät ɛašra n-ussan; lḥasil arbaɛ n-tazliwin da-tuzzel, ku tazzĕla gis tawada n-ɛašra n-ussan. aidag ĕn-tkemmel arbɛain n-wäss, tžlu-yas ur-yäd-issin mani tka la teġli wala tugguĕz, inna nta: la ḥaula wala quwwata illa billah lɛali u-lɛaḍim!

matta leažb-ad iy-ižṛan! tamělält-äd ur-yäd-ssineg la tuila wala tugguez! » izayd s mnid ar-iss-ittinag ur-yuki d-ihf-ěnnes aillig-ěn irěggeb f-yät-tmdint tmqqor, izayd ilkem lbab, ikšem-d lbab, yäf-ěn tamdint tmqqor da ur-ğin-izṛi. iqim ar-itteažab, iddu där yän lbab ělfonděq, iqqen därs ayis-ěnnes, iffog ar-isara g-tmdint aillig ěn-iffog g-imi n-tgěmmi n-ugěllid. agěllid tělla därs illis, ar-gis-thṭåben mědden, wan n-mi nna: atqbelt ššṛůḍ-inu, yini-yas: qbelġ-in, mkän-as inna: ha ma-tskart, yäf-ěn ššrůḍ das-inna ur-asn-iġi. mkan as-inna i-ugěllid: « a-sidi ššṛůḍ ad-yi-těnnit ur-asen-ġiġ » yini-yasen i-imehznin: « asiwät seg-mnidi bbiyät-as ihf! » kullu ma-ihṭeben där ugěllid ur-iġi i-ššṛůḍ-ěnnes, ibbi-yas ihf-ěnnes. eaudn-as äyt-tmazirt lbâḍel dasn-iskar ugěllid-ěnsen, iddu aihṭob ula nta, ur-iġi i-ššṛûḍ das inna, ibbi-yas ihf ula nta, yagul-t g-imi lbab, wann ikšěmen yizaṛ-t wann iffġen yizaṛ-t.

Aytmas aidag-čn ikka měnnau yirěn, ur-sul-t-zrin, sěnkern walli t-in-itfarn g-lzamer, nṣeṛn-t ig-agĕllid. iqim ula nta ar-ittaḥkam. aillig ikka ma ikka inna ula ntan: « ullah! ha tagant da-saġ-inna baba aur-t-it-tlĕkemm, ig ur-t-id-kiġ zun ur-giġ agĕllid. inker, yäsi ikĕtlan n-lḥarb, iḥaṛṛef ssif-ĕnnes, ini f-wayis-ĕnnes, iffoġ d-lbab, iddu ibzad-ĕn s-imik, ha tamĕlält-ĕlli tffoġ-d g-mnid-as isk n-ĕnnŏqoṛt, isk n-ddhäb, iggall ula nta ġir ig t-umzeġ. tskr-as mkĕlli tsker i-gmas amzwaru, iddu ula nta aillig ĕn-īffoġ g-imi n-tmdint, yäf-ĕn iḥf n-gmas ittyagal g-ĕlbab, inna: « ullah ar-d-izaṛeġ ula nki ma ibbin iḥf n-gma ar-d-bbiġ winnes, neġ fellas zuydeġ winu! » iẓṛo-yas mĕkda iẓṛan i-gmas amzwaru, bbin ula nta iḥf-ĕnnes, aguln-t g-ĕlbab. lḥaṣil kullu mkannaġ asn-iẓṛan, aillig kullu tyabbain iḥfaun-nsen sbaz iitsen, ašku ur-umizen luṣayt n-babätsen. (Ntifa.)

Conté en 1916, à Tanant, par Faddel b. Hadda, Ntifa.

CII

Ḥamu bu izḡarr. (Histoire de Hamou, l'homme aux bœufs.)

Yut-tměţţůţ ur-gurs-sa tarwa, těkker tsutur i-rěbbi ar-ttini: « a-rěbbi! šf-iyi yun leayl itettan tafunäst shah ttědugguat! » išf-as rěbbi leayl-ěnna ar-itetta tafunäst shah ttědugguat. těddu-d yut-tfqirt těnna-yas i-ibbas: « a-flan! tājid tažer, imil leayl-äd izelţ-ëš!» inna-yas: « mism-as-tggah? » těnna-yas: « mešta y-täkkad ad-gifš-tzeah? » inna-yas: « meš gifi tzead ad-am-ěšfeh tafunäst!» těkker tfqirt-ěnna, těnna-yas i-Ḥamu: « ya Ḥamu bu-izāgarr ibbä-ns iāga tažer mr-id-is daš-isěnsa timěnsa shah ddugguat dgi asi ihf-ěnneš gifs! » ikker iddu; ar-itěddu alliā n-yivved yut-tendimt yäf-ěn iměddukal ugěllid sěttin, ku yun s-tserdunt-ěnnes ddan ger eari ad-zděmen. iqqim ass-ěnna al-asekka shah, iddu izarěd i-sěttin-ěnna n-tserdunt ira gas netta ad-

iddu ad-izdem alliğ yumez iserdan-ĕnna iddu ger ɛari alliğ n-yiwĕd ibdu ar-izĕddem gas s-ufus-ĕnnes ur-yiwi la šaqûr la agud imil, alliğ izdĕm yäss. ikker iddu-d izem ičč-as yut-tserdunt; iddu-d Ḥamu ar-iggar bf-iserdan yaf-ĕd yut thĕṣṣa-yas; ibeṛṛem yannäy izem, inna-yas: « a-aydi šeg ay-ččan taserdunt! » iddu-d gurs iwêt-t s-uwĕddiz iduweb-t yawi-t-id iger gifs laḥmel, ig-as ssrimt iniy gifs iddu ar-indeh alliğ n-yiwĕd agĕllid. kerr imĕddukal ugĕllid ar-thasabĕn, nnan-as: « a-sidi thĕṣṣa yut-tserdunt! » inna-yas ugĕllid i-Ḥamu: « mani taserdunt? » inna-yas: « ufib-d aydi-yäd ičča-t! laḥmel n-tserdunt hašt usib-t-id gifs! » innasen i-mĕdden ugĕllid: « auyyäd izem-ĕnna grät-as ssenselt.

Iddu Ḥamu ar-issara i-tendimt ar-itetta g-thuna; unna-s isiwel i-ahl-Fās iṣunnêḍ ibf-ĕnnes y-lḥaiṭ. ddun-d ahl-Fās ar-allan bf-ugĕllid nnan-as: « a-sidi ibla-yab Ḥamu! la-d-itĕddu ger thuna-nneb ar-itetta annas-izazĕben, unnas-isiwel diḡnah la-t-inĕqqa! dgi mś-ab-inna ḡāt-i d-agĕllid a-t-neḡ! » inna-yäsen ugĕllid : « mismas tggab? i-dgi ašmāt zelmāt i-tqbilt ad-as-tzarĕd s-lndafiz a-t-ineǵ, hatin dgi a-t-in-azneb gurun! »

Igr-as i-Ḥamu, inna-yas : « a-Ḥamu ! is-ur-teddud atsnagd ? » inna-yas : « manig? » innas : « tsir n-Fās! » innas : « wabba! awi-yi-d lĕndfaz d-ssif-inu d-iyyis-inu ad-ĕdduh agud nek ad-snaq!» iddu měskin ad-inag allig n-yiwĕd saredn-as iqbill ran a-t-ĕngin, yäsi iyyis zeg-darr inĕggura ar-issen-izĕlezduy, ar-istuttuy rbɛa d bamsa alliğ ihen-ihla, yäsi-d iyyis illa immut, iddu-d ger s-agellid inna-yas i-ugellid : « aḥḥi-d! ma-yi-tešfid! » ddun-d ahl-Fās s-ĕṭṭêbel d-lġaiṭa ġer s-agĕllid allig d-awden inna-yasen : « matta uya? » nnan-as : « a-sidi is-nfraḥ alliğ immut Hamu! » innayasen : « ha-wen-t-in manig i-isers ddabt-inu? » yäzen ugellid ger Ḥamu, inna-yas : « a-Ḥamu! a-mĕmmi! ur-š-rin ahl-Fās, äsi ihf-ĕnneš ģifsen! » inna-yas: « meš-trid ad-ĕdduh g-winu, ini-yasen ad-id-awin rbazin lweşla uğrum d-rbazin n-dzläft, ku tazlaft s-uhuli-nnes zad meš dad-ĕdduh! tešfd-iyi yun uzĕrwåd lahdid.» ikker ugĕllid iselm-asen i-ahl Fäs; awin d-rbasin-enna luşelt d-rbasin n-dzläft; išf-as azerwad iddu g-wins yäf-ĕn iqĕţţa≈en daţ-as, llan kešden yun uryäz inna-yas : « a-sidi maniger ? hatin dak-kešden! » igulla-yas Ḥamu, innas : « a-bab-ĕnneš! meš ur-tzaya dati adihen-tsnsad ha netta ni-neggah-š! » inna-yas: « aiwa krah! » allig n-awden innayasen Ḥamu : « qaḥ itĕrrasen gan tikunbaš ar-tĕqdasen abrid, immat-sen! » kerr iqettasen ar-ttinin : « a-sari-neh s-memmis n-sammi-t-neh idda-d! rebbi ah-t-idiŭwin! » inna-yasen Ḥamu: « eiwa zaydāt dati! » ar-teddun allig n-ufan yut-tendimt ihla-t lgul äfen tihuna llant rezment kulsı ılla diksent ar-tggan mullit hf-isnwi. la-itģima yun diksen la-isnwa. ddun winna yädnin ar-ssaran.

Iddu-d lgul ger unna da-isnwan innas : « is-illa may-tettah ? negd ak-ččeh! » inna-yas : « illa may-tettad! » izemṛ-as tazlāft s-ufĕttal. allig ičča iddu g-wins. ikker uryaz-ĕnna ar-issaläy dih afĕttal, allig n-awden unna da-ssaranin, nnan-as : « id dgi ɛad aida tsaläyd! » ar-tsnagen; ar-tggan mulli allig tiwed mulli Ḥamu. isnwu

zik iddu-d gurs lgul inna-yas: « is-illa may-těttah, negd ak-čeh? » inna-yas Ḥamu: « hs al-tmnɛad seg beada zeg-učči! » izayd gurs lgul iwět-t Ḥamu s-wěddiz ger s-ihf. iddu lgul ak-mani isers adar isers tanqqit idämmen allig n-yiwěd yun wanu llan digs tiutmin-ěnnes, ider gursent, bdunt ar-as-teqqèdent atres-ěnna.

Alliğ d-awden imsaraţen-ĕnna ģer Ḥamu, inna-yasen : « nĕkkintina la-ttinih muneh-d d-irĕgzen imil muneh-d ġas tutmin! » eiwa zaydät athenzrem a-iydân! la ğurun d-itĕddu yun aydi agud yun diyun iğin attiğeyer! asiyät lfran-ĕnna, sigät-t, tzäydem daţi! » ar-tĕddun ar-uteffur lzort idämmen alliğ n-awden anu-nna, afen-t-id lla las teqqĕdent tutmin atres. inna-yasen Ḥamu: « sdrät-i ġurs! » ider ineğ lġul išfasen yut-tġrůt zy lġul ar-ssaläyn alliğ ur-tqim ġas yut-tmĕtţût; tĕnna-yas tmĕtṭût-ĕnna i-Ḥamu: « haţin ur-tirin ak-silin; dġi kadeh meš gurs d-idda yun ubĕrrīd amz-as ḡ-dar umlil ak-iger ġer ddunit; mš-as tumzd ḡ-dar abĕršan ak-iger ġer tert ĕlhali; har-aš. » silin tamĕtţût-ĕnna, inna-yäsen: « eiwa siliyät-i! » nnan-as: « wallah a-bab-ĕnnes ur-š-nsili! » inna-yasen: « eiwa wahha! » ddun ḡ-winsen, iqqim Ḥamu ḡ-wanu alliḡ ġurs d-iffeġ ubĕrrid-ĕnna, yamz-as ḡ-dar umlil, iger-t ġer ddunit.

Ddun winna isguyin i-äyt-těndimt nnan-asen: « awriwät ger těndimt-nnun, hatin lgul immut! » sneatěn-asen tagrůtt. gin yun diksen d-agëllid i-gin yun d-ělhelift. ariteddu Ḥamu allig tn-id-yawěd, iwet-těn, ingi-hěn. ibdu ar-isecča tiùtmin gas ilämmen iği nětta agěllid hf-äyt-tndimt. qqneh ša n-duša, lšad qersent-iyi! (A. Ayyach.)

Relevé en 1926, par Si M. Lakhdar, Ayt Ayyach.

CIII

L'Enfant et le Juif.

Uğ en-tazer iru uğ urba, urba d-aqrasi. İqim alliğ imqqor, guten digs tahramiyat; ikkr uğ wass ibbäs yüwi-t all-iheddem ğ-uğ-uferran. İqim swakin uğ wass aqrasi yut iğ i-isturs-it; ikker bab-uferran izas-it. İqim swakin agd-ibbäs; uğ wass, ibbäs immut; tqim mais uqras-in; ku yäss maniğ iffûğ urba-yn as-d-itaŭwi iğuyan. Uğ wäss ust n-emtût tusa-d ger-mais uqras-yn, qimen all-sawalen, tennas mais uqras-yn: « giri uğ urba ifdah-iyi! » tekker tuussart dnin tennas: « illa daha uğ elhâkīm aisqra irban, alliğ atn-isqra atn-ineqq! »

Tekker tuussart tiüwi arba gires; iqim urba-yn all-itqra ger-laḥākīm alliğ tebḍaɛ tmeṭṭůt ĕlhākīm at-tṣḥar. Iqim agis uḥākīm all uğ wäss teqqer-as temṭůt ĕlḥåkīm tennas: « dak-ûṣṣaḥ ušt-lûṣṣāyt! » innaş urba: « ini! » tennaş: « laḥākīm-äd alliğ a-isqra midden aṭn-ineqq! wassa da iḍ-iddu ak-isqsa inas: « šaur-ssineḥ! » isqsa-t elḥakim, imil šaur-t-iwazeb, isaûḍ-iṭ izaɛ-iṭ ziǧs.

Idda urba la ihfed ainnas isqra lhakim yagul ger-mais, aska idda ad-ikru ust ënhanut kahama adigs-izenz. Iqim swakin urba all-izenuza all ug wass innas i-mais:

« ddu ger-ugëllid sëllulu-yi hef-illis! » těnnas mais: « ya-měmmi is-tāt ahyůd! ak-taul illis ugěllid! » innas měmmis: « ddu ukän! »

Těkker mais tědda tiga rräy-nnes; allig tiůd ger-ugěllid tnnas: « rih ayi-tušt illik i-měmmi! » Ikker ugěllid innas: « ur-am-ikih illi misad all-isnsat měmmik lsažāyb u-lgarāyb. » Tagul-d mais girs těnnas: « a-měmmi, wassa inak ugěllid aurtaulet illis misad all-tsnsatet ělsažāyèb u-lgarāyèb! » iqbel měmmis ayn.

Ikker urba, iqfel tahanut-ënnes i innas i-mais : « wassa ha nkin dad-aguleh d-asër-dun, taŭwit-iyi ger-ssûq tzĕnzet-iyi! » innas : « addäy m-ušen mya n-metqål zĕnz-iyi warig-am atzenzet algam wahha-m-ušan älf n-mĕtqål! »

Tekker mais tzugĕr-iţ ger-ssûq, itqqen-iţ; bdɛan midden aṭ-savåmen, ṭamṭûṭ as-tinin: «mĕšḥal am-ušan?» Qiman agis swakin bakin labakīm yusa-d yakz aqraɛi is-id-yagul d-asĕrdun; isiwl-as ḡ-umezzug innas: «ki aya! walakin ha nkin ad-ak-amzeb!» Ikker yuša bems mya n-mĕtqâl i-ṭmṭûṭ-ya ṭzenz-as, yaŭwi-ṭ, yuš-iṭ i-imĕd-dukal-ĕnnes al-gifs-tmĕkalen tizra; walakin yûṣṣa-ṭ, innasen: «aur-as-ṭekkseṭ alḡam.» Qimen al-gifs-temkalen tizra.

Uğ wass, mšawaren araw n-tzar ad-ĕffgen ad-saran. Ikker mĕmmiş laḥākīm ini bf-ušĕrdun-en idda agisen alliğ yûden uğ iġzer kkĕren waraw n-tzar, sşun iserdan, alliğ iks mĕmmis laḥākim alām userdun yagul userdun d-aslēm, ibda g-iġzer; yagul mĕmmis all-itazla ġer-ibbas, innas: « aserdun ahĕmmi nih ībda g-iġzer yagul d-aslem! » Ikker idda-d all-itazla ġirs, ibda g-waman, yagul d-ifiġer; iqim ifiġer-ĕn al-itsara g-waman alliğ yufa aslem ibdza all-iţ-iṣrăţ; aqrazi yagul d-ĕlkura lḥadid i-laḥākīm yagul d-ĕlemṭĕrqa, ibdza all-t-ikāţ yagul uqrazi iḥallo ṭaḥamman, yagul ṭṭir ĕlḥoṛr, itabaz ṭṭir ĕlḥoṛr ṭaḥamman myzad alzet ugĕllid g-ĕlmšwar; yagul uqrazi ṭarṛommant i-udäy yagul d-afullus, ibdza all-itenqâb tizaqqain ĕṛromman allig tqim išš, ikker ufullus idda-d aṭ-inqeb imil iṭĕllaz agīs lmus iġers-as; ṭagul ṭazaqqait d-arba, ikker urba iba'yya ġer-ugĕllid innas: « ha lzažāyĕb u-lġarāyĕb! » yuš-as illis i-uqrazi-n, yul-itt.

Conté par Thami ben Driss, 1922, A. Ouribel, Zemmour.

CVI

Si le roi m'épousait...

Taḥažit n-yän ugĕllid nta d-luzir-ns. — Iqima ugĕllid ar yän yiḍ, inna i-luzir-ns: « nkĕr ansara g-wammäs n-tmdint anizar laḥkamt-ĕnnag yäk ur-gis-illi lbåḍel! » arsaran; lwoqt-annag dag-a-saran ibbi uḍâr, ur-yäd-isul ḥatta yän g-wazĕniqen, genn aok mĕdden, aillig lĕkĕmen yän wazĕniq ar-saquln yän wasidd sg-imi n-yät-tflut, innayas ugĕllid i-luzir: « zaydaġ anizar mad sul isaġen asidd lwoqt-äd! » zayden ar-imi n-tflut bĕddan, ku yän isers amĕzzûġ-ĕnnes f-tflut, ar-sfliden i-ma illan g-uḥanu-annag. tsaul-d yät g-tfĕrþin i-istĕmätsent tĕnna-yasent: « mar i-ufan a-yi-itahel

ugëllid ad-as-skëreg tazëläft n-sëksu a-sgis-tëšš kullu laḥkamt-ënnes! » tsaul tis snat, těnna : « mar i-ufan a-yi-itahel ugĕllid a-yi-d-yaŭwi ṭṭerf llkĕttän, sĕlseg sgis kullu maf yaḥkam! » tsaul tmezzyant gitsĕnt, tĕnna : « mar i-ufan a-yi-itahel ugĕllid ad-as-arug tafruḥt ttfruḥt ku d-yän gitsen tili talyaqůṭṭ g-ingr-walln-ĕns! » isĕlla-yasĕnt ugĕllid d-luzir mad-ènnant, ddun ar-shaḥ yazĕn imḥāzĕnin s-tgĕmmi-annag g-llant tfĕrḥin.

Iili därsent babätsent išib, ur-sul-iģi-yāt. ašken-d imbāzēnin sduqqērn g-tflut, taugg-d yāt gitsent, tēnna-yāsen: « ma-isdoqqorēn tiflut? » nnan-as: « imbāzēnin n-ugěllid! » tagul där babäs, tēnna-yas: « a-baba, nker, han imbazēnin n-ugěllid seqsan gik! » ar-yalla babätsent, ikṣūd igellin sg-ugěllid ur-ģin-gis-iseqsa ugěllid ar-assannaġ, ar-ittini g-lhaṭer-ĕns: « ma-yi-ira ugěllid mad-as-skareģ? » inna-yas i-istis: « yāk ur-tsawilemt hatta d-yān, ur-tzzimt hatta d-yān? » nnant-as: « a-baba, zayd aur-tikṣâṭ, ur-nsawil d-yān, ur-nzzi d-yān, ur-ǧin aǧ-ĕn-tgli tflut s-bĕṛra! » iffeǧ ušiban där-imbāzēnin, imun didäsen s-där-ugĕllid ar-itĕrgigi. aillig t-in-sĕlkēmen s-mnid-ugĕllid, inna-yas ugĕllid: « a-bali amǧar is-därĕk kra n-istik? » inna-yas: « a-sidi llant däri! » inna-yas: « mĕšta därk illan? » inna-yas: « kṛâṭṭ a-däriillan! » inna-yas: « riǧ därĕk där ṛĕbbi atĕgt aduggual-inu ad-int-taheleģ litihal lḥalal! » inna-yas ušiban: « marḥba sĕrĕk ay-agĕllid! » inna-yas: « ur-ufiģ ḥatta imĕksaun ad-int-taheln aillig trit ad-int-ttahelt kiyin, ad-ak-int-ĕfkeģ! » inkr ugĕllid, isker tamĕġra, isroh-int s-kratţ itsent.

Iqim ar-yan wass, igen d-yat gitsent g-uhanu-ns, inna-yas: « ma-tennit ass-annag lěflani g-waiyur lěflani? » těnna-yas : « a-sidi, ml-ufig a-yi-itahel ugěllid ad-as-ěkfeg tazěläft n-usěksu asgis-tešš kullu lahkamt-ěnnes!» inna-yas: « hat rig atskert tazläftäd n-sěksu ad-gerg i-lahkamt-inu asgis-aok-ššen! » inna-yas: « rig akem-žerrebeg isd-sṣâḥt atinit neġ a-fĕlli-tskirkist!» tĕnna-yas : « sbaḥ tawit-id mnäsa lbenšt nuggern. » genn, ar-şbah yazn-az-d ugëllid mnåşa lhenšt n-uggern, tënna-yas i-twayya : « ddu aŭwi-d lhenst n-tisent! » teddu twayya taŭwi-yas-d lhenst n-tisent, ar-tsatti sin uraun n-tisent tg-asen urau n-uggern, ar-tsěksau, mkannag ar-tskar aillig tkěmmel mnåşa lhenšt n-uggern d-lhenšt n-tisent, tfuwur-t, tsnu-t, tazen s-agellid, tenna-yas: « in-as a-iberräh s-lahkamt-ennes atmun! » iberräh ugellid s-lahkamt-ennes ad-munn. aillig aok d-munn, išěkšem-in s-ihuna ttměsray, aillig teamměr tigěmmi n-ugěllid aillig ur-yäd-ufin maniga itqima hatta yän, yäsi-d tazläft, sersn-asen-t g-wammas n-tgĕmmi, isĕnker-d imoqqran aizwarn, isgaur-in tama n-tzläft adšen. zayden adšen, wann yusin yät-tummit yaŭwi-t s-imi-ns at-in-igger, yäf-t-in tharra s-tisent. ku yän inker ur-yad-sgis-šin; ismeh ibĕdda där-ihfaun-nsen, inna-yasen: « iššat a-id-sidi! » ku-yän inna-yas : « aigg rěbbi lbaraka, nedžiun! » ašku ksůden mědden sg-ugěllid, hatta yan ur-igi ayzaib tiram n-ugëllid. tzayd tarrëbizat yadnin atis, mdin ula nulni sgis, nkëren inin : « aigg rěbbi lbaraka! » aillig kullu sgis temdi laḥkamt n-ugěllid, tqim tzläft mkannag teammer s-seksu, msåfåden d-ugellid, ddun ku-yan yagul iskin-ns, hatta yän ur-igi as-ibĕdder sĕksu mas-iẓṛan. yašk-ed ugĕllid s-ihf-ĕnnes yäf tazläft tsul tɛammĕṛ inna ugĕllid : « lɛazeb aya! lbaṛaka imoqqorn ayäd däri illan g-tgĕmmi! » igr ugĕllid afus s-tzläft aimḍi sĕksu, yäf-t-in tisent kullu aiga, yağul där-tmġart-ĕnnes da-t-iskren inna-yas : « tazläft-äd n-sĕksu as-yi-tennit tra asgis-aok-tiš laḥkamt-inu » tĕnna-yas : « yah, maḥ! ur-sgis-šin, kullu mḍin sgis! » inna-yas : « awal-nĕm iṣaḥa, ur-tskirkist! »

Yağul, iqim ar yan yid yadnin, igen ttalliğ as-innan ad-selseğ kullu lahkamt n-ugěllid s-yän tterf lkettän, inna-yas ugěllid : « rig akem-zerrebeg f-wawal-ellig těnnit atsèlst kullu laḥkamt-inu s-yän-tterf lkettan!» těnna-yas: « şbaḥ tazent-id tterf lkěttan, tběrreht g-lahkamt-ěnnek atmun!» şbah yazn-as-d ttěrf lěkttan, iběrräh g lahkamt-ĕnnes ad-munn. ntät tusi-d tuzzlin, tbdu g-tterf lkettan ar-t-tegga tiftilin. aillig aok d-munn laḥkamt n-ugĕllid, tqima ntät g-tmeṣrit n-ĕnnig-ĕlbab dasg ran adkšěmen iqbiln, aillig tkěmmel tterf lkěttan tgga-t aok tiftilin, yät ur-tugir yät, těnnayas i-ugëllid : « in-asen ad-kšëmen yan s-yan! » wann ilkëmen imi lbab iri aikšem, těrzem-d fěllas seg-taškyut tiftilt, aillig aok kěmmeln ku d yän gitsen yamez tiftilt gufus-ennes, aillig ur-yäd-igim hatta yän ur-yumiz, msåfåden d-ugellid, ku yän iddu iskin-ns, ḥatta yan ur-igi ayini i-ugĕllid : tskirĕkst fĕllag, ku yan ikṣûḍ f-ibf-ĕnnes aurityabbäy, aidag ddan medden aok iskin-nsen, ikšem luzir där-ugellid, inna-yas: « matta lefdihat-äd tskert? » yağul ugĕllid s-tmgart-ĕnnes, inna-yas : « ayäd tskert aiggan ikëtlan n-mëdden? » tënna-yas: « nki ur-yi-tëtfart, ku yan yaŭwi lhaqq-ënnes sg-ëtterf lkěttan. ig-illa ma ur-yumizen lhaqq-ennes, tbbit ibf-inu! » yäf-n awal-ns isaha urfěllas-tskireks!»

Tqim tuwala g-tmezzyant ura-taru wala hatta mya, ar yan wass thassem sg-wawal da-těnna aur-as-inni ugěllid: « manza awal da-těnnit ula kěmmin! » tqim ar yän yid, täsi lfatḥa ar-tĕdâlab rĕbbi d-muläy sabd ĕlqader aur-t-isḥaššem rĕbbi d-ugĕllid. tqim yan mennau wussan, yaogg-d udis-ennes is-attaru. aillig as-d-iwint lebbar istemas is-tusi adis, saulent ingrätsent, nnant : « asg-turu ultmät-nag aida tenna, tmel arteazza där-ugellid, ntät aimeln agig-ithkam! nukenimti nmel aneg zun tiwiwin!» nnant: « maměka nra ad-as-nsker? » azennt s-yät-tšibant; aillig därsent tuška, nnantas : « děbber fellag, maměka nskar? nukěnimti ku nělla g-tgěmmi n-babät-nag ku d yät gitnag ma-tenna ansker i-ugellid; dgik ultemät-näg tamezzyant tedulb i-rbbi ataru afruh ttfruht, ku d-yan gitsen atili talyaqut inger-walln-ns, dgik nekşud ad-in-taru gen mkëlli tëdulb i-rbbi. » tënna-yasent tsibant : « ma-iga wayyūr-äd? » nnant-as : ayyur-äd wis ssta n-yīrn; dģik nra därem a-haltit-naģ flana atizart mamēka tskart!» tsaul tšibant, těnna-yasent : « gir thannayamt sg-wawal-annag, ayyur lflani dag tra taru hayyi mleğ ad-aškeğ! » kfent-as birellah lmäl d-ikĕtlan d-maiggät tagausa, tĕddu iskin-ns. tqim tšibant ar-ayyūr das-těnna tra gis taru, těddu tšibant där-uněžžār, těnna-yas: « skr-i yät-tsendůgt ttsarut-čnnes! » iskr-as uněžžār tassendůgt ttasarut-ěnnes taŭwi-t-id tsenfi-t-id g-ušelliq-ennes, aillig telkem där-tmgarin n-ugellid, tqim ar-yid

dag tra taru ultěmat-sent, inga-t uzěbar, tiri ataru aŭwin-d tašibant těg lqabla-ns; tašibant tiwi-d didas sin ikzinn mezzinin, taabel. aillig turu teldi sgis afruh ttfruht, ku d yan gitsen tella talyaqut g-inger-twallin-nsen, teldi-in-d sg-immätsen, teg-ten gtsendûqt da-tiwi didas, těldi-d ikzin ttěkzint, tsers-in ddau tmgart da-yurun, nnant-as istěmas : « a-halti flana ma turu ultmät-nag? » těnna-yasent : « ur-zrig ma-turu ultmätun? turu ikzinn! » aŭwin lebbar i-ugellid, nnan-as : « tamgart-ennek turu ikzin ttěkzint! » inna-yasen ugěllid : « asiwät-t, sufgät-t s-uhanu dag ěllan yidån duşkayn, a-didätsen-tšta! » asint-t istěmas ttšibant aŭwint-t s-aḥanu n-yidån, sersent-tin gis ar-tšta d-yidan, ar-tgan d-yidan. těddu tšibant taŭwi ifěrhan ar-lěbhar, tgger tassendûgt g-wammås lebhar, tassendûgt ar-t-tkkät lmužt-äd s-täd aillig-in isufeg lěbhār g-yät-tmazirt ibzaden, illa yän urgäz nia timgart-ennes, zdgen tama lebhār, hatta yan ur-illi gir nutni, ar-yan wass yaggug bab n-tgemmi s-tterf lebhar agis-izum iger tiţţ s-wammås lebḥār ar-isaqul yät-tagausa ibehhin ar-t-id-taŭwin waman, inna: « ullah ur-a-tuduğ ar-d-izareğ matta uyad d-iwin waman ibebbin! » iqima ar-itqqel aillig t-id-tgra lmužt. yäsi tassendůqt, yäf-t-in tzzäy, inna : « ĕṛṛbäḥ-aya! » yaŭwi-t ar-tigěmmi-ns, iger i-tmgart-ènnes, inna-yas: « ašk-d hat yiwi-yag-d rbbi rrězq-ěnnag ar-ifassen-nnag! » tili tsarut g-imi n-tsendåqt, yaugg iss-en, yäf-n gis afruh ttfruht, ffgen-d sgitsen izenzar zund wi n-tafukt. frahen issen nta ttmgart-ennes. äfn-in ku d yän iga talilätt-ennes g-imi-ns ar-gis-issummum, ntät a-sg-in-iseais sidi rebbi da-in-ihelgen. ldin-in seg-tassendůgt, ar-asen-swan lahalīb, ar-in-tealažen aillig moggorn s-imik artazzalen f-idåren-nsen, išekšem-in s-lžamae ar-ågran, ur-kemmilen asegguas g-lžamae aillig fellasen ikemmel rebbi g gran lgoran leadim kullut! (Ntifa.)

Conté en 1916, à Tanant, par H. Djilali, Ntifa.

Variante dans le parler des Imeghran.

La fille aux écussons d'or

Nnän-äk, nnän-äk, ur-ag-itgga ṛbbī d-äyt-ĕnnän-äk, sbɛa n-tŭṭmin allig inkern ur-ifint ma-tent-itaheln, giurent allig tsaul-d yät, tĕnna-yas : « nnig a-ṛbbī mr-i-yǔwī ugĕllid mleg atskareg agrum sg-yän ird! » tsaul-d yät, tĕnna-yas : « nnig a-ṛbbī mr-i-yǔwī ugĕllid, mlg adskareg ahoṣi g-än inzad! » tsaul-d tayyâḍ tĕnnas : « mleg adzgeg tafunäst sendug gis hams ṛṭâl n-uwudī! » tnĕker tayyâḍ, tĕnna-yas : « nnig a-ṛbbī mr-yi-yǔwī ugĕllid, mleg adskareg sbɛa n-tmĕlsa i-tikkelt! » tnĕker tĕnna-yas tayyâḍ : « mr-yi-yǔwī ugĕllid mleg atĕtarug ayt-tezgurin n-ŭwurog! » inker ugĕllid-ĕlli ar-tent-itzmam; inker yazĕn-d issent arĕqqaṣ ar-där-tûṭmin-ĕllī, ini-yasent : « ini-yakunt ugĕllid is tramt attahelemt? » nĕkĕrent tûṭmin-ĕllī tĕnna-yas yät : « ad-ì-isker talhatemt n-sbɛa mɛaden! » tĕnna-yas yät : « ad-ì-isker sa iḥuna tĕrgel yät-tsarut! » tĕnna-yäs yät : « ad-ì-isker lmĕnzeh n-uwureg! » ssudun, yagul urgäz-ĕllī s-där ugĕllid, inna-

yas: « těnna-yäk yät ad-ī-tskert sa iḥuna těrgel yät-tsarut; těnna-yak yät ad-ī-tskert talþatemt n-sbza mzaden; těnna-yàk yät ad-i-tskert lměnzeh n-uwureģ! » inker ugělliděllī, inna-yas: « kulši ģiģ-as s-lžehed n-rbbī! » iněker iběrreḥ s-tměġra, išěkšem-d þamsa g-tůtmin-ěllī, issudu isker taměġra; žmzan mědden maiggät yän d-měkda asinnan.

Inker izri taměgra, inker ikšem där tallig ifk-az-d ird, inna-yäk adskareg agrum, tentged tmtůt-ěllig, tênna-yas: « aiwa sir garig da-ituskar ugrum g-yan ird ar-ak-tgis-skareģ! » iněker, iddu där tayyåd, inna-yas : « ağ ha-yan inzad sker-ī gis ahoṣī! » těntqed těnna-yas: « sir garig da-t-gis-skarent tůţmin ar-ak-t-gis-skareg! » intqěd, inna-yas : « wahha! yäk tffgemt leahd da-tennam! » yasī, iddu där tallig as-innan : mleg ad-sendug hams riål i-tfunäst, inna-yas : « ag ha-tafunäst tsendu hamsa lariål nuwudi! » těnna-yas: « sir garig da-t-gis-sendaunt tůţmin ar-ak-t-gis-skareg! » iněker, iddu där tallig as-innan mer-yi-yuwi ugellid, mleg ad-as-ttarug äyt-tezgirin n-uwurog, ibědda-n gifs inna-yas : « něker, aru-yī ayt-tezgirin n-ŭwurog! » tentqěd těmţůt-ěllig, těnna-yas : « ig gigī tumezt ay-agöllid wada mězzin, amzeg gik wada imoggoren! » inker inna-yas : « kĕmmin ka ibĕddan g-l≈ahd-ĕnnem! » tnĕker tĕnna-yas : « bišerṭin a-yi-tskert kṛaṭ tsĕmbin, d-bamsa n-tmĕllalin d-sin itbirĕn, d-yän widi, d-yät-tšišaut, d-wanu g-imî n-tgĕmmî. » inker ugĕllid-ĕlliġ, inna-yas : « wabba! » issudu yaġul s-adgar-ënnes yazn-äz-d sin itbirën, yazn-az-d hamsa n-tsemhin, yazn-äz-d hamsa n-tměllalin, yazn-äz-d yän widi d-yät-tfullust, ihiya-yas anu g-imî n-tgěmmî. yäsî yağul urgaz-elli, iddu s-dar-ugellid yazn-az-d kullu arbea n-id-leksut i-tmţůt-ellig, issudu urgäz-ĕllig d-ugaras allig d-iraḥ tamgart-ĕllig inna-yas : « ag ha mad-am-dyuzen ugěllid! » tamz těmtůt-ěllig, těnna-yas: « ur-id-lěksut ad-rig, rig aqëmmu-ns! » yağul urgäz-ĕlliğ d-uğaras, ilkem-ĕn där-ugĕllid, inna-yas : « tĕnna-yak ur-id-lĕksut a-tra! tra imzri n-uqemmu-nek!» yağul-d urgäz-ĕlliğ inna-yas i-tmţůt-ĕlliğ: « sužäd kulši!» tněker tmtůt-ěllig, tgers ihelin, tgers išišaun, tsker ššua, ar-tadugguat sasa yagĕllid yašk-ĕd s-därs, tsali-t s-yal-lmĕnzeh; allig ššan g suan, inna-yas : « nra aněmžmea!» täsi, těnna-yas tmtůt-ěllig: « wahha!» nkern mžmean; tněker tmtůtěllig ar-t‡aru, aillig turu, taru tafruht zunt talyaqůt.

Tněker ar-d-gis-itědålab yän urgäz, šṛeḍn-as, nnan-as: « ad-as-tskert talhatemt n-sidi u-sidi, tavit-as taṛṣèmmānt sg-urti n-ugëllid, tbnut-as tigĕmmĩ waḥd-ĕnnes! » inna-yas: « kulši ģiġ-as s-lžehed n-ṛbbī! » iněker, yavi-az-d talhatemt n-sidi u-sidì; iddu ar-urtì n-ugĕllid, innihin taṛṭèmmānt g-ukiuḍ n-taṛṭèmmānt, yali sirs, ig-yuli urgäz-ĕlli, tažžu taṛṭèmmānt, ig-d-yažžu urgäz-ĕlliġ, talī taṛṭèmmant, allig yuḥel yaġul inna-yas: « umma taṛṭèmmānt ur-st-ifiġ! » někern, šṛèḍn-as, nnan-as: « ad-as-tskert yän utĕbir d-yän ikzin d-moṣṣ¸, d-uġerda! » inker iskr-as moṣṣ¸ d-utbir, d-uġerda; ibnu-as tigĕmmĩ g-ida ur-itraḥ yän; iskr-as tamĕġra n-sbɛa-iyam ɛala sbɛa-iyam, israḥ-t, inna-yas ugellid: « iuwa! a-illī ḥazzēm s-argäz-ĕnnem! » tněker, tgaur allig saɛa immäs tašk-ed därs, těnna-yas: « a-illī a-km-uṣṣoġ aur-tsaġot där-iɛaṭṭaren! »

Tněker tagul allig saza yän uzațțar yizer talhatemt n-sidi u-sidi; yagul uzațțar-llig inna mas-t-ĕtavĩ talhatemt-ad! » yašk-ed där yän lkafer n-uwudäy inna-yas: « a-udäy-inu mad-skareg i-yät-tmțůt tili därs talhatemt n-sidi u-sidi? » inker udäy-llig, inna-yas: « sir, sker tizděkin n-uwurog, hat tmel atěnt-tiri! » yäsi, iddu, isker sbza n-tzděkin n-ŭwurog, yaŭwi-tent s-imĩ n-tgěmmĩ-llig, inna-yas: « a-lalla ha tazaṭṭart! » těnna-yas: « mas-tuvit? » intqed uzaṭṭar, inna-yas: « kulšĩ wih-t-id a-tamṭůt! » tněker tažžu-d, iml-as lkafer n-izaṭṭaren tizděkin n-ŭwurog, těnna-yas: « mešta ay-azaṭṭar? » inna-yas: « gūlant! » těnna-yas: « mešta? » inna-yas: « ĕfk-ī gir talhatemt-and! » tněker, těnna-yas: « ukän! » tkest-ět, těfk-as-t, ifk-as tizdit.

Iněker lkafer n-isattaren, yug-t g-udåd-ěnnes, inker iběrrěm-t g-udåd-ěnnes, sasa leafart inna-yas : « ma ira sidi u-sidi? » intged lkafer n-ieattaren, inna-yas : « ira tigěmmi-yäd ttemţůt-äd an-ters g-wammäs lěbḥār!» asint leafart-ĕlli, sersent g-wammäs lěbhār, tfel-d tnıţůt-ěllî aillig n-utěbir d-aillig n-mošš, d-willig n-ugerda, d-willig n-ikzin, tfel-ten ar-allan. saea argäz-ĕlliġ-ĕnnes yašk-ĕd, inna-yas: « mani-tka lallatun?» inker urgaz-ĕlliġ ar-yalla; sasa yätĕbir inna-yas: « fess! usiġ-ak is yak-rĕbbì tarrašeģ g-ignuan! » isaul-d uģerda, innas : « dinn g-ĕn-tĕlla negqeboģ g-ddau-akäl garig stět-ldig! » inna-yas mošš: « kšemeg nkin akureg-az-d talhatemt! » innas widi i-mošš: « mleg ak-mitreg. » yäsī, allig kullu fellasen išert, ineker utebir, yarres g-ignuan, issudu allig ĕn-iqid tamţůt-ĕllī g-lĕbḥār, yaġul-d, inna-yas : « iuwa adidak tĕlla! » ssudun argāz-ĕlliġ d-uġerda d-mošš, d-widi ar-tama lĕbḥār; inker uġerda ar-inĕggob aillig-en isufeg ennogeb, ikšem mošš nta d-widi d-ugerda, yažžu-d utebir-ellī, tsaul tmţůt-ĕllig těnna-yas: « allah a-rbbī! aillig leḥuš-no! » ar-talla, iggaur urgäz-ĕlligěnnes, allig tgen temţůt, iks-as talbatemt, ar-d-itazzal, ifk-as i-sidis, iněker, yug-t urgäz-ĕllig g-udåd-ĕnnes, ismlalli-t, şasa lsafart-ĕllī, nnan-as : « ma ira sidi u-sidi ? » innas : « ira sidi-t-un tigěmmi-yäd an-ters g-udgar-ěllig tka! » Asin-t leafart-ěllig, rären-tět s-adgar-ennes. ineker urgaz-ellig, yamez azattar-llig, inug-ta, iharreg-ta, isuzzer iged-ĕnnes. Tummizt n-tadůd i-ddhar-ino! tabusadift i-imi-no! takurest i-lžěmieat! (Imeghran.)

Conté, en 1916, par M. B. Saïd, Ifelladen, Imeghran.

CVII

Les poires magiques.

Illa yän urgäz, ur-därs-illi-yät, iddu där-gmas, innas: « ěkf-iyi masa-teayyadeğ i-warrau-inu! » inna-yas: « ur-ģiģ adak-ĕkfeğ amya! » inna: ullah gir ig ddiğ s-lĕbḥar agis-gdeğ a-yi-yawi. Iddu ar-tama lĕbḥar, igen afĕlla n-yät-n-tfirt; ili yän ugĕllid g-yät-tĕgzirt, tili därs tmazirt imqqorn, walainni ur-därs ma gis ikkerzen, issin imĕddukual-ĕnnes g-yät-ssfint inna-yasen: « ig-tufam kra n-urgäz, taŭwim-t-id! »

Yän wäss sageln s-tainnit lberr, annäyn bnädem igen tama lebhar, ar-d-snmalan ssfint ur-didasen-yuki, ddun allig d-yukui yäf ihf-ennes g-ssfint, auwin-t aillig d-in-selkemen i-ugěllid, inna-yas: « is-žin-tgit afěllah! » innas: « tauri-nu ayaż! » Ikf-as yän ukššůd n-tfiras, inna-yas : « zzu-t, ig-imģi, isker tifiras, kfeg-ak kullu ma trit, ig ur-iskir amya, bbig ihf-ĕnneh! » Izzu-t, ar-t-isswa tadugguaṭ ula ṣbaḥ, ur-ikki yän mnau yirn aillig isker snät tfiras ur-gin-izri zund nutenti, inna-yas ugellid : « ma trit, lmäl nag snät tfiras-äd?» inna-yas: « rig lmäl, a-sidi!» Ikf-as aida ira, asin-t-id dağ g-ssfint ar-adğar-lliğ sg-t-usin, sersen -t gis, iddu s-tgemmi-ns, yağul iterrha ugar n-egmas, tašk-ed tmgart n-gmas därsen, tenna-yasen: « mani srun-d-ikka lmäl?» těnna-yas: « ha ma-isker urgäz-inu! » Těddu-d, těnna-t i-urgäz-ěnnes, isker ula nta měkda isker gma walainni ku as-inna ugěllid, ma-trit, is-d-ělmäl nag tifiras, inna-yas : « a-sidi, lmäl illa däri bahra, rig tifiras-äd. » Asin-t-id g-ssfint, inna : uļļah ar-d-emdig sg-tfiras-äd. Imdi sgis, yāf-en tatfi-nsent ur-ģin-t-izri; ku tikkelt imdi sgis aillig int-išša snät itsent, ffgen sin waskaun g-ibf, aillig d-yuška s-tgemmi, těnna-yas tmgart-ennes : « ma-ttiŭwit ? » iks ěrrezt sg-ufella n-ihf-ěnnes, isěmla-yas askaun, inna-yas: « ha mad yūwig! » (Ntifa.)

Conté en 1914, par H. Djilali, Ntifa.

CVIII

Lqist n sin ikuziln (Les deux orphelins et l'anneau magique.)

Ellan sin ikuziln, leil tlěrbat; da ur-ufin maniğ qimin; däy ddun ger yuk ifri, qqimen ĕddaw-as; těnas těrbat i-leil: « awa g-ufan yukt n-tegremt a-diğs-nqim! » Iffeg-d gursen ikeab, tella talbatemt g-berdůd-ënnes. Addäy yurn i-telbatemt iqqen allen-nes, yäf-d tazelläft ufèttal s-uksum; těnnas terbat i-leail: « awra ad-as-t-nakuer a-āma! » Akurn-as-tt; těnnas terbat i-leail: « sěmlel-it ā-udåd-ënnek bar ad-ab-iā rèbbi yukt n-eğremt! » Iqqen allen-nes, isemlel-it, irzem allen, ha rěbbi ibnu-yasen tigremt, ilin diās eašra n-getten, ilin diās sbea lluhuš tikeábt, um-lebbaš ugur illa bas yuk ufus, izem, yili dib ubulbir, dugzal.

La-ttgima terbat g-grem, itmun leil d-luḥuš kssen tigitten; yuk wass tennas: « ağ-iten a-gma ad-guri-qimen assa! » Iddu netta, yiwi talhatemt-enna, yiwi tigetten adkssent, yağ luḥuš ger ultmas, iffeg ikssa-tent zeg sya s-Aqellal; ffgen gers iqtaean irin at-ngin, innasen: « ad-ur-yi-neqet, ad-zâlleh! » nnan-as: « wellah ur-k-ntadğa neng-ek fi merra! » innasen: « qedmeh-aun rebbi ad-ur-yi-neqet ad-zâlleh! » innasen yuk: « ullâh ur-t-nenqa all-izâll! » La-iqar leil mi ihuder ad-izâll: « um-lehbaš! » ar-yuerrem i-telhatemt-enna.

Alliğ izüll ddan at-ngin; innasen: « qdemh-aun rebbi ad-ur-i-nqit all-ah-tawd. Contes berbères du Maroc, I.

temzaguyt-ěnna!» unan-as: « hah nqim al-tawd!» Tamzaguyt-ěnna lluḥuŝ-ěnnes ěddan ger-leil; addäy yurn talhatemt, ha ffgen-d luḥuš zeg-temzaguyt ugedrur, innasen leil: « asyät-ten a-luḥuš!» ngin luḥuš iqĕtṭaeen, netta ur-immut, yagul-d ger ultmas, ger-igrem netta d-luḥuš-ĕnna (Béni Mtir).

Relevé par M. Abès, en 1914, dans le parler des Béni-Mtir.

CIX

Le bûcheron et les objets magiques.

Innak: illa yän urgäz, ur-illi bla rebbī, iga mezlod. Ma-igan tauri-ns? ku şbaḥ iḥalles agyul, iger fellas aswarī, yasi tagelzimt, iddu s-tagant a-sgis-itaŭwī ikššūden ar-in-izzenza ar-sgis-isag mas-iteais nta ttmgart-ens. Maiggät üss mkunnag.

Ar yän wäss iddu s-tagant, ilkem-en yän uzemmur, tiiti tamzwarut, tis snat, tis kṛâṭṭ, iffg-iss-d yän ismeh, iger s-tgĕlzimt, imdû iss, isudm-as afus-ens, inna-yas: « wallah, amr aur-izuwar sslamenk wino, gir ig-swig idämmen-nek g-yät-tgumimt gag tifiyi-nk g-yän imī! » inna-yas: « ma-trit? » inna-yas: « a-sidi nki amĕzloð adĕgig, ayäd aigan tauri-nu gir ikššûden as-ɛaišeg! » inna-yas: « äsi azerg-annag, mkan t-in-tsĕlkemt s-tgĕmmink, tinit-as: « zḍa ay-azerg! hat iml-ak-izḍa ma-tštāt! » yäsi-t f-ugyul-nes, iddu aillig t-in-iselkem s-tgĕmmi-ns, tĕnna-yas tmġart-ĕns: « mak-yagen aillig ur-tuìwit amya n-ikššûden? assäd trit ad-ag-tsenst bla imĕnsi! » inna-yas: « sers azerg sg-ufella n-ugyul! » tĕnna-yas: « mad rig ad-zḍag s-uzerg! » inna-yas: « nnig-am, sugez-t, tfssät! » tsugez-t tšĕksem-t s-aḥanu-ns, inna-yas: « löqt ma trit ad-ag-tsker ma nšta, tinit-as: zḍa ay-azerg! » tĕnna-yas: « zḍa ay-azerg! » ar-izaḍ uzerg, ar-d-itffog uggern ar-asrag tusi ayän tra tini-yas: « fess! » ifssa.

Mkannag ad-skern maiggāt äss aillig aguln tērraḥen, ur-sul ad-izdem urgāz-ēns. Tzer-tn yāt-tsibant, tqim ar yān wāss tēddu-d dārsen s-tgēmmi, tāf-ēd argāz ur-illi, tfraḥ iss lall n-tgēmmi, tēkf-as, tēšš tsu tsaul tšibant tēnna-yas : « man-aun-iga rbbī aillig tagulem tērraḥem? » tēnna-yas lall n-tgēmmi : « ur-illi ma-fēllam-sēntalēg a-balti flana! azerg-ād ad-yi-yūwi urgāz-inu; loqt ma as-nnig zda ar-ag-izaḍ aggurn! » tēnna-yas tšibant : « lāḥurma-nēm a-ultēma! ēkf-iyi-t at-aŭwig a-yi-izaḍ gir imik, rarg-am-t-id! » Tēkf-as, taŭwi-t ar-tigēmmi-ns, tzdu-yasen g-tsrāṭt; tqim lall n-tgēmmi imik n-tasazat, tēddu s-dār-tšibant ataŭwi azerg-ēnnes, tēkf-az-d tšibant azerg yāḍnin, taŭwi-t-id ar-tigēmmi-ns, tēnnayas : « zda ay-azreg! » Azerg ur-yād ad-imussu; tqim ar-themmam aillig sḥa yargāz-ēns ikšem-d, inna-yas : « sker a-lall ma-nēšta! » tēnna-yas : « ur-illi mad-ak-skareg, azerg izpel, ur-yād-iri aizḍa! »

Inker dag, iḥalles agyul-nes, iger fellas aswari, yasi tagelzimt, iddu s-uzemmurellig; gir ilkem-t-id yut tiiti, tis snat, tis kṛâṭṭ, iffg-iss d-ismeh ellig imdu iss, isudm afus-ënnes, inna-yas : « uļļa, amr aur-izuwar sslam-ĕnnek wino ar-d-suģ idāmmennek g-yät-tgumimt, greģ tifiyi-nek g-yän imì! » inna-yas : « äsi tazlāft-annaģ, mkānd
trit atĕšt tĕdel-t tinit-as : « sker sĕksu a-tazlāft! » yäsi-t-id f-uģyul-nes, yaģul-d aillig
as-t-id-isĕlkem i-tmġart-ĕnnes, inna-yas : « loqt-ĕmma trit anešš, tĕdel-t, tinit-as :
sker sĕksu a-tazlāft! » Ar-skaren mkannaģ aĭllig didasen tuk"i daģ tšibant, tadĕģ
argäz-ĕns aillig iffoģ, tĕkšem-d därs, tmsallam didas, tĕnna-yas : « mad-aun-d-iga
rĕbbi aillig taġulem tĕṛraḥem? » tĕnna-yas lall n-tgĕmmi : « yŭwi-d urgäz-ino tazlāftäd, loqt-ma nra nĕšš ndel-t, nini-yas: sker sĕksu a-tazlāft! näf-t-in t=ammer s-sĕksu! »
tĕnna-yas : « läḥurma-nnĕm a-ultĕma, ĕkf-iyi-t ģir imik! » tĕkf-as taŭwi-t, tger-t-in
g-tsräft där-uzerg; tqim lall n-tgĕmmi, imik tĕddu därs a-sg-därs-taŭwi tazlāft, tĕkfaz-d tazlāft yåḍnin. Sha yargäz-ĕns ikšem-d, inna-yas : « nra nĕšš! » tĕkšem tmġart,
tĕdel tazlāft, tĕnna-yas : « sker sĕksu a-tazlāft! » taogg-iss, tāf-t-in ur-gis-amya, tĕnnayas i-urgäz-ĕns : « tazlāft tžhel ur-yät-tri atsker sĕksu!»

Inker dag loqt-annag, ihalles agyul, yäsi tagelzimt-ennes, iddu s-tagant, ilekem-en azemmur-lli, yut tiiti, tis snat, tis kratt, iffg-iz-d- ismeh-ellig, imhu iss, isudm-as afusëns, inna-yas ismeh: « ullah amr aur-izuwar sslam-ënnek wino gir ig gig idämmennek g-yät-tgumimt, gereg tifiyi-nek g-yän imi!» inna-yas : « ur-tssint is-d-agurram ad-gig, gir ku tikkelt taškěd där didi tkätt!» inna-yas : « aŭwi mušš-annag!» innayas : « a-sidi ma-t-rig ur-däri-illi ma-ista! » inna-yas : « loqt ma trit iqariden, tinit-as : « bedda mušš f-tedarin-nek timggura! » yaŭwi-t-id där-tigemmi-ns, aidag az-tzra tmgart-ens tenna-yas : « ur-ag-ibssa gir mušš! ak-ur-nufi ma-nšta nuknī uzašak mušš! » inna-yas : « šekšem-t ukān s-aḥanu! » tšēkšem-t, tinas ! « bēdda mušš f-tědarin timggura! » Ibědda mušš f-tědarin timggura ar-d-isdar uwures seg-tědarin timzwura aillig didass tukui tšibant, těddu-d dag därsen, täf-d argäz ur-illi, tenna-yas dag : « mad-aun-d-iga rebbi aillig tagulem terrahem ? » tenna- yas : « urilli ma-fěllam-sěntaleg, mušš-äd ad-yŭwi urgäz-ino, das-ntini : « bědda f-tědarinněk timggura! ibědda ar-d-ag-isdar uwureg seg-tědarin-nes timzwura. » těnna-yas: « lăḥurma-nem a-ultema! ekf-iyi-t at-aŭwig ayi-isder gir imik, rarg-am-t-id. » těkf-as, taŭwi-t, tger-t-in g-tsräft där-uzerg d-tzläft, taŭwi-yäz-d mušš yådnin, tağul iskin-nes; aidag as-tenna tmgart i-mušš : bědda f-tědarin-nek timggura! ar-gis isaqul, ur-issin mad-as-tini. Sha yargaz-ens ikšem, tenna-yas : « mušš ižhel ur-yad-iri a-ibedda!' » ihalles agyul-nes, iger fellas aswari, yasi tagelzimt-ennes, iddu s-uzemmurllig, ilkem-t-in, yut dag tiiti, tis snat, tis kratt iffg-iss-d ismeb, imdu iss, isudm afusěnnes, inna-yas : « ulla, amr-aur-d-izuwar sslam-ěnnek d-wino gir ig-swig idämmennek g-yät-tgumimt geg tifiyi-nek g-yän imi! » ikf-äz-d sbeå leagagid, inna-yas : « mädrig a-sidi leagagid ur-ssineg ad-gumëreg!» inna-yas: « wann f-in-tshorst, hat meln ad-ak-semlan ma-igan tauri-nsen! » Ig rbza g-yät-lzain n-uswari, ig kṛaḍ g-yät-lzain, yağul-d; ar-ammäs n-ugaras, inna : « ullah! ar-d-izareg leagagid-ad ma-igan taurinsen!» Išhorz-in f-ugyul, nnedn i-ugyul ar-t-katen aillig drug-t ngan, inna-yasen:

« yuda-kun! » ku yän yağul s-udğar-nes, iselkem-tn-in i-tgemmi, ishors-in f-tmgart-ens ar-t-käten ar-tsguyu ar-as-ittini urgäz-ens: « mani tekfit azreg ttzläft d-muṣṣṣ ? » tenna-yas: « ur-in-kfig hta yän gir i-halti flanta! » yawi leagagid annag aillig in-ilkem imi n-tgemmi n-tsibant da-nenna, igr-as-d aillig därs tffog, inna-yas: « ekf-iyi azreg ttzläft d-muṣṣṣ dam-tekfa tmgart-ino! » tenna-yas: « allah a-yūwi, tekfa-yi azreg, rurg-az-d tekfa-yi tazläft, rarg-as, loqt-annag tekfa-yi muṣṣṣ, rärg-as-d. » inna-yas: « neal stiṭan! » tenna-yas: « abadan yän wawal aillan hat ennig-ak! » Aillig t-izra ur-tri athasem ishors fellas leagagid, nnedn-as ar-t-kätn aillig drug-t ngan, ar-tsguyu ar-as-ttini: « lähurma-nk a-yūwi, hatn g-tsräft! »

Iddu s-tsräft ntan didas aillíg as-in-těldi těkf-as-in, yagul iskin-nes, yagul itěrṛaḥ, azreg ar-izâḍ aggurn; tazläft ar-tskar sěksu; muṣṣṣ ar-isḍaṛ uwureg sĕg-tĕḍaṛin timz-wura, yagul iɛafu fĕllas ṛĕbbi, ur-yäd-iḥṣṣa ḥtta umya (Ntifa.)

Conté, en 1916, à Tanant, par H. Djilali, Ntifa.

CX

Youssef, l'amant de la reine.

Nnank-a, nnan-ak ur-aģ-l-itgga ṛbbì d-ayt-ĕnnan-ak ula nĕlla g-ayt-ĕnnan-ak, yān urgāz ailli nkĕren, inna-yas : « riģ ad-goġ amddakul n-tmṭūt n-ugĕllid. » Da sirs ittazen, ur-yifi mamĕkdas iskar ; tasī tmṭūt n-ugellid, tazen-d tabrāt, tĕnna-yas : « god tamṭūt! » yāsi urgāz-ĕlliġ, iks tāmart, ils lĕksut n-tūṭmin, issudu, imi-nnā ilkem, inna-yas : « ĕṛzmāt ay-aḍuwwab! » imi-nnā izrī, inna-yas : « ĕṛzmāt ay-aḍuwwab! » allig n-iraḥ tamṭūt-ĕlliġ n-ugellid, tšekšem-t s-yāt-lqobt, tasī inna-yas i-yus n-ugĕllid : « tuškad dāri imma! » tāsi ar-as-tĕtazen lmunt, iġal ugellid is-d-immas ; yāsi ar-dārs ikĕlla urgāz-llī ar-st-itqqū ma ila wass, iġal ugĕllid iz-d-immas. Inĕker taduggūat tĕddu dār-ugĕllid, allig ira iddu, tĕnna-yas : « ha imma tra tĕddu! » yazen-t s-maiggāt lþir.

Allig issudu, iffeğ, tĕddu tmṭūt-lliġ n-yus n-ugĕllid ar-ttaru, taru yän ufruḥ, ibĕrrāḥ s-ssibaz, iddu z̄mɛan mĕdden, yäf yän uz̄dig, inna-yas : « wann giun issenn ma-irwas uz̄dig-äd ad-as-slemeġ, fkġ-az-d mnâṣa g-tgeldit! » Inĕker kra, inna-yas : timĕlsa-nek, a-sidī Moḥammed! » inna-yas kra : « tarikt-ĕnk a-sidī Moḥammed! » allig iraḥ Yusf, inna-yas : « ma-irwas uz̄dig-äd? » intqed Yusf, inna-yas : « zṛiġ yät lĕbent g-därĕk a-sidī Moḥammed wan uz̄dig-äd! » intqed sidī Moḥammed inna-yas : « utāt aḥramī is-tara d ok lḥiz̄ab! » yäsī, inna-yas Yusf : « a-ṛbbī aur-i-tnġom ġar tama n-uqqermūd! » nkern asin-d ar-tama n-uqqermūd n-yus n-ugĕllid, amzen-t irin at-nġon, taggūd tmṭūt-llī n-yus n-ugĕllid, tĕnna-yas : « is-k-ufan a-Yusf sêrref tukī n-ṛbbi, umma lmut, tĕlla f-äyt-ĕddunit, vät-lmut a-illan! » sḍeṛn-t, ġersn-as, tanäy-t

tmṭůt-llī ġersn-as, tasi ur-tĕrdzī ad-as-ġersen, tĕḍeṛ sg-ĕsserzem-lliġ ṭar-d f-urgäz, tĕmmet, tĕnna-yas : « uṣṣiġ-kun mēḍḷät-ī nkin d-umddakul-no g-ya-leqboṛ! »

tummizt n-tadud i-ddhar-no! tabusadift i-imi-no! takurest i-lžěmisat! (Imeghran.)

Par M. B. Sâïd, Ifelladen, Imeghran.

CXI

Histoire de la Crotte.

Innak, illa yan urgaz timgart-nes, immet ifel-t-id ar-taru, tqim ar-yan wass tasi timzin ar-int-tqqås alleg tufa yän ugugäy, tenna : « ya-rebbi ad-yi-tekft yän ufruh mqar illa annešt n-uģuģay-ād! » ar-ttgås; yät-tsāzat, twut tinzi, tger-d afruh seg-tinzarněs annešt n-ugugay da-tufa, inna-yas : « imma! » těnna-yas : « lālāl, ur-gig immäk! » inna-yas : « imma tgit, swa trit, swa ur-trit! ». těnna-yas : « ddu där žědda-k ad-ak-tsker taqšabt-nek! » Iddu ar-isduggůr g-tgěmmi n-žeddás, ar-yagra : « a-žědda! » těnna-yas : « ur-ta-däri-illi yŭwis n-illi ma-yi-itinin žědda! » inna-yas : « iŭwis n-illim adģiģ, swa trit, swa ur-trit! » Těffeg-d attizar ar-tsaqul mkäd wala mkäd, ur-tzri amya, isaul inna-yas : « zedda! » tsagel där idaren-nes, täf-t-in där twolzit-něs, aidag t-tzra iga mkannag, těkšem, togen fellas tiflut, ikšem seg-ddau-tflut; tsufeh-t-id, tmsel-d illi sg-inn-ikšem, igli ttflut aillig ikšem sg-yät-tsettiht n-leatebat n-ufělla; tskr-as tagšabt, tg-as gis imik n-tivni d-imik n-ělhänna, těnna-yas: « zaýd där-immäk! » yagul där-immas: « těnna-yas immas: « zayd atěkst ulli! » Isufg ulli ar-ițherras ulli aillig izra yan izimer da gisen kullu iquwwan, imdu ikšem s-aměžžugnes, sha uššen yuška-d s-ulli, yašk-ěd s-izimer da mi ikšem g-umězzug-nes, yaměz-t uššen ira-t-yěšš, imdů-d sg-umězzug n-uššen, isguy g-umězzug n-uššen, uššen igal is d-ameksa, irwel aillig irmi s-tazzěla, ibedda isunfu; aidag ibědda isunfu, isguy dag g-umězzug-nes, ar-ittazzal uššen aillig ikšem s-yän ssågg, wuten-t-id imsuwwogen, ngan-t; yağul nta s-ulli-nes, imdû ikšem s-amezzug n-izimer da-ikšem tikkelt tamezwarut. Sha yan ukabar ikka-d agaras aillig d-lkemen tama n-ulli ar-agran: « ayaměksa! a-bab n-ulli! » allig ur-zṛīn ḥatta yan, zayden s-ŭulli, amzen da mi ikšem g-umězzug-nes, gersn-as, imdů sg-umězzug n-izimer ar-fellasen-isguyu, rweln itfar-in s-tğuyut aillig in-izla, ku yän mani ikka; yağul nta, isug akabar aillig t-id-iselkem i-immas, inna-yas : « ha-ṛṛĕzq dag ikfa ṛĕbbi! kĕmmin assannag dag i-tgrit seg-tinzarněm, nniġ-am a-imma! tinit-i: « ur-tgit yŭwi! » těnna-yas: « lāläl! yŭwi atgit, hamdå i-rěbbi, škerå-as-t da-yi-k-ikfan! » Fleh-t-in g-èššerr, ağuleå-d g-lähna. (Ntifa.)

Par H. Djilali, 1913. Ntifa.

CXII

Histoire de Chdat Bnouat.

Illa yän das-tinin šěddat bnuɛat; iga aměžžůd, da-ikssa i-mědden ulli. někeren tolba, tělla gis lḥaža f-ělkenz ilyamläken ilyänaf f-ufus-ěnnes. ddun ar-iss-tinagen, äfen-t ikssa ulli, nnan-as: « ha yallah aněddu anänef lkenz-äd! täsi-d kiyin lěflus, nuknī těkft-aġ-d lmokhalt n-tazolt! » nta ikšěm yäsi-t igru-t g-ikètlan-nes, innas: « ur-ufiġ yät! » kšěmen nutni, inagen-iss, ur-t-ufin, ffġen s-iskin-nsen, nta idda s-"ulli-ns, ittu-t. yän wäss ar-igěnnu g-ikětlan-nes, yäf-t iġr-as i-tiidit-ěnnes ig-as tazolt g-tiṭt. ar-tḥbaš g-wakäl, ar-tžbed lěflus, ikṣûḍ atēfdah iġers-as. yaġul ig tazult i-wallen-nes, idhr-as kullu aida illan g-ĕddunit; izayd ar-isatti g-lĕflus ar-iběnnu g-leqsebt ġir s-lfoḍa d-ĕddeheb tnaɛš n-usĕgg"as ag-t-ikěmmel, ikšém-iss, ižmaɛ didas mailik èlmut, innas: « ur-těnnit atěkšemt! » innas: « i-rĕbbi, adǧ-i ad-kšēmaġ a-gis-gaureġ sbaɛ-iyam, ĕfoġġ sgis! » iddu dids malik ělmut; ass-annaġ g ikěmmel sbaɛ-iyam, inna-yas: « ddiġ-d ad-aŭwiġ lɛamer-ĕnk! » irwel, itabaɛ-t dinn s-idda allig ur-iri a-didas-ingara, yäf yän wagmar immutěn, ikšem g-udis-ĕnnes, ineġ-t, innas: « dinnaġ ak-riġ! »

Yili yän ugĕllid muläy Sliman, iḥkam kullu f-igḍåḍ d-kullu ma-iḥleq rĕbbi, ibĕrräḥ ad-žmɛan, innas: « is-d-aok-tžmɛam? » nnan-as: « la, isul-n yän nser igen f-babas! » nnan-as: « aznät-iss ad-iddu! » iddu-d, innas: « maḫ allig n-tgaurt? » inna-yas: « illa däri baba išib bĕzzäf ur-därs alln, ur-därs ifraun, gir da-tuduġ awiġ-as-d ma-išta ṣbaḥ, tadugguat geneġ fĕllas dleġ-t! » yazn-iss muläy Sliman; allig t-id-yŭwin isikk fĕllas afus, yaġul aisaqul s-wallen-ns, nĕkren-as-d ifraun leẓdid mas itailal. inna-yas: « is-tssent leqṣebt n-šeddat n-bnuɛat? » innas: « sseneġt » kullu igḍåḍ-ann ḥatta yän ur-t-issin gir nta, inna-yas: « dġik atĕddut attizaṛṭ is-tsult teaqelt-as! » aiwa, iddu allig isers f-yät-sszert, iɛaql-as, yaġul s-där-ugĕllid muläy Sliman, innas: « ssneġ-t » iddu iss ugĕllid s-lḥarĕkt-ĕnnes, allig t-ilkem inna-yas i-lɛãžāž: « utät g-udġar-ad! » ar-kāten lɛãžāž sbaɛ, ḥatta yän ur-t-id-iżbid mengir skli iżbĕt-it. ira ad-iss-ikšem gir yugga s-lbab allig t-izṛa yaġul s-ĕnnif-as, innas: « žmaɛ a-yakäl g-wida gig illan, ur-tĕdum i-šĕddat n-bnuɛat wɛašak a-vi-tĕdum nkin! » ha ižmaɛ wakäl. (Inteqqeto.)

Conté en 1916, à Tanant, par M. ben Buhu, des Inteqqeto.

CXIII

Le fils du bûcheron et son cheval magique.

Inna-yak: illa yan urgaz, ur-dars-yat, iga amezlud, da-izddem gir ikššuden, ar-inizzenza ar-iss-itkiyal timzin ma ištta nta ttmģart-ennes : ayaģ aiga lmzaišt-ennes. yan wäss iddu s-lgabt ad-izdem, nta bahra yut s-tgelzimt g-yät-ssezert iffog-d yät-leafrīt ini-yas: « mah da-tzddemt g-lgabt-no? » inna-yas: « auddi, ayad aiga lmzaist-no. » innas : « därk kra n-iferhan? » inna-yas : « ur-däri-yät gir nek ttmgart-no, sin itnağ. » inna-yas : « ad-ak-fog kra n-usäfär at-těšš tmgart-ennek, tml attaru iferhan! » inna-yas; « belhaqq amzwaru da-turu tmgart-ennek a-yi-teft at-aŭwig s-dari. » innas: « qbelg-ak awal-annag. » ikf-as asäfär-ĕllig, yauwi-t i-tmgart-ĕnnes, tišš-t, tfleg ar-terbbu, taru arba, ihater urba, taru wis sin, ihalles agyul, ig-as asuari, yäsi tagělzimt, issudu s-lgabt, irah-ěn lgabt yut s-tgělzimt yat-ssěžert ha leafrīt iffg-iz-d, inna-yas : « ma-tzdemt g-lgabt-ad? » inna-yas : « hat nkin ayad ami tfit asafarĕllī. » inna-yas ; « amĕndra därk kra n-ufruḥ naġ ihi. » inna-yas : « däri sin! » inna-yas: « awi-d arba da-didak skëreg ad-yi-i-tëkft, » iddu, yawi-yaz-d yus, ikf-t i-leafrit. yaŭwi-t leafrit s-tgemmi-ns. därs arbea n-tsednan a-itaheln leafrit. tisednanělli ur-da-tarunt aillig ufant ayag n-urha yuwi-t-id leafrit, nnant-as: « ḥabi-nnag, iwig-ag-d rebbi arba-yad mami ntini yuwitneg! » nekerent tmgarin-elli, rbant i-ufrub ašakūk, ku inzad da sgis tagulent talyaqutt. iqim urba-llig aillig ihater ar-asent-ittini i-tmgarin-ĕlli imma kullutent, ini-yas i-leafrit baba.

Yän wäss iddu leafrit, isāfer, iddu tawada n-usegguas, inna-yas i-urba-lliģ: « ayŭzvi! kullu tigëmmi tsarat men gir aḥanu-ad, aur-sar-iss-tekšemt! » iqim urba-llig, idda leafrit s-tuada n-usegguas, inna-yas urba : « allah rig ig-d-kig, ahanu-äd s-ininna baba aur-iiss-těkšemt! » iddu s-aḥanu, yaněf-t, ikšěm s-uḥanu, yaf-ĕn gis agmar. agmar izra arba ishinhin, iblu miya n-tmdint, isreg miya n-tmtut, isella-yas leafrit seg-tuada n-usegguas ar-d-ittazzal ishuf inna-yas: « teaddat felli, mah a-yi-teaddäbt mka; dģik a-yuwī, asi ayan trit g-tgemmi-nu, aļļah ihennik dinneg id-iwalan tģlit sgis ur-sul-těnnit a-däri-tqimt. » inna-yas : « ur-rig hta mya, gir agmar-äd. » inna-yas : « trit agmar? » inna-yas : « agmar ka d-rig! » iddu leafrit ineql-as sgis yät-tzalit n-essear seg-taddilt-ennes, ikf-as-t i-urba-llig. issudu urba idläh g-eddunit ar-ya-llehla isag takät, ikkės yän inzåd sg-eššzar-elli n-wagmar as-ikfa lzafrit, iger-t g-takät ard-itštah wagmar g-mnid-as, isebsi takät, yašk-ed wagmar s-lguddām-ennes, issudu urba-lli idläh aillig en-irah yät-tmdint wan merräks, imun zznagt izer-t ya-llmzallem aheddad, iger-as: « ay-arba! » inna-yas: « năsam! » inna-yas: « ašk-ed ar-däri! » iddu urba-lli, aillig t-in-iraḥ inna-yas : « a-däri-tgaurt ategt lmt=allem-no atswätt ělkir, skereg-ak tigråd-ěnnek! » iggaur därs urba ar-därs-ithdam dar-uhěddad.

Yän wäss ur-ihdim urba, iddu ddau lmënzeh n-illis n-ugëllid, iqim gis; yěkks ërrezt-

ěnnes ar-ithokko ihf, taogg-d illis n-ugěllid sg-ěsseržem. agěllid därs sbza n-tferhin, tamězzant ar-yuggan sg-ësseržem, tag aigan tis sbea. tizar arba ku yekks errezt, tizar ihf-ennes ar-iteduay s-talyaqudin, tekks elhatem tgr-as-t-id sg-esserzem, yasi-t ig-t g-udåd-ennes. yawi-d rebbi agellid i-istis haterent aok rahent f-ezzuaz, rahent attabelent. iberreh ugellid, inna-yas agellid ira-ikf istis, wann iran aitahel seg där ugellid, yaskěd. ddunt lqbail, nin f-iissan-nsen, isufog-d ugĕllid istis sbea iitsent, beddant, gent adur, ikf-asent ku yät s-taţţĕfaḥt g-ufus-ĕnnes. inna-yas : « tann ieašqen yän urgäz tgr-as tattefaht, hat wag aigan argäz-ennes. » ar-zerrin medden sg-mnid istis n-ugellid, tann isašqen yän tgr-as-t taţţĕfaḥt yäsi-t iger-t g-waqrab-ĕnnes, tbqa tamĕzzant ur-tgri taţtěfaht ar-teqqel s-urba-llig tannäy mi tgra lhatem sg-ësseržem, inna-yas ugěllid : « man-isuln ur-d-yuški ? » nnan-as : « isul lmteallem n-uhěddad. » inna-yas : « auyattid! » ddun iss imehzenin, awin-t-id, nta izri seg-lguddam n-tferhin, tgr-as tmězzant tattěfaht, yäsi-t, iger-t g-wagrab-ěnnes. iddu yağul s-anod dar-uhěddad: někěrent tferhin istis n-ugěllid ar-teaiyarent ultmätsent tamězzant, nnant-as: « mah atgert tattefaht i-urba-yag ur-ilsin hatta iketlan, tflit id-bab n-iisan da-ihateren!» těddu-d s-urba, agěllid ižhel ur-iri ku das-tgra tattěfaht i-urba-yag, ur-irdi ugěllid.

Ik lhal aida ikka, idr ugellid yah-t kra, nnan-as: « mas-itežži ugellid? » nnan-as: « ur-illi mas-itěžži ugěllid men gir aman n-inger sbea n-iguliden, ma-iran ad-as-ind-yaŭwi? » nnan-as : « idolan n-ugëllid da-iran ad-in-d-yawi! » igr-asen ugëllid i-iḍulan sĕtta itsen, inna-yasen : « ad-yi-taŭwim aman n-inger sb∈a n-iġuliḍen! » nin f-iisan-nsen, asin leauwin-nsen, ssudun kken imi n-unod n-uheddad afen arba-llig itaheln tamezzant afin-t-id ar-işwâd lkir, nnan-as: « allah ineal buk! neker eaud adidaġ-tmunt ad-naŭwi aman i-ugĕllid mas-itĕžži. » inna-yäsen : « nki ur-riġ ad-ĕdduġ, stiyät yän ur-gigi-ihar! » ddun amzen agaras ad-awin aman, yadğ-in allig ĕddan s-sašr-iyam iffag berra n-tmdint, išsal gis takat, igr afus s-waqrab-ennes, izbed sgis ššear-lli n-wagmar, yäsi sgis yän inzåd, iger-t g-takät ar-d-itštah wagmar g-lguddaměnnes s-tarikt d-ssif-ěnnes, ini fellas urba, ig t-ingoz s-ufus afasi ikk igěnuan, ig t ingoz s-uzelmad ikk akal. izwur-in s-ugaras, ik-ĕd lguddam-ĕnsen, inna-yas : « ssalam ealikum! » nnan-as: « ealik ssalam! » inna-yasen: « a-þūya, mas-těddam? » nnanas : « nědda naŭwî aman n-inger sbea n-iguliden. » inna-yasen : « měšta yi-täkkam ad-aun-in-d-awig? » inna-yasen: « trit ĕddrahem? » inna-yasen: « ihi, rig gir tattĕfaḥin das-kun-zallement istis. » zbedn-in sg-waqrab, kfn-as-int, ig-int g-yan zzif, igr-int g-waqrab-ĕnnes, inna-yas : « gaurät gdid ar-d-aun-d-awig aman! » iddu s-yät-tiyni, izdeğ gis yan ttir, iseğ yan izimer yawi-d izimer ar-ddau-tiyini-lliğ, iğers-as gis, yazu-t, ibbi-t, ku iges igr-as s-yät-tainnit. ttir ur-da-inkker sg-unuddem gir ihf n-usegguas s-ihf n-usegguas. irah ihf n-usegguas, ineker ttir dag sg-unuddem, yazzu s-wakal, yäf tifiyi g-wakäl ar-ištta aillig išbea, inna-yas : « ha-ma gigi isker lhir-äd a-gis-skreg eašra! » inna-yas urba-llig : « nkin! » inna-yas tṭir : « ašk-ed, ma-trit iqŏḍa-yak rĕbbi! » inna-yas : « riġ aman n-inger sbea n-iġuliden! » yasi ṭṭir ya-lkas, ikf-t

i-urba-yag, inna-yas: « ni f-tadaut-no! » yasi-t f-tadaut-ennes, yamz lkas g-ufusĕnnes, inna-yas: « ɛaudag s-waman ad-ak-in-d-awig! » yaill-iss ṭṭir, igli s-igĕnuan
aillig d-ikka nnig iguliden dag ĕllan waman; iguliden da-tyanafen da tyaqqann,
yaxxĕz ṭṭir-ĕllig isret s-inger-iguliden, iɛammĕr urba lkas seg-tgbalut, yawi-t-id ṭṭir
isers arba g-wakäl, inna-yas: « llah ihĕnnik ha yaman ĕkfig-ak-in. » yaŭwi aman llig,
israh-in i-idolan n-ugĕllid sĕtta itsen, if-asen aman, nin f-iisan, ssudun iskin-nsen;
ig-asen aillig ddan s-ɛasr-iyam, išɛal takät izbed ššɛar-llig yäsi sgis yan inzåd iger-t
g-takät ar-d-itštah wagmar lguddam-ĕnnes inī fellas, inguz-t s-ufasi ik igĕnuan, izwurin s-tmdint dag illa ugĕllid, irah-ĕn iggnĕz f-wagmar, izdu-as yašk sg-lguddam-ĕnnes,
iddu s-där-uḥĕddad, iraḥ-ĕn iks ikĕtlan da iḥlan, ils dag ikĕtlan da irkan s-tirgiin,
izayd ar-iṣwåd. ha idolan n-ugĕllid raḥen, zrin fĕllas, nnan-as: « allah inɛal babäk!
tiŭwit tarbat da iḥlan tqimt ar-tṣwåṭṭ i-umzil. » inna-yas: « sirat iskin-nun, nki yän
ur-gigi-ihar! »

Sraḥen aman i-ugĕllid, idhen issen, isu-yin, ur-ižži. nnan-as: « mas-itĕžži ugĕllid? » nnan-as: « laḥalib n-tizemt, yili g-ilem n-tizemt igūd izem ilem n-tizemt. » inna-yas: « mad-it-tawin laḥālib n-tizemt? » nnan-as : « idolan n-ugellid! » iger-asen ugellid i-idolan-nsen setta itsen, inna-yasen : « a-idolan-no, rig ad-yi-tawim lahalib n-tizemt, yili g-ilem n-tizemt, yasi-t-id izem g-tadaut-ĕnnes! » ssudun, nin f-iisan-nsen, asin leauwin-nsen, grun arba där-uḥĕddad, nann-as : « nker, aruaḥ! a-didaġ-tmunt adnawi laḥalib n-tizemt i-ugellid at-isu aizzi! » inna-yasen : « sirät iskin-nun, nkin yän ur-gigi-ihar! » amzen agaras, ssudun. ig-as; aillig ddan s-easri-yam iffog eala berra n-tmdint, išeal takät, ižbed ššear sg-waqrab-ěnnes n-wagmar, yäsi sgis yän inzåd, iger-t g-takät ar-d-itstah wagmar lguddam-ennes s-tarikt-ennes, s-ssif-ennes, iks iketlan n-uḥĕddad ils wida iḥlan, ini f-wagmar, inguz s-ufasi, ik igĕnuan, izwur-in s-ugaras, ik-ĕd lguddam-nsen, inna-yasen : « a-hūya mas-tĕddam? » nnan-as : « nra nawi laḥalib n-tizemt yili g-ilem n-tizemt, yasi-t-id izem f-tadaut-ĕnnes. » inna-yas : « měšta yi-täkkam ar-d-aun-t-id-awig? » nnan-as : « ayan trit ad-ak-t-někf! » inna-yasen : « fät-i tihabbat n-imezgan ad-yint-ebbig, aŭwig-aun lahalib! » nnan-as: « ag a-sidi, bbi-yint! » ižběd lmus, ibbi-yint i-sětta itsen, ig-int g-zzif, igr-int g-waqrab, nnan-as: « gaurät gdid ar-d-aun-awig laḥalib n-tizemt. » iddu iraḥ-ĕn yät-lgabt ar-gis-itawi ibf, yäf yät-tizemt tga tadergalt, ur-da-tsaqul-yät, taru därs sb≥a n-iferhan, iddu iraḥ-ĕn tizemt, yamz-as g-iff-ĕnnes ar-as-sgis-issummum. tĕnna-yas : « ma-trit ? iqŏḍayak rěbbi. » inna-yas : « rig kra laḥālib sgim! » ižběd lmus, igers i-yan yus n-tizemt, yazu-t, izzeg laḥalib g-ilem n-yus n-tizemt, iddu s-yan izem, yamez-t, yass-as imī, igras aidag n-ilem g illa laḥalib f-tadaut-ennes, isug-t-id sg-ennif aillig t-id-israh i-idolan n-ugëllid, inna-yasen : « a-buya! agät ha lahalib! » ikf-asen-t, sugen hatta nutni izem da-yusin laḥalib, ig-as. allig ĕddan s-sašr-iyām, ingoz agmar s-ufasi, ik igĕnuan, izwur-in s-tmdint. irah tamdint yazzu f-wagmar, izdu-as, yask wagmar sg-lguddaměnnes, iks ikětlan da ihlan ilsa, ils wi-n-uhěddad, izayd ar-işwåd lkir. ha idolan

CONTES BERBERES DU MAROC

n-ugĕllid, raḥen-d, nnan-as : « allah inɛal buk! tiuwit tada iḥlan, tqimt ar-tṣwåṭṭ i-umzil; nukni hayaġ n-yiwi-d laḥalib! » inna-yas : « sirät iskin-nun, nki yän ur-gigi-ihar! »

Sraḥen laḥalib i-ugĕllid, fn-as-t isu sgis, ur-ižži ugĕllid, nnan-as : « agĕllid urižži, man-iran at-isěžži? » nnan-as : « agěllid ur-inni a-ižži gir ig išša ttěffah n-zahra bent zhor sakëna f-lûşt n-sbea lebhûr! » zrin f-uurba där-uḥeddad, nnan-as: « aruaḥ! » inna-yasen : « rohät, nki yän ur-gigi-ihar. » ddun tuada n-zašr-iyām, iffeg s-berra urba da illan där-uheddad, ižbed luqid sg-waqrab-ennes, išsal takät, ižbed ššsar, yäsi yan inzid iger-t g-takat ar-d-itstah wagmar g-mnid-as s-ssif-ennes ttarikt-ennes, ini fěllas, inguz-t s-afasi, ikk igěnuan, izwar idolan n-ugěllid s-ugaras, yask-ěd mnidatsen, inna-yasen : « a-huya mas-tsudam ? » nnan-as : « nrah ad-naŭwi tteffah n-zahra bent zhor! » inna-yas: « mešta yi-täkkam ad-aun-id-awig? » nnan-as: « trit igariden adak-t-někf; trit iissan hatn-id ad-ak-in-někf! » inna-yas : « fät-i gir tilaladin ad-yintbbig, awig-aun-tid! » nnan-as : « ag! » iżbed lmus, ibbi-yint i-setta itsen, ig-int g-zzif, igr-int g-waqrab inna-yasen : « gaurät gdid ar-d-ağuleğ! » iddu s-där yän uměksa ikssan ulli, inna-yas : «zzenz-i yän izimer! » izzenz-as-t, yaŭwi-t ddau yät tiynī, iģers-as gis, ibbi-t, iger kra mka, kra mka, yažžu-d ttir-ellī izdģen g-tiyni, išš tifiyi allig išhea, inna-yas : « ma-gigi-iskeren lhir-äd a-gis-skereg easra! » iddu urba, inna-yas : « nkin! » inna-yas : « ma-trit? » inna-yas : « rig tteffah n-zahra bent zhor! » inna-yas: « ni f-tadaut-no! » ini f-tadaut-ënnes, yaill iss ttir-ëlli s-ignuan, ihažež sers, iddu aillig t-išekšem s-taläzarst n-zohra bent zhor, yaf-t-in tsua ššzar tědel s-wayyåd da-tgan asĕgguas, tněker asĕgguas, yäf-en snat taššumäɛīn där-iþf-ënnes d snät där-idaren-ns; iddu aillig iks tteffah yara-yas tabrät ig gis idolan n-ugellid adam-iksen tteffah, yäsi snät tassumäsin n-där-ihf, ig-as-int g-där-idaren-ns, yäsi ti-ndär-idären ig-tent g-där-ihf, yäsi-t ttir-elli f-tadaut-ennes, yaill-iss, isers-t-id g-lberr g-tmazirt da sg-t-yusi, yaŭwi-d tteffah, ikf i-idolan n-ugellid, ssudun, amzen agaras. ig-asen allig eddan zašr-iyam, isag takät, ider gis yan inzad, ibeddad wagmar mnidas s-ssif-ennes ttarikt-ennes, ini-fellas, inguz-t s-ufasi ikk igenuan, izwur-in s-tmdint, ĩraḥ-ĕu, igguez, yašk wagmar sg-ĕlguddām-ĕnnes, iks ikĕtlan da ihlan, igru-yin, yasi wi n-lehdemt, ils-in izayd ar-işwâd g-där-uheddad. ha idûlan n-ugëllid i-setta zrin, nnan-as: « tsult ar-tswått gdid, llah insal babäk! » inna-yas: « sirät iskin-nun, nkin yan ur-gigi-ihar. » srahen-as tteffah i-ugellid, kfen-as, išš-t, ižžī.

Askans ikemmel usegguas, takui zohra bent zhor sg-unuddem, täf tabrät där-ihf-ennes, täsi-t, tsger-t, täf-en idolan n-ugellid ad-äs-ikksen tteffah; täf tassumäein n-där-iht t-ti n-där-idarn tyabeddalent, thereh s-lharekt; tmun-d lharekt, tsudu-d aillig n-tiah tamdint n-ugellid, tenned-as shea dduwar, ibiyin lefzer, igli wuddan ssumäeät ayudden lefzer, iger tit ar-isaqul shea ladduwar ad-inned i-tmdint, ar-isguyu; inna-yas ugellid: « auyattid mat-yagen? » aŭwin-tid imehzenin där-ugellid, inna-yas: « ar-tsguyut? » inna-yas: « a-sidi yät-lharekt tenned-ag shea n-tikkal. » tara zahra bent zhor tabrät,

tazen-t-id i-ugĕllid, tg-az-d gis idəlan-nek kkësn-i ttĕffah ad-yi-tĕkft idolan s-sĕtta naġ ad-blug tamdint-äd aur-gis-flig hatta yän untlub. yagul ugellid iffog iddu därs yäf-tin tqim f-lkursi n-ëddhäb, isers nta lkursi n-ënnoqort, iqim fellas. tenna-yas: « ayagellid, idolan-nek ksn-i tteffah, dgik mad-ak-yufen ad-yi-tekft idolan nag ad-ak-blug tamdint-ënnek! » arba-lli yuwi-d lebbar is-tuška zahra bent zhor, iddu ils ikëtlan-ns da iḥlan, iks wi-llehdemt, iffog-d ar-berra isag takat, izbed ššear-lli n-wagmar, yasi sgis yan inzad, iger-t g-takat, ibeddad wagmar mnid-as s-tarikt-ennes d-ssif-ennes, ini fellas, isūdu iddu där-ugellid d-zahra bent zhor, iraḥ-en agellid nta ur-issin is-d-aduggual ayağ. yažžu f-wagmar iggaur tama-nsen inna-yas : « a-zahra bent zhor! » těnna-yas : « năsām! » inna-yas: « mas-tiŭwit laḥrĕkt-äd? » těnna-yas: « yuwih-t s-ugĕllid a-yiikf idolan nag as-hulig tamdint-ennes. » inna-yas : « ur-d-idolan n-ugellid ad-am-iksen ţţeffah! » inna-yas : « nkin ad-am-t-iksen, dģik ur-tennit ayi-tsiuţţ s-lharekt-ad yitiŭwit. ig tennit tgit zahra bent zhor, neker nki didam anennag! » tneker tni f-wagmarěnnes, ini f-wins ar-nnagen afella n-iissan, isret fellas yäsi-t seg lemdemmet, ihuzz-t s-igěnuan işelb-iss g-wakäl, těnnas : « kiyin aigan argaz-no ku yi-těrnit! » těnnas : « sir a-lharekt, agulad iskin-nun! » teddu lharkt tagul, itahel zahra bent zhor. iddu urba-llig. s-ugĕllid, inna-yas : « manza idolan-nek ay-agĕllid ? » inna-yas : « hatn-id! » innas : « azen-issen! » aillig d-uškan gauren d-ugellid, imdů-d urba, inna-yasen : is-d-kunni ad-yŭwin aman n-inger sbea n-iguliden?» nnan-as: « nukni!» inna-yas: « umma laḥalib n-tizemt is-d-kunni at-id-yuwin? » nnan-as : « nukni! » inna-yas : « umma tteffah n-zahra bent zhor? » nnan-as : « nukni! » imdå-d urba inna-yas : « ay-agĕllid, ig-d-nutni ad-yuwin aman n-inger sbza n-iguliden, ini-yasen ad-ĕldin tatĕffāḥīn das-int-ɛalĕment istik! » nnan-as : « ur-däreġ-ĕllint! » inna-yas : « umma laḥālib n-tizemt, ini-yasen manza tarrebībin-ād n-imezgan? » nnan-as : « ur-dāreģĕllint! » inna-yas : « umma tilaladin-nun? — ur-därnag-ellint! » ižbed zziuf sgwagrab-ennes, yanf-int mnid ugellid, yäf-en ugellid tateffahin, tilaladin, ttarrebibin n-imezgan-nsen. isaul urba, inna-yas: « ay-agĕllid nĕk ad-yuwin ttĕffah, aŭwig-d aman, aŭwiġ-d laḥalib : ku taġausa asen-d-yuwiġ kfn-i gis yät-taġausa. » inna-yas ugëllid : « kunni ur-tgim idolan-no ; igëddarn atgam! » inna-yas urba : « nkin ayagěllid aitaheln illik tamězzant, aillan där-uhěddad ar-şwådeg! » iběrreh ugěllid, inna-yas: « wadd aigan adūggual-no laḥalal, hayyi kfig-as mnasa n-tgeldit. » skern taměgra sbea-iyām usbea-iyam, usbea-iyām.

Dicté à Tanant, le 20 août 1916, par Feddali ben Hadda, Ntifa.

Variante du nº CXIII.

Nnan-ak, nnan-ak aur-ag-ig rěbbi d-ayt-ěnnan-ak; inna-yak illa yän izem g-yät lgabt g-ifri-ns; da-isara ar-išětta igűyal d-bnädem, ar-tadugguat issudu-d yäf tarrêm-mant g-ugaras, ibbi-t, ildi-d sgis arba, tadugguat s-tadugguat yaŭwi-yas-d izimer

CONTES BERBÈRES DU MAROC

ur-d-iwī aikk asēgguās. aillig yazom ikf-as tisura n-tgēmmi-ns, innas : « kullu těkt ihuna n-tgemmi! » innas : « ahanu aur-tetekkat! » ig-as. aillig idda yizem, iddu yänf ahanu, yäf-en gis agmar iga ldehem ini-t, yut-t snät tikkal, innas : « zga aur-i-tutt! » innas: «ig-i-tutt ur-tennit atissant mani tkit!» yūt tis krat tikkal ishinhen wagmar, yaill ikk igenna wan igiur, isella-yas izem, inna-yas ar-as-yaqra-i-yus ini-yas : « igtezdit i-wagmar tettaft g-ellzäm! » aillig yarüs g-temdint, izdu i-wagmar ittaf g-ellzäm iddu där kra n-iheddaden inna-yas : « ad-aun-teauwaneg tawuri ad-qimeg ad-eaiseg. » iqim därsen mkän tag tagufi n-ayt-därs, ismuss llžām, iddu ntan ttmělsa d-wagmarnes, iddu ar-igummer g-lebla, tadugguat mkän d-yagul ig timelsa g-ssmåd-ennes, ikksas llžām i-wagmar yašk-ĕd wagmar sg-mnid-as, iddu där-ihĕddādĕn, aillig t-tzra illis n-ugěllid, tmāter-t aillig d-yagul, těnnas i-babas : « a-i-těft i-uḥěddad ad-y-ilī! » inna-yas: « agĕllid nek ad-gig, ur-ĕnnig a-kem-feg i-uhĕddad. » tĕnnas: « ur-illi gir a-yi-tĕft i-uḥĕddad!» llant därs sbea n-tferhin där-ugĕllid; if-asent sbea n-taltšinin, innas : « qim f-ĕlmenzeh! » iberreh ugellid g-temdint, innas : « kullu ma-izdgen g-těmdint a-iserret g-ddau lmenzeh! » innas i-istis : « tann iran yan twūt-t s-taltšint, yili-t » ar-tserratn meddn, ur-d-iddi uheddad, kullu setta n-tferhin n-ugellid, wutent iregzen-ensent s-taltšinin, tannag tettof g-taltšint ur-d-iddi uheddad, yazn iss ugellid, inna-yas: « addud! » inna-yas: « gir aḥĕddad ur-ĕnnig ad-ĕddug! » yazn iss imĕbznin, aŭwin-t-id, twut-i illis n-ugëllid s-taltšint, if-as-t i-uheddad, yili-t; ilin winnag tīnsen ar-gis-ţṣṣânt istmas, nnant-as : « tlit aḥĕddad ! »

Igim aillig yag kra ugëllid; yazen s-idolan-nes; aillig d-ĕddan, inna-yas: « ayitawim ttefah! » ddun idolan s-aheddad nnan-as : « mun didag! » inna-yas : « urěnnig ad-ěddug imentit ugěllid ur-as-ěnnig ad-i-if illis!» ig-asen-aillig ěddan ismuss llžām aillig d-irah wagmar, ikks tažěllabit n-uhěddad, ini agmar itaběza-in, yäf-in g-ugaras, inna-yasen : « manis teddam a-meddn-ad? » ur-t-ssinn; nnan-as : « a-sidī, nědda nawî i-ugěllid ttěfah! » innas: « mešta i-täkkam ad-aun-t-id-awig? » nnan-as: kullu ma-trit ad-ak-něf! » inna-yas: «fät-i gir talilåd at-ěbbig! » ibbi-yasen tilaladin, igr-int g-wagrab-ĕnnes innas : « qimät did ar-d-aguleg. » issudu-d aillig n-yufa yät-lhist mnid-as; ikks-as azagur, innas: « mai-tkkit? » innas: « ur-gin-d-iraḥ yän di-traht! » inna-yas: « ma-trit? inna-yas: « rig ttefah i-uduggual-inu i-ugellid! » těnna-yas : « zaddomt allah amer-iddi-izwar lhir-ěnnek winu, ur-tissant mani těkkit iz-d-igěnna wala iz-d-akäl! » inna-yas : « zayd ěkks ttěfah! » ar-itkkes ttěfah. aillig izammer ssmād n-wagmar-ns, issudu-d aillig d-iraḥ idolan n-ugellid mi-ibbi tililadin, if-asen ttefah. kken-d yan ugaras, ikk-d yan, izwar-in s-tmazirt, irah-d ikkes timelsa ig-int g-ssmād, ikks llžām i-wagmar, izdu i-wagmar, yašk-d wagmar s-mnid-as, yěls tažěllabit-ěnnes iddu där-ihěddaden. rahen-d winnag där-ugěllid, aŭwin-as ttěfah, ifreh ugellid ku das-d-yuwin idolan ttefah, lall n-umzud, illis n-ugellid ar-talla tennas : « ur-těddit, ur-tmunt d-idůlan n-ugěllid ad-aŭwin ttěfah! » iqim sin wussan, inna-yasen ugëllid : « yag-i kra, addum ay-idolan-ino ad-id-awim laḥabib n-tizemt

g-ilem n-tizemt!» azenn s-uhĕddad a-didasen-imun d-idolan n-ugĕllid, inna-yasen : « ur-ĕnnig ad-ĕddug gir imentit ugĕllid ur-as-ĕnnig ad-y-if illis!» ddun gir winnag ig-asen uḥĕddad. aillig ĕddan ismuss llžam, iraḥ-t-id wagmar ttmĕlsa, ini agmarěnnes, yels timělsa-ns, ikk-ěn yan ugaras, kken yan, aillig-in izwar s-agaras, ižmea didasen, innas : « manis-těddam a-měddn-äd ? » nnan-as : « yag kra agěllid, inna-yag ad-i-tawim laḥălib n-tizemt g-ilem n-tizemt. » nnan-as : « ur-nssin mag-t-ntafa. » innas : « mešta yi-täkkam ad-aun-tid-aŭwig ? » nnan-as : « kullu ma-trit n-ttmas adak-t-něf!» inna-yasen : «fät-i gir ihf n-imězgan ad-in-ěbbig!» ibbi yasn-in ihf nimězgan, ig-in g-waqrab-ěnnes, issudu ar-ya-lěhla, igers i-wagmar-ěnnes, ar-žmsan ěttiur d-luhuš d-izmaun ar-šttan aillig šbean, nnan-as : « ma-dag-iskern zzerda-yäd ; kullu ma-ira iqoda-yas rebbī! » inna-yasen : « rig laḥālib n-tizemt g-ilem n-tizemt! » gersn-as yät-tizemt, zzěgen yät-tizemt yådnin g-ilem n-tizemt, ěfn-as. inna-yăsen : « ig-tšam tifiyī n-wagmar, tbarakem sg-ihsan! » iddu aillig ihya ihsan n-wagmar, iwut-t s-adår, inna-yas: « ṛṛi!» inĕker, ini agmar-ĕnnes, iddu, yaŭwi-yasen laḥālib n-tizemt, if-asen-t i-idolan n-ugellid, aŭwin-t-id i-ugellid, fn-as-t, ifrah ugellid, innayas : « yŭwin-id idolan-ino laḥālib n-tizemt!» if-asen sbea-iyam n-nzhät ar-tunzahen g-learst n-ugëllid, nnán-as i-ugëllid : « ur-nënni aneger i-uhëddad ur-didag-imun! » inna-yas ugëllid : « ig-ur-didaun-imun aur-as-týrem ! » ig-asen ; aillig illa ugëllid där-idolan-ns, ismuss uheddad ll\u00e4am-ennes, rahent-id tmelsa-ns d-wagmar-ns, ils timelsa, iddu därsen, irab-in, inna-yasen : « ssalamu ɛalikum ! » nnan-as : « ɛalikum ssalam! » ur-t-ssin, inna-yas uḥĕddad i-ugĕllid: « hat ur-d-idolan-nek ad-ak-d-yŭwin laḥalib ttĕfaḥ! » ildi imĕzgan-ĕnsen, d-idûdan, isnsat-asen innas : « hat nkin aigan ahěddad ad-yuwin lhalib ttěfah! » if-as ugěllid sbea-iyam n-nzaht gir wahdit, if-as mnåşa n-tgeldit, iţţäy winnağ.

Dicté par Mohammed ben Boumelek, du village d'Adar (Ntifa), le 19 août 1916.

CXIV

La lampe mystérieuse.

Yän urgäz llan därs kṛaḍ warrau-ns, tili därsen tgyult. qiman ar yän wäss, inna-yasen babätsen: « akun-uṣṣag ay-arrau-inu, lmut ttudert aya! ass-g-ĕmmuteg aursar-tsĕhsim asidd seg-mnit-tgyult! » immut babätsen; yiḍ amzwaru, sagen asidd g-mnit-tgyult. isaul yän gitsen inna: « ullah! ar-d-gabĕleg tagyult-ad f-ag-yuṣṣa baba ad-izareg ma illan!» inna i-aytmas: « gnät kunni, nki rig ad-gabĕleg tagyult yiḍ-ad! » aidag in-yiwi iṭṣ, iqima yät-tasūɛat, iffg iss-d yät-lhist, llan därs sbaɛ n-ihfaun, inna-yas: « kiyin airan aigabel tagyult-äd? » inna-yas: « ma-iran at-igabel gir nkin? inna-yas: « ur-tgit at-tgabelt! » inna-yas: « mah allig ur-gig? » inna-yas: « hayyi uškig-d ak-šeg! » inna-yas: « ur-tgit a-yi-tĕšt! » inĕkr-iss-d a-t-yĕšš,

ildi-d sskin-nes, yut-t, ibbi-yas sĕtta n-iḥfaun, inna-yas : « ɛaud-i tiiti yåḍnin ! » inna-yas : « ura-tɛauwäd ġir tallunt! » ašku ig-as-iɛaud i-tiiti yåḍnin, ig-as-ibbi iḥf wis sbaɛ da-d-itaġul idder, ura-itmĕttāt, ig-t-yudǧa mkannaġ da-itmĕttāt. ibbi-yas sĕtta n-walsiun-nes, iḥḍu-tĕn g-därs. ar-ṣṣbaḥ ur-asen-inni i-aytmas : ha ma-iṣ̃ran.

Oiman ar yid yadnin g-ran ad-genn, isaul-d yan gitsen, inna-yasen i-aytmas: « nki rig ad-gaběleg tagyult-ad id-ad! » igabel-t ula nta ma illa yid. aidag genn aytmas, iffg-ed sers ula nta zund wada d-iffgen s-gmas, ibbi-yas setta n-ihfaun ibbi setta n-walsiun, ihdu-ten, hatta nta ur-asen-inni i-aytmas mad-as-ižran. ar yid yådnin, tlěkem tuwala amězzian gitsen, inna-yasen ula nta : « gnät! » igabel-t yät-tasāsat yawi-t iţş. aidag-d-yuki sg-iţş yaf-d asidd ibsi, ar-isagul mkäd d-mkäd, ur-yufi masisag asidd. iqim yät-tsazat ar-isaqul g-yän wasidd ibzad. ineker iddu s-där-wasiddannağ n-izra a-sgis-d-yawi mas-isağa asidd i-tgyult, yaf-en miya gir yan n-imakeren, umzen miya n-tesskurt gir yät, yäf-tn-in ar-int-snwan; iksem ingrätsen ur-t-zrin. aidag nywant tskurin, ldin-int, ku d-yat sersen-t wahdit. isaul-d yan gitsen, innayasen : « asiyät! » ku d-yan gitsen yasi yät. iqim yän ur-yusi-yät, inna-yasen : « hat ur-usig-yat nkin! » nnan-as : « rarät-tent-id kulluken! » ku yan isers tada yusi, hasebn-int afn-int miya gir yat; inna-yasen dag: « asiwai! » wallig d-yuskan iksem ingrätsen mkan isella asiwat da-isatti tins nta aizwarn, aidag usin, iqim dag yan, inna-yazen-d : « hat ur-usig-yät! » haseben irgäzen äfen miya. nnan-as : « a-uddi, nqeddem serek rebbi, ma tgit? is-d-elzenn neg lins! » innayas : « lins ad-gig, urgiġ lženn! » nnan-as: « iš tasskurt-ĕnnek, tněkert ak-ihenna rěbbi! » inna-yasen: « mah, mani tram kunni? » nnan-as: « nukni nra-neddu s-tgemmi n-ugellid a-sgisd-nakur! » inna-yasen : « ula nki a-didaun-muneg! »

Imun didasen, ddun aillig-ën ëlkemen tama n-tgëmmi n-ugëllid, inna-yasen : « nki airan aigli aizwar! » igli ar-afĕlla n-ukfāf, inna-yasen : « ĕzzlät-id yän gitun! » zzeln-as-t-in. aillig t-yumz, ibbi-yas ihf, izm-as-en s-wammäs n-tgemmi, inna-yasen: « arawäd wayyåd! » kfen-as-t-in, ibbi ibf-ennes ula nta, irzem-as-en s-wammäs n-tgemmi. mkannag asen-isker aillig kullu ibbi ihfaun-nsen. igguez nta s-tgemmi n-ugellid. iddu s-elmudden, isuggez -t s-wanu. iddu s-ugellid s-uhanu dag igen, dasittini : « ay-agĕllid, uskan-d imakren ak-akurĕn! » agĕllid igal nta is-d-ĕlmudden adidas-isauln; awal-änn as-inna i-ugëllid, agëllid ar-ittini: « yäh! yäh! » aillig igerreb aişbah lhal, iffog sg-där-ugellid, iddu s-elžāmas. aillig isella i-lmudden ar-ittwuddan g-wammäs n-wanu, inna ugellid : « matta uyad? » nnan-as : « a-sidi lmudden ar-ittwuddan g-wammäs n-wanu! » inna-yasen : « dduwät, auyätt-id! » ddun, ldin-t-id sg-wanu, awin-t-id s-mnid-ugëllid, inna-yas : « mak-ižran aillig attwuddant g-wammäs n-wanu?» inna-yas : «a-sidi ur-ssineg ma-yi-isuggezen s-wanu!» inna-yas ugĕllid : « yak kiyin a-yi-itzawaden gyid ku gneg?» inna-yas : a-sidi lālāl, ur-dārēk d-uškig, ur-ak-saudeģ amya!» luoqt-annag, isenker ugellid aberräh, inna-yas : « wada isuggezen lmudden s-wanu, yašk-en däri ar-iteawad ad-as-

ekfeğ mnåša g-tgeldit-inu, kfġ-as illi!» yašk-d wannaġ ikšěmen s-ugěllid, isuggězen lmudden s-wanu, inna-yas: «a-sidi, nkin a-isuggĕzen lmudden s-wanu! nkin ak-itazwaden ku tgent!» inna-yas: «a-sidi ig ur-iṣaḥi, smun didi imĕbeznin-něk ad-izaṛn mad-skèreġ!» inna-yasen: «munät didas!» munn didas, izwar-asen ar-d-illiġ g d-igra willi mi-ibbi ibfaun-nsen, äfen imĕbzenin mïya ġir yän ami tyabbain ibfaun-nsen, rären-t ar-mnid-ugěllid, nnan: «a-sidi, miya ġir yän ami-ibbi ibfaun-nsen uškan-d ak-akurěn.» ikf-as illis, isèkr-as tamĕġra iqim därs, ig yän seg-tarwa-ns. fleb-t-in g-udrär, aġuleġ-d s-azaġar (Ntifa.)

Par H. Djilali, en 1914.

CXV

Lqist n-si-aumaten. (Histoire des deux frères.)

Nzgur rěbbi ur-nzgur lhadiyat. llant tašnuin urunt si-lwašun yun am yun, těkker yut diksent temmet, tenna yadnin tqima ar-ten-tsegma; allig meqqorr sgin isan d-waşkayen, ilin gursen ttiyur, ddun ar-gemerr al-tedugguatt awin-d yutlan tteskrin. innaš ku-yass imšis a-da-tggan, ar-asen-tsmun immatsen nemet al yun wass teddu-d yut-tefqqirt tenna-yas: « a-flanta is-ur-tessind memmin zi memmis n-tesna? » tennayas : « a-uddi ur-ssineḥ-ša, arau-inu aggan qqaḥ ; rĕbbi ad-i-ten-yağğ ! » tĕnna-yas : « eazzel měmmin d-memmis n-tešna a-tahyůtt a-šem-itenfazen asěkka! » těnna-yas : « aiwa mismay teggah? » těnna-yas: « ěg ihf-ěnnem ami da temtad, tsirest yun ugešri lhenna tama-nnem, han memmin gas ad-iggaez iddu-d gurem, id-memmis n-tesna, hatin a-n-iqqim al-iqqen isan iddu-d gurem sad, adday d-iddu memmin tsellemt s-lhenna!» tģima al-teduggatt tā ihf-ennes la temtāt alliā d-ruhen warau-ns; iggaez memmis inna-yas: « mašem-yagen a-imma-nu? » těnna-yas: « a-měmmi yag-i ša zi-lzaser! » tasi adåd lhenna teellem-t; allig t-teellem iddu-d ead memmis n-tesna innas: « mašem-yagen a-imma-nu? » těnna-yas: « lawah, la-bäs a-měmmi gas is-gneb! » qqumen al-asekka tg-as i-memmis agrum yirden ttegläy; tg-as i-memmis n-tesna agrum n-temzin, ddun ar-gemmerr; allig mezmazen g-wansa-nna g da-ttettan imešliwen tama yut-tazärt d-yut-tegbalut sersen učči-nsen, däy bdun ar-ttınrasan, isiwel memmis n-tmettůt-enna idderr innas : « a-uma maš-yagen allig aš-tga agrum n-temzin tgi nek agrum yirden? » inna-yas : « a-gma šeg imma-nš ayn, ur-id am něk enna t-indel! » innas: « a-gma krah a-tt-ennag! » innas: « ur-aš-neggah imma-nš atgimd am nek tāid aāuzil! » innas: « krah a-tt-nuzea! » innas: « ur-aš-tzeah imma-nš atgimd am nek! » innas : « aiwa mismas ntgga ? » innas : « dgi llah ihennik mun d-lmän, tamatart ingri ik tagbalut ttazart a-tent-igan, ass-enna id-teddud tafed tazart tella tzegzau täfed tagbalut tělla truggel hatin ddreh! meš tufid tazärt těqqor, taft tagbalut těqqor hatin dis mmuteh! » bdůn, kkerr ku yun iddu ō-wins.

Ar-ittěddu měmmis n-tešna allig izri hf-yun uměksa innas uměksa : « awa yamnäy meš-ģifi-tusid uššen ad-aš-šfeh išru imāl! » izri dih hef bu-lbhaym dih innas : « a wa-yamnäy meš-ģifi-tusid tadāst ad-aš-šfeh išru imāl! » izri dih bu-izgarr innayas : « meš-ģifi-tusid a-yamnäy tikuš ad-aš-ākkah išru imāl!» aywa iddu allig inga ayına qqah. iddu ar-iğemmer alliğ n-yufa illis n-ugellid llan serfen sirsen tazläft tzemmer s-ufettäl d-uḥuli afella-ns hma d-iddu lgul ad-yecc aynna qqah tafa a-tentyağ ad-ağemen. tekker illis ugellid tenna-yas : « a-sidi mani-ger ? » innas : « mah ? » těnnas : « hatin yun leul dgi ad-iddu ak-ičč! » allig isla aynna igguez inga-t låz ibdu ar-ittetta. iqqima iyyis-ënnes ar-ittawg netta d-wuşkäyn-nes d-ettiyur. ikker yerzm-as ašarif i-illis ugěllid innas : « ag-am ! rzu-yi ihiššu ! addäy d-iddu lgul sfafa-yi. » těnnas: « wabba! » ar-as-turezzu; ikker wan igen; ur-tuši terbat d-lģul allig d-idda däy ur-tģi atsker argāz ar-talla itutti-yas aměttå afělla uhenšuš iskent-t, däy ibaylela, ikker innas: « qli nnih i-bab-ennem addäy d-iddu, sker-iyi! wallah mur-idd-is urggwideh i-rebbi unna dis ittili, ittili diyem! » isiwel lgul innas: « hayi gurs! awra aněmæekkam!» innas: « ur-da-tmækkamen gas igyal!» däy issef lgul ssif-ěnnes gurs, isker sbea ihfawen; issef memmis n-tesna agud netta ssif-ennes isker hf-ihf-ennes sbea n-tšašiyin ar-tmwaten. lģul la-ikkāt isifru tašašit, argāz la-ikkāt isifru ihf ar-tmwaten alliğ as-isifru urğäz setta ihfawen, iqqima yun innas lgul: « bbi ihf-enna yadnin!» innas : « ad-ibbi rěbbi afus-inu meš-t-ěbbih! » šbi ur-id-is-t-ibbi ad-as-helfen sbea ihfawen yadnin; iltutti immut. ikker memmis n-tesna, ifasel-t isf-as tagrutt i-illis ugěllid, išf-as ssif, išf-as talhatemt, išf-as taburěkst.

Nihni annäyen-t medden, ddun ģer s-agĕllid nnan-as: « ha illiš tedda-d tĕrwel! » tĕddu qqah ddunit terwel ar-asen-ttini nettät: « ɛaydät! han lģul immut! » ar-asentsnɛat tagṛûṭṭ innasen ugĕllid i-imehzenin: « žĕmɛat taqbilt qqaḥ ad-ur-n-taǧǧät aguḍ yun! » ikker alliğ mžemɛen, innasen ugĕllid: « unnag ngan lģul haṭin aḍ-as-ākkaḥ illi d-mnåsfa n-tqbilt aḍ-gifs-iḥšem, i-dġi ha ssif, ha ṭalḥaṭemṭ, ha ṭabureksṭ! unna issfen ssif s-ĕḍilt, ṭas-ḍ gifs talḥaṭemṭ ttburekst, netta aggan aḍûggual-inu! » ar-tmzawaḥen medden ssif aguḍ yun ur-da-itigin aṭ-issef s-ĕḍilt, šfin-asen ṭalḥaṭemṭ aguḍ yun ur-gifs-tussi, šfin-asen ṭabureksṭ aguḍ yun ur-as-tqeddi, innasen ugĕllid i-imehzenin: « raɛiwat bar is n-iqqima sa! » nnan-as: « a-sidi gas yun ŭrḡäz an-iqiman i-ɛāri! » innasen: « ašmät auyyät-t-id! » ddun alliḡ t-id-iwin; issef ssif s-ĕḍilt, isny ṭalḥaṭemṭ, iqqen ṭabureksṭ innasen ugĕllid: « sgurtāt, haṭin arḡāz-in sfiġ-as illi! sfiġ-as mnåṣfa i-tqbilṭ aḍ-ġifs-iḥšem. »

Ikker ugĕllid iḡ-as tamĕgra yawĕl illis, innas ugĕllid : « a-mĕmmi haraš atĕddud ger lgabt-in hatin tĕlla diḡs yut-lgula, unna gurs d-iqarben la t-tssa! » iqqim urḡäz-ĕnna al-ṣbaḥ inna : « wallah tĕdduh gurs! » iddu ar-igemmer alliḡ inḡa yun uwutul, ibdu ar-t-išennef, tĕddu-d gurs lgula tennas : « a-mĕmmi šf-iyi ša n-lɛafit! » innas :

« zayd! » těnnas : « a-sidi gwedeh z \bar{g} -iyyis-ěnneš d-wuṣkäyen-neš d-ětṭiyur-neš ad-iččin! » innas : « laläl ur-tuggid gas zayd! » těnnas : « meš ur-gwedeh agaš yun inzd z \bar{g} ihf-inu, šref-ten! » yamz inzd-ěnna, išref-ten; alli \bar{g} -ten-išref těnnas : « is-ten-tešreft? » innas : « šerfeh-ten, zayd! » tzayd, tssu-ten qqah-ěnsen.

Maniš a-gmas išti-d inna : « uļļah ttědduh ģer-tamatart. » allig-n-yiwed yäf-ěn tagbalut tqqor nettat wala tazart, inna d-ibf-ennes : « ša agg-žran i-gma!» aywa iddu imun d-ubrid allig n-yufa imeksawen bdun as-qqarr ar-as-ttinin : « a-wa flan awra asi gifnah išerwan-nes, unna ik umyugga ndådånt!» inna d-ihf-ennes : « abrid-a a-zy-ikka gma!» iddu allig-n-yufa ayt-lebhäym grin-as, nnan-as: « a-wa flan awra asi gifnah išru-nna ik nmyugga ndådånt! » inna ingras d-ihf-ennes: « abrid-a a-zyikka gma!» iddu allig n-yufa dib ayt-izgarr grin-as, nnan-as: « a-wa flan awra asi gifnah isru-nna ik nmyugga ndadant!» iddu ar-itsal allig isem tandimt, allig n-yiwěd innas ugěllid : « a-wa flan a-uddi ggwèdeh bar-is těddid ger lgabt-in! » innas : « mš-i-tsneat ša ssineh! manig tělla? » innas : « hatin hut! » inna : « din aimet gma! » innas ugěllid: « aššem ger s-arau-nš hatin heyerr zy may-těddid! » innas: « wahha! » iššem i-taddart n-gmas; těddu-d gurs tměttůt n-gmas tgal d-argäzěnnes, těnnas : «may-teanid tiriuliwin?» innas : «labäs!» tawi-yas-d iměnsi, ičč allig tqerreb luoqt n-tguni, ikker ittwetta ibdu ar-itzalla ar-ttini tměttůt n-gmas: « a-ḥay may-t-yagen alliğ ur-iri ad-iğen id-a! » ar-itzall alliğ tgen nettät isenned sa n-šwi hf-ugertil alliğ tuli-d titrit iměksawen, ikker iddu ger-lgabt.

Allig n-yiwed ibdu ar-itedur allig n-yufa almessi; inna: « aiwa han almessi n-gma. » ikker ar-igemmer allig inga yun wutul, ibdu ar-t-isennef, isig leafit, ur-iss-yusi dib allig-tedda gurs lgula, tennas : « a-sidi šf-iyi ša-n-leafit! » innas : « zayd! » tennas : « ggwědeh zeg-iyyis-ěnneš, d-wuşkäyen-nš ţ-ţiyur-nš ad-i-ččin! » innas: « a-ḥalu urtuggid gas zayd! » těnnas: « meš ur-gguideh ag-aš inzěd, šěref-ten! » innas: « awi-tid!» tešf-as-t, iddu ģer-iyyis ihuder ģifs, innas: « šeg ihf sdigdig-t! » iddu ģer s-uşkäyen, innasen : « kunni idarr ! » izri gifsen iddu ger-ţţiyur, innasen : « kunni allen? » iggall-asen: « a-bab ĕnnun! a-unna iwĕden ad-iss-tfasaleh bab-ĕnnes! » innas i-lģula: « aiwa zayd! » nettät tzayd däy ku yun iniqqez bf-unnas-inna, těttutiy; ikker urgäz-ĕnna ifli-yas adis, inzeg-d iyyis d-gmas ţ-ţiyur d-wuşkäyen llan sekkerr. ar ithemmam mism-asen-itgga, iqqim allig yannay tigerdemusin ar-tmwatent, twet yut tsěkker yut, těddu tasi-yas-d yun uhašlaf, tsěkdů-yas-t tfafa tèkker ikker urgäz-ěnna iḥešša-d lherwie-nna qqah, isekdu-t i-gmas d-iyyis-ennes d-wuşkayen t-tiyur, fafan qqaḥ-ĕnsen, ibdu ar-issen-itemsellam, day kkerr ddun asyden ger s-agĕllid, qisn-as aynna ģifsen ižŗan, innasen ugellid : « merhba-nnun a-yarau-inu, qqimät guri, nekkind hatin dģi ussireb, yun diyun ad-ig agĕllid, i-yun ad-ig. lĕblift. » (A. Ayyach.)

Relevé par Si M. Lakhdar, A. Ayyach.

CXVI

Aventures de deux orphelins.

Taḥazit n-yan urgaz nta ttmgart-ĕnnes, yaru didas tafruht, tasi dag adis — Qiman ar-yan wass tzzi didas, tamz illis sg-ufus, teddu ar-tharez, teddu d-ugaras ma ila wass ar-tadugguat těder fellas tafukt, tagul s-ěddau yät-ssězert a-gis-tens ntät d-illis, täfen-n ĕddawas yän "wutul, inna-yas "wutul: « aur-tgent gdid ašku ar-iss-d-ĕtaškan luḥuš ar-gis-gann!» inna-yas: « ġli s-afella n-ĕssezert, hat tfläy sg-ufĕlla tga zund fiḥina!» tegli iss ntat d-illis, gennt gis. yat-tsazat; ha luḥus uskan-d s-eddau-ssezert a-gis-genn. tgen ar-ammas n-yed, takui-d illis, tenna-yas : « a-imma rig ad-skereg ibězdan! » těnna-yas: « asi tisilt tafasit, hat ur-těbbi! » těnker tfruht, tasi tisilt n-uzêlmad da-ibbin, teg gis ibezdan, dern-en f-luhus, kdun ibezdan, inna yan gitsen: « wi n-bnädem aya! » nnan-as: « ma-yaqloin aizar ma illan ĕnnig-ag? » inna-yasen "wutul: «nki airan aigli!» igli, yagul-d inna-yasen: «ur-gis-illi umya!» nnan-as: « ur-něnni ak-nāmen! » těnna-yasen tfigra: « nki airan aigli! » těgli tfigra, täf-ěn tamoart turu, tenna-yas: « ekf-iyi adad n-udar-enem amogran at-ssummeg! » tekf-as ar-tssummum, taru loqt-annağ afruh, ar-gis-tssummum tfigra aillig as-iğli ssemm s-ull-ns, těmmet, tědeṛ-n f-luḥuš, inkr "wutul, ibbi-yas yan iff, isegli-t i-tfrubt, innayas: « ěkf-as-t igma-m ma issummum! » wamma immatsen ššen-t luhuš.

Tqim tfruht dinnag aillig iffu wäss, ddun luhus, kšemen tagant, tažu-d tfruht, tasi gmas těddu, ur-tssin mani tra; ar-tadugguat tqim tama n-yät-tgulitt ar-tqaz s-idûdan g-wakäl, aillig tufa snät thěddad, yät n-ird, yät n-tmzin, tešš ti-n-ird, těkf i-gmas ti-n-tmzin. aidag derent tillas, těnna i-tgulitt : « gli, gli a-tagulitt n-baba rěbbi ar-d-n-tenmalat igěnuan! » tegli tgulitt mkělli as-těnna, nsen afělla-ns aillig iffu wass, těnna-yas: « gguz! gguz a-tagulitt n-baba rěbbi! » tugguez tgulitt, tzayd dag ar-tqaz aillig tufa snät thěddad, yät n-tmzin, d-yät n-irden, těšš ti-n-tmzin, těkf-as i-gmas ti-n-irden; askans ar-tqaz dag aillig tufa yät-tgěmmi, bab-ěnnes, ism-ënnes ɛali amušš, täf-t-in tkssa ulli, těkšem s-uḥanu n-walim ntát d-gmas, těnfi gis ar-tadugguat yaŭvi-d ɛali amušš ulli, išěkšem-int s-tgěmmi-ns, inna: « ězzgämt! ězzgämt a-ulli! » tyazzagent ulli, inna: « ruy! ruy a-taruäyt! » truy truäyt; inna: « ndu! ndu a-tigiwit! » těndu tgiwit; inna: « udi, rih-t i-ster-ino; tammemt, rih-t i-ster-ino; kěrd! kêrd a-tigiwit! » tkêrd tgiwit yěšš s-irkan n-tgiwit taruäyt. aidag.ira-igen, inna: « aḥanu-nu, rih-t i-ster-inu; tissi rih-t i-ster-inu, manig ěganeg a-ihj-ino? amdud n-ugyul! » iddu s-umdud igen gis.

Loqt-annag tenker tfruht, tsno taruäyt teldi-d udi, tess iss taruäyt ntät d-gmas, tasi yät-tunm^uit, tsers-as-t där-taddilt-ennes. aidag yuk^ui şbah, igriul llora-ns, yäf-en gis tumm^uit n-truäyt, iss-t, iddu isufg ulli-ns, ad-int-iks; ar-tadugg^uat, irär-in-d inna

daģ měkda inna id amzwaru. igen daģ g-umdud, těnker tfruht, tsno iměnsins, ntät d-gmas, tsers-as yät-tumm^uiţ g-där-taddilt, tsers-as yät där-ukěnfur-nes. shah dag yuk^ui yäf-d tummiṭ där-ukěnfur-nes, inna-yas : « mkäd da-isker babäm, da-yi-tadǧat ar-d-gĕneġ, těnkert ar-trugg^uit! taddilt-ĕnnes ami inna awal-ad, iffuġ s-imi n-tgĕmmi, inna : « ġez! ġez ay-aḥfur! » ityaġaz uḥfur; isufġ ulli s-tagant, akššůd-änn imnaggar iqqor, inna-yas : « amĕnaggar-ĕnnaġ aḥfur n-imi n-tgĕmmi! » tadugg^uat ig-d-yaġul, yäf-d aḥfur iɛammer s-ikššůden, isaġ takät gitsen afada a-sers-iskůmḍ taddilt-ĕnnes; aidag taġ takät bähra, iddu s-tama-ns ar-as-itĕzzel iḥf n-taddilt-ĕnnes mkan tskůmḍ yini : ha! iḥiṛ, yini : waḥha! ar-iskar mkannaġ aillig t-tzṛa tfruht, tffoġ-d tsudu-d imik s-imik afada ur-t-izaṛ, aillig t-in-tělkem tĕttun-t-in g-wammas n-lɛafit ar-ittini : « aman! aman a-baba rĕbbi! » täsi ntat agdur n-ĕzzit, tĕffi-t-in fĕllas ataġ lɛafit bähra; gmas yusi-d agdur n-waman, tĕks-as ultmas tĕrz-t; aillig iga iġed tqim tfruht ntät d-gmas g-tgĕmmi, ar-ikssa gmas ulli.

Yän wass tüṣṣa gmas, tĕnna-yas : « ig-tufit tummiṭ n-truäyt g-waraġ n-imi n-tgĕmmi tsul tĕrġa, tissant is-ĕlliġ g-tgĕmmi; ig-t-tufit tkĕrem tissant is-ur-ĕlliġ.» tqim ar yän wass, tffog seg-tgĕmmi, tĕddu ar-tĕlli g-tagant aillig tufa yän ugbalu tsref gis adlal-nes, ider gis yän inzid sg-udlal-nes. wamma aġbalu da-sgis-issua ugĕllid yisannes. yän wäss ssun sgis yisan, innĕd yän inzid f-ils n-yän gitsen, ur-sul-iġi aišš tomzin ula yalim, innasen ugĕllid : « ma yaġen ayis-äd aillig idɛaf? » nnan-as : « ur nssin! » ar-as-tĕnnĕden, anĕfn-as imi-ns, afn-ĕn inzid innḍ-as i-ils-ĕnnes, ksn-as-t, afen-t-in llan gis sin iġalln, inna-yasen ugĕllid : « wann yi-d-yŭwin lall n-inzid-ad ad-as-ĕkfeġ ayan ira! » isaul-d yän udäy inna-yas : « a-sidi, nki a-imeln ak-t-id-awiġ! »

Iddu udäy, yasi yän ssendůq, iseğ taɛaṭṭart seg maiggät taġausa, yasi-t f-uġyul-nes, iddu ar-isara aillig ilkëm tigĕmmi dag tělla tfruḫt, yäf-t-in ar-ttaggua sg-ufělla n-fiḥina, inna-yas: « i-rĕbbi, a-lalla, ĕkf-iyi ad-suġ!» tĕnna-yas: « ma-tusita-udäy?» inna-yas: « maiggät taġausa tělla däri!» tsufġ-as-d aman, isers f-uġyul, isu, yanf-as ssendůq atizar ma-därs-illan, taugg g-usendůq, ittun-t-in udäy g-wammas n-ssendůq, irgel fellas, yůṣṣa aġyul-nes inna-yas: « ig-ak-ĕnniġ: ššā! atugguezt lällak, ar-ttreb-baɛt, ig-ak-ĕnniġ: ṛṛā! tbĕddat.» ar-itazzäl uġyul, itfar-t udäy, ar-as-ittini: « šṣā! tugguezt lallak!» ntät tiġal is d s-ennet, aillig t-in isĕlkem i-ugĕllid, inna-yas i-uġyul: « ṛṛā!» ibedd uġyul; išĕkšem-t ugĕllid, itahel-t, yaru didas afruḫ ttfruḫt.

Gmas yiñwi-d ulli, tadugguat iggr i-tummiţ da-nenna, yäf-t-in tkerem, inna i-iza-märn-ns: « wann yunfen imi n-tgemmi, ekfg-as ma-ista! » ar-käten izamärn tiflut hatta yän ur-igi a-t-yänef aillig ermin, isaul-d yän ulqqağ isul imezzi, ida=afen iran a-immet, inna-yas: « mesta yi-täkkat a-t-anfeg? » inna-yas: « zayd a-mid=ais, ur-aok-t-unfen wida ilan askaun u=assak kiyin da-iran a-immet! » inna-yas: « ennig-ak mesta yi-täkkat? » innas: « ig t-tuneft erzemg-ak g-uhanu n-tmzin! » ihir mid=ais s-ellora, yazzel yut tiflut, iksem, iseksem ulli. inker loqt-annag, izenz kullu ma därs

illan, isker sgis timešṭṭ n-uwūreģ, t-tgorit n-uwūreģ, iģers i-yän ulqqaģ, iks-as talkerštĕnnes ig-t f-ihf-ĕnnes zund amĕžžůd, iddu ar-isara aillig ĕn-ilkem tamdint dag tēlla
ultmas, yäf-ĕn tiferhin ar-srufent g-imi n-tgĕmmi, inna-yasent: «i-rĕbbi, kfämt-i yät
tmešṭṭ ad-kērdeģ tamĕžžůt-ino, tšša-yi!» nnant-as tferhin kullu: «lāla, ur-nĕnni akĕnekf yät.» tili gisent illis n-ultmas, thenna gis tasa-ns, tĕkf-as tins, ira-sers-ikērd
ihf-ĕnnes, tĕrz nnant-as tferhin: «yäk nĕnna-yäm aur-as-tĕkft-yät.» ildi-d ti-n-uwūreģ, ikf-as-t, iddu, yäf-ĕn iferhan ar-käten taqůrašt s-tgoriyin, inna-yasen: «i-rĕbbi,
ĕkfät-i yät-tgorit ad-uteģ yät-tiiti!» ur-rin. ili gitsen iwis n-ultĕmas, ikf-as tins, yut
iss yät-tiiti, irez-t, nnan-as iferhan: «yäk, nĕnna-yak aur-as-tĕkft-yät!» ikf-as tagorit n-uwūreģ, ašku ula nta iwis n-ultmas aiga.

Iddu ar-isara aillig en-ilkem agbalu, iqim tama-ns; yät-tasazat ha yät-tuayya tuška-d atagom, inna-yas: « tawayya n-mi atgit? » těnna-yas: « tawayya n-ugěllid! » inna-yas: « ma-ism ĕl-lallam? » těnna-yas: « flana! » inna-yas: « manisg t-id-itahel ugellid? » teaud-as mad-as-izran, inna ultema-yad. iks elhatem n-ultemas, igr-as-t i-tuayya g-ugdur, inna-yas : « mkan isul gir lžhed n-yan uboqal n-waman g-ugdur, ig-am-tenna lallam ffi-d aman, tinit-as: «nker ffi-tn-id kemmin!» tsker tuayya mkěllig as-inna, tffi-d ultěmas aman da-isuln g-ugdur, taf gitsen talhatemt, tssen is tins alga, těnnas i-tuayya : « mami kfan lhatm-äd ? » teaud-as tuayya ma ižran, těnna-yas i-tuayya : « asi tasěllit-annag n-tadůd, těddu-d s-agbalu, tsirtt gis, tfessertt ar-tzwů, tgět-id ddau tadůd!» těddu tuayya, tsker maměkda těnna lallas, tăuwi-yas-d gmas g-tasellit n-tadud, tsufeg-t-id ultemas, tmsellam didas aillig tenna lžhěd n-mag d-ikšem ugěllid, trär-t s-tasěllit n-tadůd, yili därs iwis, isul imězzi ur-tabähra-issin aisaul; aidag-d-yuška ugellid, iqim ar-as-ittini iwis: «baba! kali ddau tadůd! » innas ugěllid : « ma-itlini? » těnna-yas : « ura-ittini amya! » inna-yas : « ullah, ig-ur-i-tsemlat ma-y-ittini gir ig-ĕbbig ihf-ĕnnem! » tĕnna-yas : « ĕkf-ı lamän! » ikf-as lamän, tsufeg-d gmas, tenna-yas: « gma-yad! » ifrah-iss ugellid, inna : « yuškä-d däri uduggual-inu! » wamma gellid llan därs waskaun, ur-gin-ikkis azagur ašku ihaššem sg-waskaun da därs illan, inna aduggual-inu ad-as-kfeg ayiikkes azagur ur-inni a-t-yini hatta yan. ikf-as ilugman ar-in-ikssa, isker taleauwatt, ma ittini g-taleawwatt? ar-gis-isudu ar-ittini : agellid isker taskawin. isella-yas ugellid, iks-as taleawwatt, iger-t g-wanu, isker tayyad, iks-as-t, iger-t g-wanu, tis krat, iks-as-t, iger-t g-wanu, ibbi-yas ihf-ennes, mgin krad iganimen g-wanu, ig-in yut uşemmid f-yat-tainnit ar-ttinin : « agellid isker taskawin. » inna ugellid : « wann ibbin iganimen-äd, kfeg-as ayan ira! » yašk-ĕd udäy da d-yŭwin tafruḥt da-nènna, innayas : « nki aigin ad-in-ibbi! » iddu udäy ar-itnag allig irmi ad-in-ibbi ur-asn-igi, ibbi-yas ugëllid iht-ënnes, iqqim wawal mkannag (Ntifa.)

Par H. Djilali, en 1914, Ntifa.

CXVII

Le barbier amoureux.

Taḥažit n-uḥĕžžām ira itahel illis n-sāmmis. Tili dārs žēddas ur-tri ad-as-t-tēkf. Wann dārs d-yuškan, ikks-as idāmmen, ig ižbēd iqariḍen as-in-ikf, yini-yas: « ur-riġ iqariḍen, riġ tiddukla n-irgazen! » mkannaġ ar-iskar maiggāt āss, ar yān wāss yaškd dārs yān usārab inna-yas: « kkes-yi idāmmen! » ikks-as idāmmen, ildi-d usārab iqariḍen as-ifru, inna-yas: « ura-tamzeġ iqariḍen, riġ tiddukla n-irgāzen! » iddu usārab, yaġul s-tmazirt-ĕnnes, ikk-ĕn ayyur naġ sin, ar yān wāss yaġul-d dār-uḥĕžžām, inna-yas: « kkes-yi idāmmen! » ikks-as idāmmen, ildi-d iqariḍen as-ifru, inna-yas: « ura-tamzeġ iqariḍen, riġ tiddukla n-irgāzen! » inna-yas usārab: « mad-ak-ižṛan aillig ur-a-ttamēzt seg-mēdden iqariḍen? » inna-yas: « tĕlla yāt-tfruḥt illis n-sammi, riġ at-tāhĕleġ, ur-tri žēddas a-yi-tēkf. »

Iddu uɛäṛab där-umzīl, īnna-yas : « skĕr-yi igumdan d-yät-tazĕṛwatt n-wuzzal! » ieadl-as-in umzīl, yaŭwi-ten, yagul där-uḥĕžžām, ines därs ar-ammäs n-yid isemla-yas tigěmmi dag tělla illis n-zämmis. yäsi uzärab igůmdan ttazěrwatt-ěnnes, igli, igguez s-wammäs n-tgemmi ar-iss-ittinag aillig t-in-yufa tgen ntät ttfruht, yamez-t s-igumdan seg-tinzar, taněf tiwallin-ns, těnna-yas : « ma-tgit ? » inna-yas : « nkin zazrain adgig! ma-kem-yagen aillig ur-trit-as-tekft tafruht i-iwis n-sämmis at-itahel?» tennayas : « ur-ĕnniġ ad-as-t-ĕkfeġ! » ines ma illa yid gis itɛaddab aillig iqĕrreb aişbaḥ lḥal iddu ifel-t. ikel ma illa wass där-uḥežžām; ar gyid igli s-tgemmi, iggnez-en s-wammas n-tgěmmi, iddu ikšem fellas, g-uḥanu dag tgen, ilěkem-t-in, yaměz-t s-igumdan segtinzar täněf tiwallin-ns, těnna-yas : « ma-trit ? » inna-yas : « nniġ-am, ěkf-as tafruḥt i-iwis n-zämmis at-itahel! » těkşůd aines a-gis-itzaddab zund yid amzwaru, těnna-yas: « a-sidi as-t-ĕkfeġ! » iddu ifel-t, yaġul där-uḥĕžžām, inna-yas : « askka tazent iss ihěttåben! » ku işbah lhal yazn iss ihěttåben, těnna-yasen: « ur-ĕnnig ad-as-t-ĕkfeg! » aguln-d ihettåben ar-där-uhežžām, nnan-as: « ur-tri ad-ak-t-tekf!» genn ar gyid iddu dag sers uzārab ar-t-itzaddab zund adan imzwura, tenna-yas : « zayd iskin-nek araskka inšaellah hat melė ad-as-t-ekfeė! » yagul ueärab ar-sbah yazn iss ibettåben, těkf-asen-t, gern lfatha, isker taměgra, itahel-t. ass annag g ira iddu uzärab yůssa aḥĕžžām, inna-yas: « aur-sar-tsenst anĕgbi n-rĕbbi! » imṣåfåd didas, iddu iskin-ns.

Iqim ar yän wäss, izri yän urgäz seg-tama n-tgěmmi yizar tamgart n-uhěžžām teažeb-t yiri-t lhātěr-ěnnes, iddu s-ahěžžām idâlb-as aněgbi n-rěbbi, inna-yas uhěžžām : nki ura-sensag aněgbi n-rěbbi! » inna-yas : « a-sidi gir a-därk-seg imènsi g-ugěddemi, ddug s-ělžāmae a-gis-ganeg! » inna-yas : « ig-trit gir iměnsi, marhba serěk! » iddu urgäz-ag yauwi-d ssikrān didas; išěkšem-t uhěžžām s-ugěddemi, iqqima didas aillig inwa imensi, yaŭwi-d därs tiremt, bdun ar-šštan. aněgbi idfea lqendil, isěhsi-t s-eanwa Qiman därs asěgguäs nag sin. yän wäss ieammer-d akabar n-tmzin, d-irden, d-wudi,

CONTES BERBÈRES DU MAROC

iněkr uhěžžām ad-yauwi asafu masa isaga lqendīl, ig-as uněgbi ssikrān g-mnid-as g-sěksu, aidag d-yagul uhěžžām, isag lqendīl ar-šttan yešš uhěžžām yän kṛaṭ tunmiyin, ider g-tama n-tzläft. inkr uněgbi, isni tamgart n-uhěžžām f-wayis-ënnes irul-iss. ahěžžām ar-itgnuguy ar-ammäs ěn-tgěmmi, ider fěllas ěnnda, ineh-t usěmmid yakui-d, yäf-ěd tamgart-ěnnes ur-tělli, yiwi-t uněgbi.

Iqima bla tamgart ar yan wass, yask-d dars usarab da-iggan ameddakul-ns, innayas: « manza tamgart-ĕnnek? » inna-yas: « yiwi-t yan unĕgbi, insa däri! » inna-yas: « yak ůssag, nnig-ak aur-sar-tsenst anegbi! » inekr uearab iddu s-temdint, iseg-d tasattart, iseg-d snät tšišäy n-wudäyn, ig yät i-ihf-ennes, ig yät i-uhežžām. ahežžām ism-ĕnnes itri, tamgart ism-ĕnnes tayyurt. asin tasaṭṭart-ĕnsen ar-tkkan f-tmizar arttinin : « ha-tayyurt ! ha-itri ! » ar yan wass lkemen tamdint dag tella tmgart-ennes, ar-saran g-imaun n-tgemmao ar-ttinin: «ha-tayyurt! ha-itri!» aillig asen-tsella, tffeg därsen a-seg-därsen-tseg tazattart, tissan-in issann-t ula nutni; dålebn-as i-bäb ěn-tgěmmi iněgbiun n-rěbbi, inna-yasen : « ura-sensag iněgbiun ! » nnan-as : « a-sidi ur-tyukşått, nukni udayn ka nga!» nnan-as: « angen gir g-ugeddemi!» išekšem-in s-ugëddemi, genn ar-lefter, inker bab en-tgemmi, iffeg s-eltamas a-izall, sufgen nutni tamgart, aŭwin-t, rweln iss. yagul-d urgäz-ennes s-tgemmi, yäf-t-id ur-telli, iwin-t. ini f-wayis-ënnes, itfar-in aillig in-igerreb, tgëlleb tmgart s-ëllora-ns ar-t-tsaqul ikka d-agaras, tenna-yasen : « hät-id itfar-agd! » iqim uzarab, inna-yasen : « zaydat dugaras, aur-seri-tegglem ar-d-kun-in-lekemeg!» igim uzarab g-ugaras, ižbed lmus n-uzagur, išerred ihf-ennes d-ugemmu-ns, d-ifassen-ns, aillig a-ittazzal kullu s-idämmen. ilekem-t-id bab n-wayis da-in-itfurn, yaf-t-id ar-yalla inna-yas: « ur-zrin kra n-medden sgdid, tělla didätsen yät-tmgart? » inna-yas: « allah! a-sidi, nutni ayi-iskern mkäd! sni-yi didak ar-d-in-nelkem a-sgisen-helfeg ayad i-iskeren! » yamz-t-id sg-ufus, isni-tid llora-ns; ižběd u≈ärab lmus n-uzagur, igers-as afella n-wayis-ennes, isder-t s-wakäl, iqim nta f-wayis, izayd ilkem ameddakul-ns, imun didas ar-tigemmi. iqim didas easra n-wussan neg ugguar, imşâfâd didas, inna-yas : « eaql-i mad-ak-izran, asèkka dag ig-d-yuška kra inna-yak : sens-i, tament gis ar-d-ak-t-yauwi dag zund wäd. »

Iddu uzārab dār-warrau-ns. ikk-ĕn asĕgguās, yān wāss inna : ullah ar-d-ĕdduģ adarĕmeģ aḥĕžžām da-f giģ udāy, da-f ģiģ zazrain is-iģi a-işber ula nta zund nki! » yašk-ĕd dārs, inĕs dārs, şbaḥ inna-yas : « ay-amĕddakul-inu, yaġ-i kra, nnan-i mĕdden ur-igi asäfār-ĕnnek ģir tasa n-iwis n-uḥĕžžām. » ikf-t iwis, yaŭwi-t uzārab artigĕmmi-ns, išĕkšem-t s-ĕlžāmaz ar-yaqra. ikk-ĕn asĕgguās, yaġul dār-uḥĕžžām, inna-yas : « ay-amĕddakul-inu, yaġ-i kra, nnan-i mĕdden ur-igi asāfār-ĕnnek ģir tasa n-illis n-uḥĕžžām! » ikf-as-t yaŭwi-t, isĕlkem-t i-tgĕmmi-ns, išĕkšem-t ula ntāt ar-taqra d-gmas. ikk-ĕn asĕgguās, yaġul dār-umĕddakul-ns, yāf-t-id yuru afruḥ yāḍnin, inna-yas : « ay-amĕddakul-inu, yaġ-i kra, nnan-i medden ur-igi asāfār-ĕnnek, ģir tasa n-iwis n-uḥĕžžām! » ikf-as-t, yawi-t, išĕkšem ula nta s-ĕlžāmaz ar-yaqra. yān gitsen ur-issin yān, la yamzwaru wala yamĕgaru, aḥĕžžām yiġal nta is-išša uzārab tasa n-warrau-ns.

isni-tn-id, ku yän ufruh s-wayis-ĕnnes, tafruht s-tserdunt-ĕnnes d-ma tn-iqaddan ikĕtlan, ini ula nta f-wayis-ĕnnes, suggen-d akabar aillig d-bĕddan g-imi n-tgĕmmi n-uhĕžžām, iffeg-d uhĕžžām imsĕllām d-uzārab, inna-yas: « umma mĕddn-ad mani ran? » inna-yas uzārab: « arrau-nĕk ayäd da yi-tĕkfit ad-šeg tasa-nsen, nki gir ak-žerrebeg ad-izareg is-trit a-yi-thelft lhir da-gik-skĕreg! dgik aytmäten anĕga ur-d-imĕddukal! » mkannag ad-skaren irgäzen iggan tarwa laḥālal. flĕh-t-in g-ĕššerr, aguleg-d g-ĕlhenna! (Ntifa.)

Par H. Djilali, 1914. Ntifa.

CXVIII

Les femmes du berger.

Taḥažit n-yän urgäz nta d-illis d-umeksa-ns. Illis tfulki zunt tamuzunt n-ennöqoṛt; aillig tmoqqor ar-d-etaškan ihoṭṭåben ar-gis-tḥṭåben, ḥatta yän ur-rin ad-as-t-ekfen ašku babäs ira-t-ikf i-umeksa-ns, ula ntat tra meksa. qqiman, ar yän wäss isker-asen babäs tamegra kulsi seg därs, iqim, sul ar-ikssa, ur-gin-didas-igin. ar yän wäss tennavas: « maḥ allig ura-didi-tgant? is-ur-k-eažibeģ? » inna-yas: « teažebt-i gir ggullig ur-didam-ganeg gir ig-däri-llant tmanya n-tmgurin. »

Iqim ar-ikssa; ar yan wass tašk-ed darsen yat-tmgart tašibant; aidag tzra afulki n-tfruht těnna-yasen : « mami těkfam? » nnan-as : « aměksa-nnag ami t-někfa! » tnes därsen afada atizar ameksa mameka iga, is ifulki ula nta zunt tafruht. ar-gyed g dyiwi ulli tzer-t ur-t-izažib, iga mežžůd, ihušen ugěmmu-ns ur-isuwi tamuzunt. tsaul i-tfruht, těnna-yas : « ur-tahšimt attahelt aměžžůd-ad ihušenn, tfelt tålěb g-ělžāmas daigran settin lhizeb, yissan ma-inna rebbi! » tenna-yas tfruht : « umma ig ur-iy-iri? » těnna-yas : « mešta yi-täkkat akem-yiri ? » těnna-yas : « am-ěkfeg tizěrzäy-inu. » těnnayas : « ara-tn-id. » těkf-as-int, těddu tffog s-ělžāmaz där-ţålěb, tger-as, těnna-yas : « mah allig ur-tetahilt illis n-flan? yäk nutni ak-yusin taretbit, ur-trit atsehsert hatta mya seg-därěk, kulši sg-där babäs! » inna-yas : « umma ig ur-i-tri? » těnna-yas : « mešta trit a-yi-tfelt ak-tiri? » inna-yas : « ad-am-ěkfeg sašra n-warryal! » těnnayas : « ara-tn-id! » ikf-as-in, tenna-yas : « tadugguat mkan tzullit lemgerb ak-id-äfeg g-lmiyādi a-didas-d-muneģ ar-didak-tsaul s-imi-nnes! » tffog, těddu tšibant, tagul s-där-tfruht. těnna-yas : « hayyi sauly-am d-ěţṭalèb » těnna-yas : « mam-inna? » těnna-yas : « ifrah sěrem, inna-yam ašk-ěd a-didam-sauleg! » těffog-d ntät ěttšibant taŭwi-t-id aillig t-it-tselkem i-taleb, teddu tsibant iskin-nes, tfel-ten ar-sawaln ingrätsen g-lmiyādi. nta amēksa išēksem-d ulli, inģa-t uṣēmmid, inna ad-ēdduģ s-lžāmaz a-gisreģģ. yašk-ĕd s-lžāmaɛ, ikšem, yaugg s-lmiyādi, isĕlla i-wawal n-tmġart, ibĕdda g-imi ar-sersen-isahssa, tsaul tfruht těnna-yas i-ţâļēb : « ddu s-anněrär, tgent gis ar-d-èk-inělkěmeg! » aidag ran ad-ngäran, ikšem uměksa s-uherbiš där-takät, aidag izra tåleb yuškan s-aherbiš ar-itergigi, inna-yas talžb : « mak-yagen aillig atergigit ? » inna-yas inga-yi uṣĕmmid, ikla fĕlli unzar; dgik i-rĕbbi ĕkf-iyi ahĕddun-nek hat zlan-i kṛaḍ izamaren g-udgar lflani, rig at-id-ĕkkeg aur-in-äfeg dinnag! » iks ahĕddun-nes, ikf-as-t, ils-t, iddu s-unrär das-tĕnna tmgart-ĕnnes, igen gis.

Tafruht, ku tağul s-tgĕmmi n-babäs, tasi tarikt, tger-t g-wayis n-babäs, tasi ssif tagul-t g-ĕlqårbus amzwaru, tɛammer tanamåṭṭ s-lmäl, täsi-t f-tsĕrdunt, tni afĕlla-ns, tgut agmar sg-ulgamu aillig ĕn-tĕlkem annĕrär da-tsker d-ĕṭṭalĕb, täf-t-in igen, ntät tġal is d-ĕṭṭalĕb ayannaġ ašku tssen ahĕddun-nes tĕnna-yas : « nker! » inker nta, innêḍ ĕrrezṭ i-uqĕmmu-ns ar-d-isaogg¹a ġir tiwallin-ns afada ur-t-issan igr adår g-ĕrrekāb, ini f-uwayis, izwar mnid-as, ntät tĕṭfar-t ar-didas-tsawal, ur-iri ar-isaul ašku ikṣūḍ at-issan awal-ĕnnes, tĕnna-yas : « aur-tyukṣâṭṭ a-sidi ṭalĕb, hat iwiġ-d lmäl maġ iṭadd-dan nkin ula kiyin ar-d-nĕmmet! » nta ur-as-iwažib ; aillig iqĕrreb aiffu lḥal, tĕnna : mamĕka skareġ i-ṭâlb-ad a-didi-isaul. tĕldi-d aġrum ttfiyi ttgläy, tĕnna-yas : « a-tfĕdert! » nta iks ĕrrezṭ das-idĕl aqĕmmu-ns, igĕlleb-d gis, aidag tzṛa tmun-as laḥa-šamt ttauda, inna-yas : « i-rĕbbi is ur-taḥšimt, tigalt is d-nki ami yi-tskert lfĕdiḥt, umma kĕmmin ur-tfĕdiḥt ġir babām, tskert-as masa t-taɛiyaṛn iqbiln. »

Zayden d-ugaras aillig in-imnaggar yan urgaz inna-yasen : « mani-tram! han agaras-äd ur-aun-ihli, illa gis umnäy kullu ma-izrin sgdid iqdae fellas!» inna-yas uměžžůd : « ulla! ur-tkag gir agaras äd ayän isker rěbbi ka illan! » zayden d-ugaras aillig ěn-ěrggeben f-umnäy dasen-inna urgäz da mnaggarn. aidag t-in ělkěmen äfen-tin ismeh aiga, isaul-d ismeh, inna-yasen : « zriyåt ma-tusim, neg bbig ihfaun-nun! » iḥarrek fellas umežžud, ildi-d ssif-ennes, smnaggarn ssuyuf g-igenuan; yat-tasasat ig lhal lugt n-ĕlaşer, inna-yas ismeh : « ig tgit argäz, tnest gdid ar-şbah, umma nki idda fělli lhal, rig ad-ĕddug s-tgěmmi-nu!» isers uměžžůd dinnag aines. iddu ismeh iskinnes. igim uměžžůů aillig išša iměnsi, nta ttmgart-ennes, yäsi ssif-ennes, inker, inna-yas: « qim gdid ar-d-aguleg ! » tenna-yas : « trit ateddut tfelt-i gdid ! » inna-yas : « uļļa ur-km-ĕfaleġ! » iţfar lātert n-ŭwayis n-ismeb aillig t-in-yufa g-yan udgar ibĕdda gis, ityagäl-as usgers n-tomzin ar-itealaf, igelleb mkäd d-mkäd ur-izri hatta yän aillig izri imik n-waggu ar-d-itffug sg-mnid wayis izayd s-udgar da sga-d-itffug, ar-ĕnisaqul s-wabûd n-wanu argaz, yuggez iss, yaf-t-in igen ar-itezzet yaf-t-in tawayya aiga, izallem-as iff-ennes isker gis aiyur, iffug-d, ifel-t, yagul där-tmgart-ennes, igen ar-shah, sha yargaz da didas innagen idegam yagul sers ennagen dag. isaul-d umezzud inna-yas : « ma-tětnagat ? izar beada matta lyamart illan g-iff-ěnnek ? » tězzef if-ěnnes täf-ĕn gis lealāmt zund aiyur, tĕnna-yas : « dģik tawayya-nnĕk ad-giģ! ur-ǧin-illi ma iyi-issenn is-ttamgart ad-gig gir kiyin!»

Asin f-tserdunt tanamåṭṭ ĕllmäl, tni twayya f-wayis-ĕnnes, ini nta f-wins, isni tamġart-ĕnnes f-tserdunt da-yusin lmäl, munn d-uġaras, ddun aillig-ĕn ĕlkemen yät tmdint illa gis ugĕllid, ar-ittinag manig itugguez aillig ur-yufi yät, nnan-as id-bäb n-tmazirt: « ur-tĕlli ġir yät-tgĕmmi thwa ira t-izzenz bäb-ĕnnes, walaynni ttyaskan, ḥatta yän ur-iġi agis-izdeġ. » inna-yasen: « ġir sĕmlayät i-bäb-ĕnnes! » sĕmlan-as, iseh-t

seg därs ikšem iss, ar-giyed iffeg issen d-ya-lleafrit där ellan sbea n-ihfaun yiri ad-inyešš ildi-d uměžžůd ssif-ennes, yut-t s-yät-tiiti ibbi-yas setta n-ihfaun, inna-yas: « eaud, bbi-yi wis sbea! » inna-yas: « lāläl! » ašku ig as-ibbi wis sbea da-t-etffgen sbea yådnin; aillig ur-as-ibbi wis sbea immět, igguz s-uhanu da-sg-iffog, yäf-en gis hamsa n-tmgarin, yäf-en gis leatt bla lahsāb d-eddeg d-elmäl d-kullu tigausiwin da illan geddunit, isufg-in-d ur-n-ifti hatta mya g-wanu, irdem-t.

Iqima, ar yän wäss ili lbarůd ingr-irûmin d-imunslěmen, yäsi ssif-ěnnes, iḥarref iss, ini f-wayis-ěnnes, iddu ula nta s-lbarůd, walainni ssěžāeat da gis illan ur-tělli ḥatta g-yän g-tmazirt-annag ar-taddugguat g-ěngaran aguln irûmin iskin-nsen, aguln-d imunslěmen ula nutni, ddun ar-as-teawaden i-ugěllid, nnan-as: « izzad däreg yän ssažīea, ayäd iskar i-irûmin leažb aok, ur-issin ak lbarůd is-illa! » irûmin ula nutni ddan s-där-ugěllid-ěnsen, nnan-as: « yän ssažīea izzad där-imunslěmen ur-ģin-nzri wan ěssěžāeat-ěnnes da-gis-nsufug zun ur-a-gis-nsufug! » inna-yasen: maměka nra das-nsker? » inna-yasen: « awiyät didaun tmänya n-tmgåd ifulkin, ttmänya n-tagmarin inzeln afada ayis-ěnnes ig izra tagmarin inzeln ur-sul-inni airi ayagul; ula nta ig izra timgåd ifulkin ur-sul-inni airi ayagul; mkän sersent d-yuška tamzem-t! »

Mkannag ad-skěren, askanns mmagen, aidag iharrek uměžžůd s-imi lbäb, ayis ikudå adů n-tagmarin, nta izra timgåd ifulkin ur-d-igěllib algamu i-uwayis aillig t-idělkemen, amzen-t, kra ar-ittini ad-as-nbbi idåren-nes, kra ar-ittini anebbi ihf-ennes, kra
inna-yasen: « at-nawi där-ugěllid, ntan aissenn ma ira-s-isker! » awin-t där ugěllid,
inna-yasen ugěllid: « ěkfät-as miya n-ifěrhan d-yisan-nsen ad-asn-izallem lharb. »
timgarin-nes qimant, ar-yän wass tegli-d yät gitsent sbah s-fihina, lmudden ělžamaz
igli s-taṣṣumāzat ayudden, iger tiṭṭ-ennes ar-isaqul tamgart afella n-fihina tga zunt
tamuzunt n-ennoqort ira-yini: « llah ukbār! » inna: « llah umma inna hada! » innayasen ugěllid: « auyädd lmudden ma-ittini! » awin-t-id ar-mnid-ugěllid, inna-yas:
« ma-těnnit g-taṣsumāzat ku teglit atuuddent? » inna-yas: « a-sidi zrig yän ufulki gudgar lflani kullu ma d-ekkig g-eddunit-inu ur-gin-zrig wan tannag! » inna-yas
ugěllid: « auyät-t s-ělhabs! » ar-aska g-ěglig nkin s-taṣṣumāzat ad-uudděneg g-udgarěnnes, ig ur-zrig ayäd inna bbig ihf-ěnnes! »

Qiman ar-aska şbaḥ iddu ugĕllid, igli s-taṣṣumāɛat ayudden, igger tiṭṭ-ĕnnes ula nta ar-isaqul aillig as-inna lmudden, inna : iṣaḥa wawal ĕllmudden. igguez, iddu s-tgĕmmi-ns, inna-yasen : « ĕṛzemäṭ i-lmudden, yaġul s-lžāmaɛ! » iqima ugĕllid ar yän wass yazen s-tmġarin n-ssazīɛa da umzen iṛumin, inna-yasent : « aškämd däri s-tgĕmmi-no a-giunt-tahallaġ, ur-inni kunt-iḥĕṣṣa ḥatta umya! » tsaul-d twayya, twažb-asen, tĕnna-yasen : « init-as i-ugĕllid aġ-yadĕġ yän ɛašra n-ussan ar-d-nĕks lḥaqq n-ṛĕbbi! » ddun, aġuln nnan-as i-ugĕllid aida sen-tĕnna twayya. yadġ-int aillig kĕmmelent ɛašr-iyam das-ĕnnant; tawayya ntät sgma sen-tĕnna mkannaġ tasi-d iznaditen da därsent illan kullu g-tgĕmmi, tĕdhen-in s-ĕzzīt, tṣfoḍ-in, tužad ku-yaznadi

CONTES BERBÈRES DU MAROC

teammer-t, tsers g-taškyut, těnna-yasent : « kunnimti, ig d-aguln imdukkal n-ugěllid, ku yät tvut yän! »

Agĕllid, aidag tkĕmmel ɛašr-iyam da didatsent isker, yazĕn issen-d iɛaskrin ma int-in-itawin. aidag d-ĕlkemen tama n-tgĕmmi ku d yät gitsent tsufoġ g-yän, deṛn kullu g-dinnaġ, inžem yän gitsen, yaġul där-ugĕllid, inna-yas : « tɛammer tgĕmmi s-trāmit, kullu wid as-nĕdda mmuten ur-inžim gir nki! » inna-yas ugĕllid : « adġat-tent ar-asrag ur-ufint mad šettant! » ĕssažīɛa ar-itɛallam ifĕrhan das-ikfa ugĕllid n-irûmin; aillig tɛallemen tĕnna-yas illis n-ugĕllid : « riġ ula nki a-baba ayi-iɛallem! » tni f-wayis, tharref ssif-ĕnnes, tffoġ-d ar-tmahrab d-ĕssažīɛa. ass amzwaru d-wis sin, wis kṛaḍ ussan tĕḍmɛa gis tra tasi s-ufĕlla n-tarikt-ĕnnes, thuzz-t. tikkelt tamzwarut ur-sgis-tiйwi amya, tis snat ur-sgis-tiйwi amya, tis kṛaṭ yasi-t nta sg-ufĕlla n-tarikt-ĕnnes, iger-t ĕllora-ns, irul iss, yaġul s-tgĕmmi-ns. aidag d-ilkem tama n-tgĕmmi-ns yäf-t-id tĕžža kullu s-laruwaḥ n-bnädem da nġant tmġarin-ns, anfent-as tigĕmmi, ikšem, isers-d tamǵart tis tmänya daf iggulla i-temzwarut.

Par H. Djilali, 1914, Ntifa.

CXIX

Il voulait épouser une jeune fille bien élevée.

Taḥažit n-urgāz itaheln illis ĕlaḥālāl. — yān urgāz ira itahel illis ĕlaḥālāl ur-t-yufi g-dār āyt-dārs. ini f-wayis-ĕnnes iddu ar yāt-tmazirt, yāf-ĕn gis yāt-tmdint, yāf-ĕn id-bāb-ĕnnes ar-tleaben takurt g-imi ĕl-lbab, yāf gis yān urgāz ašiban da-t-sattin g-tazgaut, sufģen-t-id ula nta aifĕrrez g-takurt, ilĕkem-t-id urgāz-ad bāb n-wayis, innas-yas: « ssēlāmu ɛālīkum ! » inna-yas: « ɛalīkum ssalam ! » igguez sg-ufēlla n-wayis-ĕnnes iqim g-tama n-ušiban da igiur g-tazgaut. mkan wuten takurt, isaul-d ušiban iyini: « han baba yut takurt ! » inna urgāz leažēb-aya argāz da-t-sattin g-tazgaut, yili dārs babās ar-ikāt takurt. inna-yas: « a-bali ašiban, illa babāk g-wid itleaben takurt? » isĕmla-yas-t: « hat ntan ayannaģ! » inna-yas: « mak-iẓran, kiy tšibt, babāk sul iṣaḥḥa? » innas-yas: « nki tšīb-i tmģart, ur-didas-kĕmmileģ asĕgguās aillig šibeģ ur-yād-ģiģ ad-nĕkreģ! » inna-yas: « umma babāk? » inna-yas: « itahel illis ĕlahālal. »

Aidag ngaran seg-takurt, izayd idålěb aněgbi n-rěbbī i-babäs n-wada išiben, inna-yas: « marhbā sěrek! » yawi didas s-tgěmmi, išěkšem-t s-uḥanu dag iggan nta ttěmgart-ěnnes; yeg lwoqt-annag ĕrramdan, igen nta d-bäb ĕn-tgěmmi ar-lwoqt n-ṣṣhūr, tamgart tsenwa ṣṣhūr, taŭwi-d ṣṣhūr ar-där-iḥfaun-nsen, tsers-t, tsměnqer taṣṣĕdělt afada ad-akuin sg-iṭs. aidag ukin imizd urgäz-ěnnes s-ifassen-nes, ingel ṣṣhūr, ɛanwa. těddu tmgart, tsker ṣṣhūr yådnin, ur-těnni ḥatta yän wawäl yådnin, tsěnkr-in, imizd ingel-t dag, aillig ingel sta n-tikkal. tikkelt tis sbaɛ, aidag ira t-ingel, yamz-as

unĕgbi afus, inna-yas: « nɛal ssiṭan, tamgart-ad tmĕrret bĕzzäf! » inna-yas: « uḷḷah! amr ur-d-kiyin as-g-ḥšĕmeġ, ha kullu ma-tsnwa ar-t-ĕngĕleġ ar-d-iṣbaḥ lḥal wala tmelt atsfēld ḥatta yän wawäl asgis d-iffeġ! » aillig iṣbaḥ lḥal inna-yas: « ḍâlbġ-ak anĕgbi n-ṛĕbbi ayi-tĕkft illi-k a-t-tahleġ! » inna-yas: « illi ur-tḥli, ur-tfulki, tga taderġalt, tga tamĕzzūṭṭ, ur-serk-tliq! » inna-yas: « ĕkf-iyi-t ayan tga qbleġ-t!»

Ikf-ās, isēls-t babās, ikf-as tawayya d-ismeb, isni-t f-tsērdunt, ini urgāz-ēnnes f-wayis-ēnnes, isug ismeb tasērdunt, munn d-uģaras a-t-yawi s-tmazirt-ēnnes ar-ammās n-wāss g fēllasen thma tafukt atmen s-ddau ssžur ad-smalun ar-d-izuzwu wass. isuggez tamģart g-yān umalu, yuggez nta g-umalu yādnin, tawayya d-ismeb g-umalu yādnin; genn yiwi-tn iţs, inkr urgāz inna: « ullah ad-izareg tamģart-ād is-iṣaḥḥa wawāl da-yi inna babās! » inker, ar-isatti aḍār, ar-isrus aḍār, aillig t-in-ilkem, ntāt tgen, izzef-as aqēmmu-ns, yāf-ēn yāt-lēmdēža g-idmāren ti-n-ēlžubēr, mēkda iga lžuber a-iga aqēmmu-ns zun tafukt iks-as lēmdēža s-umgērḍ-ēnnes, ntāt tgen, yaģul-d s-amalu dag iqqima tis tzūwuri, yizar yān ugḍiḍ lēmdēža g-ufus-ēnnes yuggez-d, izbu-yas-t sg-ufus-ēnnes, iṭfar-t ar-ittazzāl ašku agḍiḍ ur-iģli s-igēnuan,imssasa d-wakāl, ar-ittazzāl, nta tiṭṭ-ēnnes g-ugḍiḍ, ur-iẓri anu aillig gis ĕn-iḍer.

Tamģart aidag tuki sg-iţs, täf-ĕn urgäz-ĕnnes ur-illi ģir ayis g-udģar, tsĕnker tawayya d-ismeb, tĕnna-yas: « manza sidik? » tĕnna-yas: « ar-ssineģ! » tĕnna-yas: nker asers-ninag! » ismeģ izra lalläs zun tafukt ira-t i-ihf-ĕnnes, ar-ttinagen sidis n-ismeh. aidag tzra ismeh ira-t, äfen yän wanu, tĕnna-yas: « augg-ĕn s-wanu! » ismeh yugga-n s-wanu, ntät tĕdf=a-t, ider g-wanu. taģul-d ntät, tni f-wayis n-urgäz-ĕnnes, tsni tawayya f-tsèrdunt, tmun d-uġaras, ur-ssinnt manis ddant aillig ĕn-ĕffegent g-yät tmdint. tzenza ayis ttsĕrdunt, ttuayya, tsaģ timĕlsa n-irgäzen, tĕddu s-ĕlžāmaɛ ar-gistaqra zund ṭolba.

Yili ugĕllid g-tmdint-annag; yän wäss ira mas-ittaran tabrät, nnan-as: « han yän tṭālĕb g-ĕlẓāmaɛ ifulki lþeṭ-ĕnnes. » yäzn iss, igli dars s-lmĕswār ad-as-yara tabrät. igli tṭalĕb s-dar-ugĕllid, isudm iþf-ĕnnes, innas-yas: « qim! » ikf-as lkigḍ ttadduat, yara-yas tabrät, yizaṛ-t ugĕllid, ɛaẓĕben tirra-ns, inna-yas: « qim aur-sul-tĕddut s-ĕlẓamaɛ, kiy aiggan ṭṭâlĕb-inu, ak-ĕkfig illi, tqimt däri! » ikf-as illis, iskr-as tamĕgra, ikšem ṭṭālĕb där-illis n-ugĕllid, iqqim didas ar-giyid, inna-yas: « wann nki, wann kĕmmin, ig trit atṣbeṛt ar-d-yaŭwi ṛĕbbi mag-itaheln nki ula kĕmmin! » inna-yas: « ig tṣbeṛt kĕmmin yän usĕgguäs, giġ nkin ad-ṣbṛeġ ɛašra n-isĕgguäsen! »

Ddun kra n-mědden ad-agomn-aman sg-wanu-lli g idṛ urgäz-ěnnes, ggern ṣṣḍễl adžbědn aman, yamz urgäz g-usgun, ldin-t-id aillig t-id-žběden, kṣůḍen sgis, nnan-as : « ma-tgit, is-d-ĕlžen nag bn-ädem ? » inna-yas : « nki bn-ädem ittinin la illaha illa llah, moḥamměd ṛaṣůl ĕllah!» iddu, ur-issin manis-itudu aillig-ěn iffog g-tmdint-ĕlli g tělla tmgart-ěnnes, ar-ithdam g-lmůqěf ar yän wäss yašk-ěd yän urůmi ihĕṣṣa-t yän uběddam, yaŭwi argäz-annag, inna-yas : « gli s-afělla n-fiḥina, han yän lɛašš n-yän ugḍiḍ blu-t-id!» igli aiblu lɛašš, yäf-ěn gis lěmděža ĕl-lžuhěṛ das iddan, yogguez-d. gyiḍ

CONTES BERBÈRES DU MAROC

ihěsṣa-t masa išta iměnsi, ibbi yät-talžuheṛt sg-ělmděža, yawi-t i-yän udäy, inna-yas:
« amz talžuheṛt-äd, těkft-iyi roboɛ ryal, ar-ṣṣbaḥ awiġ-aġ-d roboɛ ryal, těkft-i talžoheṛt-inu!» yamz-t seg därs udäy, ikf-as roboɛ ryal, ṣbaḥ yawi-yas-d roboɛ ryal, inna-yas:
« ěkf-id talžoheṛt-inu!» inna-yas udäy: « zayd fḥalk iqrin-něk ura-därsen-ittili
lžuheṛ!» iddu iṣerḍ-as s-där-ugěllid, iffeġ-d ṭṭālĕb ad-in-ifaṣṣel, yizaṛ argäz, yakez-t,
inna-yas: « qqim adäri-tnest!» iněs därs, inna-yas: « ur-ǧin-ak-iẓṛi ḥatta umya?»
iɛaud-as mas-iẓṛan, těnna-yas: « nki aigan tamġart-ĕnnek! ṣṣbaḥ yazen ṭṭālĕb s-udäy,
aillig d-yuška inna: « ig ur-tiwit talžuheṛt n-urgäz-äd, melġ ad-ĕbbiġ iḥf-ĕnnek!»
ar-ittazzäl udäy, yawi-d talžuheṛt i-bäb-ĕnnes. luoqt-annaġ inna-yas ṭṭālèb i-ugěllid:
« nki tamġart ad-giġ, ha-yargäz-inu! ig trit ad-as-těkft illi-k, maṛḥba sers; ig ur-trit
ddiġ ad-muneģ d-urgäz-inu, dinn s-ira iddu, muneģ didas.» inna-yas ugěllid: « ĕkfiġas illi, la kĕmmin wala ntät atgemt timġarin-ns, ĕkf-ġas mnåṣa g-laḥakamt-inu!»
iskr-asen tamĕġra sbaɛ-iyam fi-sbaɛ-iyam, fi-sbaɛ-iyam. (Ntifa.)

Conté, en 1916, à Tanant, par Faddali ben Hadda, Ntifa.

CXX

Enceinte d'un serpent.

Yän urgäz ailli nkern ila snät tmgarin; tněker taru-yas yät-tafruht, temmět-as immäs, thqa d-lalläs, těnna-yas: « a-lalla, inga-i fad! » tněker lalläs, tug-as tagläyt n-tfigra g-ugdur, tffr-as irukuten, tněker těnna-yas: « zayd, su g-imī n-ugdur! » tněker tfruht-ěllī, tsu g-imī n-ugdur, tněker tsu tagläyt n-tfigra, tněker těnna-yas i-babäs: « umma illik da-ttaru; ig těnnit lala ulala, těgt-t g-tafukt, ar-itmussu ifiger g-udis-ënnes. » iněker babäs inna-yas: « ṣṣaḥt a-těnna tmgart-no! » ṣbaḥ innas: « addug ssůqq. » iněker iddu ssůqq, yagul-d inna-yas: « argäz n-illī ufih-t, ṣbaḥ a-dids-muneg! » ssudun, munn thrīda allig n-ĕfan taḥanut n-warrau n-ugĕllid; ggauren, nsen gis ar-gĭyid afun-ĕn agder, afun-in i=amměr s-aman, tněker tafruḥt-ĕllī, tsri laḥăzām-ĕnnes, tkers-t g-ugdur s-adår-ns, tgen ntät d-babäs; ar-gyid yirī a-st-yešš tsmass adär, ingel uqlil, inna-yas: « išša-kem baq ĕbaq lgulla a-illī ur-ta-kem-ššig! » iněker babäs n-tfruḥt, irwel.

Tarwa n-ugěllid kšemen, akššůd daf-tbbin warrau n-ugěllid tifiyi iftah-as rěbbī, těkšem tfruht-ëllī s-akššůd-a. někern warrau n-ugěllid, siyiden, amzen-d tautult, aškun-d s-taḥanut-ënsen, ggaurn ģersen i-tutult, ggauren, ar-gyid genn; tněker tfruht-ëllī, tffeg-d, tug-asen tazůlt kulluten, tsměr-asen. někěren-d warrau n-ugěllid sbah, afun-n kulši inwa, ar-tmnaděn ingrätsen, inna-yas: « mad ag-igan tazůlt? » ggaurn, nnan-as: « nra-nɛass! » inèker inna-yas uhater: « rig ad-ɛasseg id-ad! » inkr iɛass yagul igen, tasi-d tfruht-ělli tffg-ëd, tug-asen dig tazůlt, iněker uměskan gisen, inna-yas:

« riġ ad-ɛaseġ id-ad!» iněkr igu aɛassäs, iněker ikṣůd aur-igen ibbì talilåṭṭ-ĕnnes, igu-as tisent, allig ur-igin ar-ammäs n-yid tffeġ tfruḥt, tug-asen tazůlt, alleg tělkem ameskan yamz-t, inna-yas: « is-tamunslemt atgit?» ·těnna-yas: « ur-sirk-ĕgiġ ġir ṛĕbbī, ig ur-a-tĕṛzim a-yus n-ugĕllid, ur-tġit i-šṣṛůd-ino!» inna-yas: « kulṣi ġiġ-as!» těnna-yas: « is-tġit i-say-iḥuna tĕrgel yät-tsarut, ĕṛdĕļ n-tazûlt i-tiṭ! [d-ĕṛdĕ] lḥanna i-yät-tsga n-iḥf!» inna-yas: « kulṣi ġiġ-as s-lzehed n-ṛĕbbī!» tnĕker tfruḥt-ĕllī, taġul s-adġar-ns ar-ṣbaḥ inker-d, inna-yas i-äytmas: « nkĕrät anssudu!» irin ad-ssudun, inna-yas: « nkin riġ ad-asiġ akṣṣūḍ-äd!» siuln äytmas, nnan-as: « ɛaudaġ bĕzzāf ikṣṣūden!» inna-yas: « nkin mleġ at-tasiġ!»

Ssudun warrau n-ugëllid sbea d-ntät tmanya, ssudun d-ugaras allig ĕn-ĕlkèmen tigĕmmi-nsen, inĕker babätsen inna-yas: « nra anzrī tamĕgra, ku yän din t-ieažĕben iḍâlĕb gis. » siuln iferḥan nnan-as ku yän: « där flan! » inna-yas umĕskan: « nkin rig ailig akššûḍ-ag! » ar-gis-ṭṣṣân. zrin tamĕgra sbea-iyam, tĕddu immas n-yus n-ugĕllid, taŭwi-yasen lfĕḍûr, tĕrzem yät-tflut taf-ĕn tamṭût-ĕllig, tĕrzem i-umĕllī dag tga lfĕḍûr, tazzel s-där ugĕllid, tĕnna-yas: « ḥatta ud yän ur-itahil ger Moḥand! » inker ugĕllid, yazen yät-tsmeḥt, traḥ-d tĕrzem tiflut ieamu-t ššāea, taŭwi-d tazzla, tĕnna-yas: « a-sidi leafu! » innas: « ig tskert ma-fĕllam-iteafu? » inker yäzen tamṭût-ĕnnes, tĕrzem aḥanu, tĕfa-tĕt ar-tmĕššûḍ azzar-ĕnnes, tĕnna-yas: « ara-d ad-am-èmšēdeg! » tĕnna-yas: « ur-ī-tsmyar imma ad-ī-mšēdent teayyalin! »

Iběddel-t rěbbī těg tatěbirt, těfk ignuan, tssudu alleg n-tufa yät-tgěmmī, těkšem iss, tilī yät-turtit g-imi-ns, tgaur ar-tadugg"aṭ saēa yän uho da ilan tigěmmī-llig, iněkr innas : « mani-d-ikkä ṛṛĕbäḥ-äd n-ṛĕbbī ? » inna-yas : « ur-sirem-qeddimeġ ġer ṛĕbbì, mas-tkit ? » těnna-yas : « ur-sĕrī-tqeddimt ġer ṛĕbbī aġir liġ yus n-ugĕllid; tněker tmġart-ino täf-in ar-mššêdeġ azzar-ino, tṣifṭ-ī, tnēal-ĭ, tut-ĭ s-anmèdir, fkeġ-d i-ddunit alleg raḥaġ tigèmmi-yäd, kšmeġ-d iss ! » isaul-d uhu-llī, inna-yas : « fkiġ-am s-lamän n-ṛĕbbī ur-km-iṭṭar walu, yŭwi-id ṛĕbbī tamṭût-no! » iněker oho-llī, izri-yas tamĕġra.

Iněker yus n-ugěllid, ikšem-d s-aḥanu ur-st-n-ifī, yäf-ěn talhatemt g-iggì-lkursi, yasi-t ider ar-yalla, inna-yas: « manis tětuhader? » iddu kullu ma isěqsa ar-yän uhater g-wudäyn isěqsa-t inna-yas: « a-udäy trul-ĩ tmṭůt! » inna-yas: « zayd, nĩ f-wagmar-ěnnek ar-yät-talät, hat azwu d-unzar ira ak-igis-yamz, han sbɛa laṭiār ran ad-ažzen, tlěkemt-ën, tgerst i-uyis-ěnnek, han yän ṭṭir iml ad-ak-imel manig tèlla! » inker, igers i-uyis-ěnnes, iggaur g-ihf-än alleg ššan laṭiār ailln laṭiār, ahater gisen inna-yas: « ullah amer-ssineġ mad i-iskern lhir-äd, skerġ-as wada yuggern wäd! » iněker-d urgäz-ëlliġ inna-yas: « nkin! » inna-yas: « mat-trit? » innas: « iqūḍa-yak ṛĕbbi. » iwažeb urgäz-ëlliġ, inna-yas: « tamṭůt tělla-y-n g-där-uho, iriġ a-tět-fukkuġ! » inna-yas ṭṭir-ĕlliġ: « asi sbɛa n-tšiwihin d-sbɛa n-tzɛäba, tɛammĕṛt-tĕnt s-idämmen, asiġ-ak! yusi-yak ṛĕbbī sĕlkameġ-k-in i-tmṭût-ĕnnek! » iwazeb ṭṭir, innas i-urgäz-ĕlliġ: « kšem-d s-ddau ifraun-nun! » inna-yas ṭṭir-ĕlliġ: « luqt n-iměklī tēfkt-i tazɛabut n-idämmen ttšuhit n-tfiyī! » yäsi lheloq-ĕllī, ssudun allig t-ihĕṣṣan yān wäss,

CONTES BERBÉRES DU MAROC

ibbi-yas tašuhit n-iģil-ns, yäsī, ifk-as-t i-ţṭir-ĕlliģ, inna-yas mkĕlliģ st-išša, yäf-t-n tmareģ, inna-yas : « ma-yagen tifiyi-äd allig tmareģ?» inna-yas : « iqqand a-yi-tĕnnit!» innas lăḥloq-ĕlliģ : « tĕḍṛ-ĩ g-wakäl!» iwažeb ṭṭir-ĕlliġ inna-yas : « iqqand a-yi-tĕnnit mani tka neģ ur-tssint la d-igĕnuan la d-wakäl atkit!» inna-yas : « iģil-no a-sg-t-bbiġ!» innas ṭṭir-ĕlli : « beḷḷah u-beḷḷah, amrit is-d-izwar lbir-ĕnnek vino, ur-tssint la d-igĕnuan la d-ikälln atkit!» issudu ṭṭir-ĕlliġ, thĕṣṣa-tn tawada n-ṣbaḥ s-imĕkli itenfs ṭṭir-ĕlliġ mkĕlliġ n-iraḥ imī n-tgĕmmi-lliġ g-tĕlla talliġ, afun-ĕn tismeḥt n-tmṭūt-ĕlliġ, yäsi lebloq-ĕlliġ inna-yas : « ĕfk-ī a-tafruḥt adsuģ!» tĕnna-yas : « belḷah u-beḷḷah ur-ak-äkkaġ g-taṭaṣt lalla tabrya!»

Tněker těkšem tfrůht-ěllig, těnna-yas i-lalläs: « mer-tzrit a-lalla yän umězzůd inna-yī: « ěfk-ī adsug g-taṭaṣt-ĕnnem! » tněker lallas-ĕllig, těnna-yas: « zayd ĕfk-as a-isu! » tagul-d tfruht-èllig s-tazzla, těfk-as i-urgäz-ĕllī iswa, iguas talhatemt g-taṭaṣt, inna-yas: « ur-kem-itkes gir afus da-kem-ilan! » tněker tsmeht-ĕllig mkěllig asen-ifkan urgäz-ĕllī taṭaṣt tsleg talhatemt-ĕllī, tněker tsmeht-ĕllig ar-talla těmnat taṭaṣt täf-ĕn gis talhatemt-ĕllig l-lalläs, tněker ar-talla, da-tsirit taṭaṣt-ĕllig ur-trī talhatemt-ĕllī ad-as-tukas, tšěkšem-ti-lalläs, tněker traḥ-ĕn lalläs, těfk-as taṭâṣt, tněker lalläs ar-talla, těnna-yas: « hi! ha talhatemt-no! » tněker těnna-yas: « sir šěkšem-t-id argäz-ĕllig! » těnnas tsmeht: « ma-kem-id-šěkšameg? » těnna-yas: « sir, mger lfeṣṣaṭ, tässt-t g-usgun, tget-t gis argäz! »

Tněker tsmeht-ěllig, tmger lfeṣṣaṭ, täss-d argäz, tšèkšem-t-id mkěllig d-ikšem ar-allan ar-tmoqqasen lĕhbār, inna-yas: « ma kem-d-israhen i-tmizär-åd? » těnna-yas: « ak-ûṣṣog aḥu ad-i-ilan ig tzrit aur-thsert! » tněker tmṭûṭ-ĕllig tasi tadū-t g-ugĕrtil, tsbědda-t d-ugadir ar-tadugg"at saɛa yaho měkdag-t-yannäy urgäz-ĕllī ideṛ-t, tněker těnna-yas i-tsmeht-ěnnes: « huzz-ěn agĕrtil! » tněker tsmeht, thuzz-ěn agĕrtil, iwažeb uho, inna-yas: « llig d-kra n-wado! » tněker tmṭûṭ-ĕllī ar-talla, těnna-yas: « man baba! man halī! » inèker uho-llī, inna-yas: « aur-tallät! » iněker igen, allig genn twažeb tmṭûṭ-ĕllī, těnna-yas: « ur-ǧin-i-tqist ènnit-ĕnnek! » tènna-yas: « ma-itggan iṭs-ĕnnek? » inna-yas: « ig da-gigi-shūṛṛan iguyal, dig da gigi ttagan yiḍan! » twažeb tmṭûṭ-ĕllī těnna-yas: « umma ssif-and? » iwažeb-d uho, inna-yas: « wand ig isirs yaut yän aur-iɛaud! » těnna-yas: « umma lamuās-and? » inna-yas: « ig-trwelt tgri-tent kra g-ugaras. » twažeb tmṭûṭ-ĕllī, těnna-yas: « umma taimmust-and åḍnin? » inna-yas: « tand tĕlla gis tisent, ig ibbi lamuās g-iḍåṛn tgert-i tisent ur-yäd-rig ad-ssudug! »

Ar-şbaḥ, issudu işiyed, sasa yargäz-ĕlli iffeğ-d, tĕnnas tmṭût: « kulši umzeḥ-t! » inker ar-tadugguat sasa yaḥo yašk-ĕd, iḥuel igen, yäsī innas: « ur-gim-umineg! » yäsi azzar-ĕnnes, ikers-t g-ufus, igen, allig genn inker urgäz-ĕllī yasi ssif, yut-ta, innas: « saud a-b-elkāfēr! » innas urgäz-ĕlliġ: « gar tallunt a-itsawaden! » inker yäsi azzar, ibhi-t, yäsi imun ttmġart-ĕnnes, ssudun taġ taġ taġ! ar yän wasif, izger-t urgäz ttmġart-ĕnnes, sasa yaḥo-lliġ innas: « mlät-ī mad-ĕnnan! » twažeb tmṭût-ĕllī, tĕnna-

yas : « ini zdwag ihf-no, ur-zdwag rěbbi! » izger uho-llig ar-ammäs n-wasif, yaŭwi-t wasif, issudu urgäz-ělli allig n-irah tigěmmi-ns iɛaud-as babäs taměgra, tagul tmţůtěllig. (Imeghran.)

Par M. B. Sâïd, Ifelladen, Imeghran.

CXXI

La colombe et le fils du roi.

Idda yän urgäz, därs yät-tfruht, těmmět-as immäs, teazza där-babäs, yěg-t g-ělžamae, nnan-as imhdårěn: « ig teazzat där-babäm, iskr-am taqšabt n-duwunt! » Ar-ṭalla f-babäs, inna-yas: « ma-km-yagen? » těnnas: « nnan-i imhdårěn, ig teazza där-babäm, isěkr-am taqšabt n-duwunt! » innas: « aida d-irhan! » Isěkr-as taqšabt n-duwunt, segen imhdårn leafit, ar-as-měṭṭůn, da-tměṭṭů ṭäd, tharg-as těduwunt ar-t-štan, ur-as-filn gir imik, nnan-as dag imhdårn: « ig-teazza där-babäm, yaŭwi-d eṛṛêmmān n-ugĕllid iṭṣân! »

Ar dag talla f-babas, imun didas, innas : « ggaur g-wasif-a! » innas : « ig din ingi wasif-a s-lměržan, tisant is-ěmmutý! » innas: « ig ur-gis-lměržan, tisant is urěmmuteg! » Ihald f-ěrrêmmān, ar-t-itkes, aillig t-aok-ikes, thqa-yas yät-tarrêmmānt ig iģli tagguz, ig yagguz tģli ; alleg irmi igr-as yan uzru, terrz tbdu tarremmant allig as-tbdå ar-igar aqqa s-aqqa, ibqa-yas yan waqqa, yasi rromman isguyu waqqa, innayas: « wakwak rromman n-ugëllid iţşån! » Idda, ar-d-tazzaln imebznin n-ugëllid, idr-asen g-wasif, ar-fellas-tazzaln s-iîsan, ngen-t. Ineker ilod wasif, dern gis idammen n-urgāz ngan-t, aŭwin waman idämmen, ilod wasif, ksen-as rromman, tzra tfruht asit ilod, těnnas : baba immūt ! Ar-talla, těddu där ţâleb, těnna-yas : « ara-yi tidäkälinno!» těnnas : « ad-geġ tatbirt!» yara-yas-in tidäkälin-ns, inna-yas : « lḥas-int!» tlahs-int, tga tbirt, taill thald f-babäs, täf-t-in ar-fellas-bennun, tennas : « ur-tzrim baba a-iběnnäyn? » nnan-as: «ha babäm ar-fěllas-nběnnu a-tatěbirt!» těnnas: « hdem, hdem ay-agadir ibnan f-baba! » Rärn lohbar f-ugëllid, nnan-as: « ya-sidi, ya-sidi! » nnan-as: « yät-tětbirt şbah thlu agadir! » inna-yas udäy: « nki ra-tyamz! » Sbah dag tašk-ed, tennas: « ur-tzṛim baba a-ibennayn? » nnan-as: « arfellas-nběnnu a-tatěbirt! » gn-iss afus, taill.

Aska daģ tašk-ĕd, gĕn-as koḍṛān, ur-t-umzen, gen-as ššɛar d-zzeft, azzeln iss lĕkĕmen, amzen-t tĕnnas: «ĕṛzem-i a-yŭwis n-ugĕllid, ur-tgit i-ššṛoḍ-no!» innas: «ġiġ-asĕn, iġi-yasen ṛĕbbi!» innas: « ma-igan ššṛoḍ-nĕm?» tĕnnas: « sbaɛ n-iḥuna irgeln s-yät-tsärut!» Yaŭwi-t, ifk-as sbaɛ n-iḥuna irgeln s-yät-tsärut, išĕkšem-t, ur-t-izri yän, innas i-immäs: « däri yän ungĕbi!» Ar-as-itaŭwi tiräm-ĕnnes, ar-štan sg-yät-tĕmnatt; tamġart-a ur-tzri ugĕllid ula tamġart-ĕnnes. Yän wäss ar-štan ŏk sg yät-tĕmnatt, yŭwis n-ugĕllid da-itgga täsärut g-lĕmdūd n-wagmar. Iddu ufullus ar-

iskurkuz allig n-yufa täsärut, inna-yas: «lalla ufiģ kra iḥlan!» těnna-yas: «ma-tufit ay-afullus?» innas: «ar-d-i-těfkt tiġräd-no!» těnna-yas: «ad-ak-fkeġ saɛ n-umězgur!» těnna-yas: «ad-ak-ĕfkeġ saɛ n-temzin!» těnnas: «ad-ak-ĕfkeġ wi n-irden!» innas: «uhu!» těnnas: «ma-iggan tiġräd-ĕnk?» innas: «riġ taguli n-ddau-zreg!» Těfk-as, ifk-as täsärut, těddu s-iḥuna ar-in-těrzom alleg t-in-tufa tamġart n-iwis, tut-t s-afus, těnna-yas: «tfuḥ! a-illis n-uběrra n-těrga!» tut-t, ar-talla, ar-talla g-uḥanu-äd ar-talla g-wa, ar-talla g-wa allig-ĕn tɛammĕr, yašk-ed yŭwis n-ugĕllid s-tgumert, inna-yas: «ššrod-ĕlli i-tennit ur-yäd-zgin!» těnnas: tut-i, těrgem-i, těnna-yi: «a-illis n-ubĕrra n-těrga!» tayell.

Innas i-immas : « sker kra n-uskkif! » innas : « aur-těkst ar-d-aškeģ! » innas : «däri kra n-iněgbiun!» yašk-ed, innas: «ěks-d askkif!» tkes-it ar-tsmidi, inna-yas: « knu gis! » tkuna gis, yaddr-as ibf allig d-mdunt wallen-ns, iššerež agmar-ns, itabae tatěbirt ar där igaděrěn, innas: « ur-fěllak-tzri yät-tětbirt? innas: « assand ka tluleg! » Iddu där wayyå, innas: « a-ɛämmi igider, ur-fěllak-tzri yat-těděbirt? » innas: « saqleg nit išbas niya d-bennant » innas : « gan gis idärn-no wan iferda, umma taděbirt assand ka tzri! » innas : « mi hfan ifraun, igělmas uhonzur! » innas : mešta ra-yi-těfkt ak-as-sělkemeg? » inna-yas: « yän trit! » inna-yas: « sbea n-tqödad n-idämmen, sbea n-tgödad n-tfiyi! innas: « sugg wagmar-ënnek! » innas: « maměka tnhar ay-ayis n-baba id-yüvin ar-timizär beadnin!» innas: « nhar-i ukan a-muli tzrit! » innas: « tqdůt tauri dak-id-iban! » Inhar-t, ibbi-yas sbea n-tqodåd n-idämmen, ibbi-yas sbea n-tfiyi, yäsi-t ad-as-yäkka taqedit n-tfiyi, ifk-as ti n-idämmen, ar yän wäss tědy-as tgödit n-tfiyi, ibbi-t sg-ĕlĕkf n-ufus, iddu ifk-as dag ti n-idämmen, ifk-as ti-ntfiyi, yäf-t-in tmareg, innas : « ma-irgen tifiyi-a? » innas : « ur-d-ma fellak sentaleg » innas : « tědy-i, bbib-t sg-ufus-ëns ! » innas : « bělah ila illa hua! amur d-anna izwarn lhir-něk wîno ur-ak-ërzemeg sgdid, ur-tlěkemt igěnwan ula käl ar ig-těmmut.» innas : « ku tžlit tinit-i! » innas : « mah g-ur-i-tnnit? »

Islěkem-t-în igîder där těbirt, yäf-t-in ttahel, tuuru därs afruh, ar-tnṣaṛaden, innayas wag: « iga iwi ayan! » wag yådnin innas: « iga iwi! » innas ššrɛa: « yän ad-as-isker taqšabt, yän iskr-as iherkas! » inna-yas: « ha iŭwi herkas-ënk! » innas: « ha taqšabt-ënk! » iddu där babas, wada där llan iherkas, innas: « awi tamġart-ĕnk! » Ig tamġart g-ddau-ifeṛ, ig argäz g-ddau-ifeṛ, yaŭwi-tn-id, tagguz těbirt, těnna-yas: « gɨ! » Iněker wagmar, ašken-d, lèkemen-d igider, nnaġen, ilqi-t igider, těddu tmġart, tny f-wagmar-ĕns, traḥ-ĕn tigĕmmi, täf-ĕn tad iɛaman, tsikk-as afus-ĕns f-walln-ns taġul-d ar-tsaqul; iddu sbaḥ ar-d-itaška s-där tigĕmmi-nsen, innas: « a-tatĕbīrt, inas ala i-baba, inas ayawi yän uzger amošš s-tuqert-än! » Yaŭwi-t těnna-t i-babas, těnnas: « inna-yak yŭwi-k: aŭwi yazger amošš s-tuqert-än! » yaŭwi-t, iĝers-as gis, yužad fěllas, igiur allig a-štan igaděren, allig aok ššan, inèkr urgäz babäs n-ufruḥ, ayelln aok igaděren, ibqa ĝir walli t-yusin, innas: « sers a-igider ma-tusit! » innas: « a-t-id-serseĝ s-uněšt n-waqqa n-umězgur! » innas: « sers a-igider ma-tusit!»

a-t-id-serseg s-unešt n-waqqa n-ubau! » innas: « qrabš-t! » Iger-t-id, imun didas, ilkem tigemmi-nsen, iskr-as tamegra, ilma iddu babäs. (Infedouaq.)

Conté en 1914, par Aomar Hamadi, 13 ans, des Infedouaq.

CXXII

Plus belle que le soleil.

Taḥažit n-yän urgäz ttěmǧart-nes. Tqim ar yän wäss ar-ttaru; tqim ar yän wäss daǧ tsers-d tišišt n-tiyni n-buskri, ttšišt n-bufqos, ttšišit lžiḥel, tall tiwallin-nes s-ta-fukt, těnna-yas: «i-ṛbbi a-tafukt! ma yufen nkin naǵ kěmmin, naǵ tiyni-yäd?» těnna-yas tafukt: «ufeǵ-kem, ufeǵ tiyni-yäd, tannaǵ illan g-udis-nem tuf-aǵ kullu!» Těnna-yas i-urgäz-ens: «ad-asiǵ atneǵǵ!» inna-yas: «lala i-ṛebbi iǵ ur-ttudǵit ar-tkěmmel yirn-nes!» tadeǵ-t aillig tkěmmel yirn-nes, taru-t-id, tuf mkělliǵ as-těnna tafukt, těnna-yas i-urgäz-ěns: «atneǵʻョ!» inna-yas: «i-ṛebbi iǵ ur-ttudǵit ar-asraǵ a-tmururud!» tadeǵ-t ailliǵ a-tmururud, těnna-yas: «riǵ ad-as-ǵerseǵʻ!» inna-yas: «i-ṛbbi, iǵ ur-ttudǵit ar-das-tskert taqǵabt-nes!» tadeǵ-t ailliǵ as-tsker talizart-nes!» tadeǵ-t ailliǵ as-tesker talizart-nes!» tadeǵ-t ailliǵ as-tesker talizart-nes!» tadeǵ-t ailliǵ as-tsker tasabant-nes, těnna-yas: «riǵ atneǵʻョ!» inna-yas: «i-ṛbbi iǵ ur-tudǵit ar-das-tskert tasabant-nes!» tadeǵ-t ailliǵ as-tsker tasabant-nes, těnna-yas: «riǵ atneǵʻョ!» inna-yas: «ullah! ur-sul-t-ĕtadǵaʻョ atzri tasabant-ĕns!»

Aidag t-izṛa urgäz tra-tnaġ, tbbi g-tasa-ns, inna-yas i-tmġart-nes : « asi asġun-nem, tmun didas, taŭwi-t s-tagänt, tinit-as : « ha ist-haltim ddant ad-zdĕment ikšŝů-den! » Tmun didas ar-ammäs n-tagänt, tĕnna-yas : « ġli ttalät-äd ar-taqrat : a-halti! » Tafruḥt tiġal is iṣaḥa wawäl das-tĕnna immäs, tġli ttalät ar-taqra : a-halti! tsaul talät, tini ula ntät : a-halti! tafruḥt tiġal is d-haltis as-yaqran, ntät ġir talät a-ittinin, tġli ttalät, immas taġul s-tgĕmmi-ns, ntät tġli ttalät aillig-ĕn tufa yän izem mnidas, yaŭwi-t izem s-ifri-ns ira-t-yĕšš; aidag t-izṛa tfulki tuf tafukt ur-isul-iri at-yĕšš, inna atthaleġ!

Tqim didas g-ifri-ns ar-itudu ar-d-ittawi tifiyi u-ulli, ttfiyi n-iguyal; tifiyi n-ulli das-t-yäkka i-tfruht ar-tšta, ntan da-išta ti-n-iguyal; ar yän wäsš inna-yas: « nkin aska hat rig addug s-yän udgar ibɛaden. Aska iddu, tnker ntät, tfleg sg-ifri-annag, tědlah g-wammas n-tagant, ur-tssin mani tra ar yän wass taf-èd sbɛa n-äytmaten g yän iger n-tmzin ar-meggern, tātem f-tainit aur-t-izaren, těddu s-där igerm dag zdgen, täf-d gmätsen amezzian gitsen tělla gis tawala n-tiremt, išèkšem-d, tsker tiremt-annag da gis illan. Aidag tnwa, yäsi-t, yaŭwi-t i-äytmas, isers-asen-t, nnêḍn-as ad-èššen; wann t-imḍin, yini-yas: « tiremt-äd ur-d-kiyin at-iskèren! » inna-yasen: « ma-iran atisker? ur-t-iskir gir nki! » nnan-as: « tiremt-äd ti-n-tmgart atga! » inna-yasen: « kfät-iyi lamän ad-aun-inig ma-ižran! » kfn-as lamän, isemla-yasen-t;

Contes berbères du Maroc, I.

CONTES BERBERES DU MAROC

aidag t-zṛan tga zunt tafukt, ku yän gitsen inna nkin airan at-yaŭwi. Aidag in-tzṛa ran afĕllas mmaġen, tĕnna-yasen : « ġir ṣbṛät melġ ad-aun-skreġ ku yän s-tmġartnes! »

Tili därsen yät-tělgumt, illa därs yän udår; tqim ar yän wäss tizar talgumt artaru; tqim ar yän yid, tni fěllas, těnna-yas: « a-talgumt-inu aur-in-tserst ar-tigěmmi n-ugěllid; » těddu tlgumt aillig t-in-tsělkem i-tgěmmi n-ugěllid.

Agĕllid llant därs stta n-tfērhin; tērzem i-tlģumt atauģ tama n-tgĕmmi n-ugĕllid ar-gyiḍ taģul-d tgen; agĕllid inna-yas i-tfruḥt: « tmunu d-isti ar-didätsent-tĕtlɛabt ar-asent-tsĕmlat mad-skarent! » Tafruḥt tuṣṣa talġumt-ns, tĕnna-yas: « ass g turut, tinit-i! » assannaġ g-turu tĕlġumt tašk-ĕd där-tfruḥt, tĕnna-yas: « hat uruġ talġumt våḍnin! » tĕnna-yas: « slemd-as tazzla ass g tzrit tġi atazzel zund kĕmmin, tašk-ĕd, tinit-it! » Tqim tlġumt ar-tsĕlmad illis tazzla; aillig a-tazzäl zund ntät, tĕddu där tfruḥt, tĕnna-yas: « han illi atazzäl zund nkin! » Tqim tfruḥt ar yän wäss tĕnna-yasent i-illis n-ugĕllid: « aškäm-d anlɛab amsirar f-tlġumt-inu ntät d-illis! » tsni kṛaṭ f-tlġumt tamēzziant, tni ntät d-kṛaṭ yåḍnin f-tlġumt tamoqrant, tĕnna-yas: « a-talġumt-inu aur-in-tserst ar-tigĕmmi n-id-bäb-nem! » Tazzel tlġumt, istis n-ugèllid iġalent is gir atlɛabent amsirar; talġumt tĕdda tuɛaĕd tigĕmmi n-id-bab-nes; aillig int-ĕn-tsĕlkem tsers-int, tzwar-asent tfruḥt-ĕlliġ, itahel umĕzzian, tšĕkšem-int s-iġerm, ku yän gitsen yawi yät, taheln-int; qiman g-tgĕmmi-nsen (Ntifa).

Conté en 1913 à Rabat, par H. Djilali, Ntifa.

CXXIV

Les jnoun.

Hažig-āk-t-inn allig tělla yät-tměţiût, tenker těmmět tfêl yät-tɛayält; inkr urgäz itahel yuru didas taɛayält, tněkr immas těnnas: « a-fēlli-těţäit tarrěbibt! » innas nta i-tměţţůt-ěns: « manis ura atnawi? » těnnas: « sir, aŭwi-t s-yät-tgěmmi n-yän wagrůd tělla g-yät-lgabt gir g-ělhela! » iddu yawi-t s-tgěmmi-annag, iqqen fěllas tiflut, yagul. tašk-ëd yät-talžennt ar-fěllas-tědokko, tanf-as, těnnas: « a-benti, maṛhba sĕrem! » tašk-ěd tayyå ar-fellas-tědokko, těnna-yas: « a-benti, ig tgit sg-ayt-ěddunit-äd maṛhba sĕrem! » tenna-yas: « laläl, ur-gig gir sg-ayt-ěddunit-äd yåḍnin! » těnnas: « a-ḥanna ěkšem, maṛhba sĕrem! » taɛyält-annag iffwa-t-id lḥal tsměra yän ṭṭazin n-islěman, tněker tsers-t-id sg-ěnnig n-takät, těnna-yas: « a-ḥanna, někramt atěšemt ayda iktäb rebbi!» allig někrent ššant, ukan těnna-yas talžennt-annag dad-ikšěmen ntät da-izwarn, těnnas: « fatha i-tɛayält-äd! » těnnas: « mad-as-trit? » těnnas: « rig-as ig da-tsawält ku laḥdert ad-as-těṭṭaṛ sg-imi-ns talyaqůt! » yašk-ĕd ibbas, irzêm-as tiflut, ar-as-tsawäl i-ibbas ku talyaqůt ar-as-těṭṭaṛ sg-imi-ns; ur-tuški mag as-tkěmmäl lḥadert allig tɛammer sin uraun-nnes l-lyaqůţ. issufeg-t seg-tgěmmi-ann,

yaŭwi-t s-tgĕmmi-nsen, tnĕker lahel n-ibbas tĕnna-yas : « ataŭwit illi yaḍnin! » inè-ker, yawi-t isĕlkem-t-inn s-tgĕmmi-ann, inĕker iqqen fĕllas ibbas, nèkeren ašken-d sers lẓnūn yâḍnin a-fĕllas-kîten tiflut, tĕnnas : « ma ingri didaun, ikf ṛĕbbi lqorḥat! » nĕkĕren, nnan-as: « ulla gir ig tĕrzēmt tiflut, afen-t-in ar-tsĕnwa g-yän ṭṭaẓin n-tifiyi, allig inwa tsers-t-id, tzayd ar-gis-tšĕtta waḥdut. nĕkĕren lẓnūn-annag, ksĕn-as, ddun ššen-t, aguln s-tṣayält, sufgen-t ššen ḥatta ntät. inĕker yašk-ĕd ibbas, yaf tigĕmmi tanäf iddu ar-ittinag aḥanu saḥanu ur-yufi illis, izäyd ar-yalla yagul s-tgĕmmi-ns, ntan innas: « illim išša-t wagrūḍ! »

Dicté par Lhabib Mohand d'Imi Ljmâ (Ntifa).

CXXV

La jeune fille et l'ogre.

Illa urgäz, tělla därs illis, iddu s-lḥižž, ifla illis ttmaššint, ifl-as lɛault n-usĕggwäs, innas: « ausar-tzit ttmaššiut! » tněker tufa yät-taqqait n-tiyni, tša-t waḥd-ëns, tṭqaɛ ttmaššiut, těkšem s-waman, tmururud g-lɛafit, teġli taɛiyält s-ĕnnig n-tgĕmmi ar-tsaqul g-lɛafit där-wagrůd, tzäyd ar-talla, tĕddu där-wagrůd, inna-yas: « ma trit? » tĕn-nas: « riġ lɛafit! » innas: « is trit tallunt? » tĕnnas: « riġ lɛafit! » innas: « is trit ifĕggagen? » tĕnnas: « lɛafit! » innas: « is trit aġenža? » tĕnnas: « gir lɛafit! » innas: « trit tisuggwit? » tĕnnas: « lɛafit! » isḥmu imesmârĕn ar-as-itqqed, ittini: qqed ɛali, zga ḥămed!

Tsuda-d d-ugaras, tsuda s-idämmen, tubae-t-id tibibet, ar-as-tmettel g-idämmen, tgriul tměttut, těnnas : « ma tskart, a-gim-išmet zzěman! » těddu iskin-ns, tekšem iskin-ns; agrud yuška-d, innas: « a-kem-tahleģ! » těnnas: « wahha! » tfqae ttmaššiut těnnas : « anhari akm-išš! » yašk-ěd wagrud därs, innas : « däri inegbiun! » tskr-as sbaz n-tzlafin n-seksu; ul därs amiya n-inegbiun, išša-in wahd-ens, taduggwat iškem därs s-uḥanu, israḥ-t inna-yas : «ma-sg-am-bdug?» tennas : «adgar da-sg-bdun mědden! » ar-išta sg-tfědnin. těnnas tmaššiut : « má-dam-išta, a-ultma! » těnnas: « tifednin, a-ultma! » těnnas: « mad-am-ilkem, a-ultma! » těnnas: « ilkm-i idårn-ino a-ūlt, a-ūltma! — mad-am-ilkem? a-ultma — ilkm-i tadist-ino tamezzant, a-ultma! — mad-am-ilkem, a-ultma! — ilkm-i timit-ino! mad-am-ilkem, a-ultma! — ilkm-i idmarën-inu a-ultma! — mad-am-ilkem, a-ultma! — ilkm-i aqeržud-ino! — mad-am-ilkem, a-ultma! — ilkm-i ihf-ino, a-wūltma, a-wūltma! — išša-yi kullu a-wültma!» tněker tmaššiut, trul s-tmesrit gis sbaz n-tsura, těrgel fellas, tsker sbaz n-tgusa wuten agrud, errezen ihf-ens, immet wagrud. imik ha ibbas yašk-ed seg-lhižž, ar-yagra : « aněfät i-ibbatun! » innas : « manes tědda illis? » těnnas : « išša-twagrud! » (Ntifa).

Dicté par Mansour Belhasen, Tachgagalt.

CONTES BERBÈRES DU MAROC

Variante dans le même parler.

Innak, llan krad irgäzen, gan aytmäten někern, ddun, serhaln lqošš-ěnsen d-snät istěmätsen, ddun ar-ammäs n-tagänt g-ur-izdig hatta yän, sersen f-lebhaym-ěnsen, bnun tigřmmi, skern-as sbaɛ n-tfēluin n-wuzzäl, qıman, těrrahen, labäs därsen, ur tn-ihěṣṣa hatta-mya. ar yän wass mdakarn addun s-ĕlḥizz s-krad itsen, smunn lɛault n-usegguas seg-maiggät taġausa mad-ĕfaln i-istěmätsen ar-d-aġuln sg-ĕlḥizz ; ĕddun, qimant tferhin g-tgěmmi. tili därsent tekzint ttmaṣṣiut. qimant ar yän wass tněker yät gitsent, täsi tasmamt ar-tsmam ammäs n-tgěmmi, täf yät-taqqait n-tiyni. tamaṣṣiut tělla afĕlla n-fiḥina, tbdů taqqait n-tiyni, tèkf mnăṣa i-tkzint, tamaṣṣiut ar-gistaqul sg-ufĕlla n-fiḥina, ar-taqra i-tmaṣṣiut aillig ur-t-tufi, těṣṣ mnâṣa n-taqqait n-tiyni. tamaṣṣiut těnna : ulla kur-yi-tfli ar-d-uggĕzaġ, ġir ig as-sĕḥṣiġ takät! tögguez tmuṣṣiut, tèddu ar-takät, tgen g-wammäs-ĕnnes ar-tmurud aillig as-tsèḥṣi. tqim tfruht ar-tadugguat tēddu s-takät tiri masa-tskar iměnsi-nsent, taf-t-in těḥṣi, tèġli s-ufĕlla n-fiḥina ar-tsaqul mkäd d-mkäd, tizaṛ-n imik èl-lɛafit g-wammas n-tagant, těnna : ulla ar-d-ĕdduġ a-sgis-d-aŭwiġ imik ěl-lɛafit.

Togg^uez, tffog; tayyâḍ ur-as-tiŭwi lehbāṛ, těddu těṭfar asidd aillig t-in-tlěkem, täf-ěn izem a-isagen takät, těnna-yas: « a-zāmmi zem, ěkf-iyi imik n-takät!» izem inna-g-ĕlhaṭeṛ-ns: tad d-yuškan s-takät, tělla d-bnädem yåḍnin! izammĕṛ-as yän uzg^ui s-iged, ig-as yät-tirgit sg-ufĕlla, inna-yas: « dinn těkkit skar gis tigudiyin n-iged!» tağul ar-tskar tigudiyin mkĕllig as-inna. tašk-ĕd tsmayunt ar-as-tsehsar tigudiyin datskar. těnna-yas: « maḥ allig atsĕhsart tigudiyin-inu?» tènna-yas: « ur-am-illi lhir g-tgudiyin-äd tskart!» těnna-yas: « gir adğ-int!» ur-tri ad-in-tadğ ašku tssĕn ma-iran ad-as-ižṛu, allig ur-tri ataill, täsi tfruḥt yän uzṛu, twut-t, tĕṛṛez-t, tzayd tmun d-ugaras ar-tsgudäy aillig-ĕn tlĕkem tigĕmmi-nsen, tĕkšem, tĕrgel tifĕluin mkĕllig, tskr imĕnsi-nsent, ššent, gennt. ar-şbaḥ ira izem imun d-ugaras da-tka, ašku ittyäzăllam s-tgudiyin n-iged das-inna. aillig ilkem imi n-tgèmmi ar-itēmmag ttflut atiṛez, mkannag ar-iskar giyed wala azāl aillig t-iṛza, yāf-ĕn tayyâḍ mnid-as aillig iṛza sĕtta, tsul-as gir yät, tĕgli tfruḥt s-ufēlla n-fiḥina ar-talla, ašku tzṛa izem tsul-as gir yät-tflut, ar-talla.

Sha yan ugaiwar ikka-d igenuan ar-ennig ihf-ennes ar-gis-isaqul ar-talla, inna-yas ugaiwar : « ma-km-yagen a-udem ur-isthällan ametta? » tenna-yas : « izem ira-srag-ikšem ag-išš, tsul-as gir yät-tflut, hat ar-gis-irza! » inna-yas ugaiwar : « mah ur-därunt-llin irgäzen g-tgemmi-yäd? » tenna-yas : « llan därag äytmätnag ddan s-elhizž! » inna-yas : « ekf-iyi talhatemt-annag illan g-udåd-ennem! » tekf-as-t, yaill aillig ur-sul at-tzerra, iddu aillig-en ilkem lhizž, yaf-en aytmätsen ar-tladern lhenna g-yät-tmedlit, irzem i-talhatemt g-wammäs n-tmedlit yäsi-t yän gitsen, issan-t is tinultemas atga, inna-yasen : « nkrät, tigemmi-nnag eanig is-thula, hat talhatemt n-ultma! »

Někern luqt-annag, ur-sul-zhăyan, munn d-ugaras, ar-sudun giyed wala yazäl, ar yän g-ussan n-rěbbi, lěkemen tigěmmi-nsen, afen tifěluin kullu ĕrzant ar-tiflut taměgarut äfen-n izem g-imi-ns. aidag tn-izra izem, ikṣůd sgitsen, issen is d-id-bab n-tgěmmi adgan, inna-yasen: « ɛala sslămt-kun, ku tuškam sg-ĕlḥižž! » inna-yasen: « uškig ěnnit a-srun-d-aoggog ad-izareg is-tuškam! » nnan-as « maṛḥba sĕrek! » ur-rin ad-as-inin ma iṛzan tifēluin-äd, ašku kṣûden airwel. sduqqêrn f-itsĕmätsen, nnan-asent: « anĕfamt tiflut! » taogg-ĕd yät gitsent sg-fiḥina, tssen is d-aytmatsen; anĕfent-asen tiflut, kšemen nnan-as i-izem: « kšem ula kiyin, maṛḥba sĕrek, ad-ak-nsker imik ĕl-lɛauin mattawa i-warrau-nk! » nkern, sagen lɛafit ar-saḥmaun afaṛno, inna-yasen izem: « ma-tram afaṛno-annag tsaḥmaum? » nnan-as: « mag ak-ensenwa agrum da-tra-taŭwit! » aillig iḥma ufaṛno ig ikka ugḍiḍ nnig-as, iḍeṛ-d gis, nnan-as: « a-ɛämmi zem, aogg d-ufaṛno-ad is-iḥma! » yaogg gis izem, tunn-t-in gis, izlĕf, ig iġd! (Ntifa).

IV

LÉGENDES HAGIOGRAPHIQUES

CXXVI

La confiance en Dieu.

Taḥazit n-yän urgäz iga mĕzlûd. Aillig iṛmi sg-ĕddunit iggall inna: uḷḷah gir ig-ĕddig ar-d-mnaggareg sidi ṛĕbbi! iddu, ikk lĕbla, izäyd ar yän wäss iffeg-ĕn g-yän udrär, yäf-ĕn gis yän urgäz ar-it=äbad ṛĕbbi, ikf-as ṛĕbbi ar-as-ittugg¹ez tafant n-ugrum n-tmzin ttziart n-wäḍil tabĕbbant ar-ass-annag g-t-in-ilkem urgäz-annag iḍâlb-as anĕgbi n-ṛĕbbi, inna-yas: « maṛbba srĕk! » inĕs därs, yäzn-asen-d ṛĕbbi tafant n-ugrum n-irden ttziart n-wåḍil umlil ma-yäkka i-unĕgbi. inker lɛabid, ibĕddl-as tafant n-ugrum n-irden s-ti-n-tmzin, ibĕddl-as taziart n-waḍil umlil s-tbĕbbant, ins därs; ar ṣṣbaḥ imṣâfâḍ didas, inna-yas lɛabid: « mani-trit? » inna-yas: « där ṛĕbbi!» inna-yás: « tmuɛaḍeṛt! manig trit atäft ṛĕbbi, maḥ is illa g-wakāl? » inna-yas: « nkin ggullig gir ig-ĕddig ar-t-izaṛeg!» inna-yas: « i-ṛbbī, inas i-sidi ṛĕbbi, nna-yak lɛabid n-udrär lflani mamĕka tga tigĕmmi-nu g-ĕlžent? mkan tagult sg-därs tgrut-i-d a-yi-tinit mak-inna.»

Iddu ar-yät-tmazirt yådnin, yäf-n yät-tgemmi g-mnid-as, izdeg bäb-ennes gir wahdit, teffh-iss-d tmgart, tenna-yas: « ma-trit? » inna-yas: « anegbi n-rebbi! » tenna-yas: « zäyd iskin-nek aur-k-id-yäf urgäz-inu ak-ineg a-serk-ikemmel miya n-errqobt! » inna-yas: « ur-däri manis-a-tudug, gyid aya; ig-ira-yi-ineg gir ingi-ti, tuf-i lmut tuddert! » tšekšem-t s-yän uḥanu, tergel-t fellas afada aur-t-yizar urgäz-ennes. tqim aillig d-yuška, tenna-yas: « ay-argäz-inu, izri yän urgäz sgdid, idålb-i anegbi n-rebbi, nnig-as ur-a-däreg-insa yän, ašku kşüdg attnegt! » inna-yas: « ur-tskirt lfäyt mel gir tumizt ur-milg atnegg, ku idüleb anegbi n-rebbi! » tenna-yas: « hatid g-uḥanu, dgik dag ur-tmilt at-tnegt at-id-sufegg! » inna-yas: « sufeg-t-id! » teddu tsufeg-t-id sg-uḥanu iqim didätsen, inna-yas: « marḥāba srēk ay-anegbi n-rebbi, ur-illi ma-izazzan anešt n-unegbi n-rebbi! » ines därs ithalla gis s-uyän mi gi; ar-şsbaḥ imṣāfāḍ didas, inna-yas: « inas i-sidi rebbi, inna-yak uqēṭṭāɛ lflani mamēka iga udgar-inu g-žahnnāma? »

Iddu, yumī agaras ar yān wass iffeg-ĕn f-yān urgāz ur-ilsi amya, ikśem g-igidi ar-lḥazzam, inna-yas: « mani-trit? » inna-yas: « ddig ar-d-mnaggareg d-sidi rĕbbi! » inna-yas: « inas i-sidi rĕbbi mad-ak-skereg aillig kšēmeg g-igidi, ntan a-iggan ikĕt-lan-inu! »

Iddu aidag t-izra sidi rěbbi iṣaḥa wawāl is-ira itudu maiggät äss, yazn iss-d sidna Jèbräyn ɛalih ṣṣalat ussalem, inna-yas : « ugguez s-där-urgäz-annaġ, inas mani-trit ? » igguez sidna Jèbräyn immaggar-t-id sg-mnid, inna-yas : « salamu ɛalikum ay-argäz-äd ! » inna-yas : « uɛalikum ssalam ! » inna-yas sidna Jèbräyn : « mani-trit ? » inna-yas : « a-sidi riġ adduġ ad-mnaggareġ d-sidi rèbbi! » inna-yas : « kiyin tmuɛaḍert, mah is-illa ma-itmnaggarn d-rèbbi! » inna-yas : « nkin ggulliġ ġir ig didas mnag-

CONTES BERBÈRES DU MAROC

gareg nag emmuteg! » izri, yagul sidna Jebräyn s-där-rebbi, inna-yas kullu ma das inna; inna-yas rebbi i-sidna Jebräyn: « ddu där-urgäz-ag, tinit-as a-yagul iskin-nes, mkän ilkem tigemmi-ns, ibbi azeggur, isusae zzribt, han rebbi iqda-yäk kullu ma-trit! » igguez sidna Jebräyn imnagar argäz dag inna-yas saydna Jebräyn: « inna-yak sidi rebbi agul iskin-nek; mkän telkemt tamazirt-ennek, tebbit azeggur, tskert zzribt, tsuseat kullu ma-trit, hat iqda-yäk rebbi! » inna-yas: « mah kiyin da-yi-ittinin iwaliun-äd, ma-tgit kiyi? » inna-yas: « nkin sidna Jebräyn, yuzn-i serk sidi rebbi ntan a-yi-innan awäl-äd dak-inig! » inna-yas: « usṣan-i kra n-medden! » inna-yas: « mak-ennan? » inna-yas: « amzwaru gitsen ar-itteabad g-ihf n-udrär lflani; wis sin ar-itqdae agaras inga miya n-erroh gir yän; wis krad imta-t igidi ar-lhazzam! » inna-yas: « qqel sri gdid ar-dd-aguleg. » igab sg-mnid-as irär lebbar f-sidi rebbi, inna-yas rebbi: « inas leabid tigemmi-ns g-zahnnāma, tinit-as wada iqdean agaras, tigemmi da ira yaŭwi leabid g-elzent, tinnes atga; tinit-as i-wada imta igidi inna-yak sidi rebbi ig-ur-thamitt rebbi, igidi-ag ak-ilekemen lhazzam melg ad-ak-t-kseg ar-tqimat gir hazzodi, hamd rebbi s-wayannag ak-ikfa! »

Yağul-d urgäz-ĕlliğ d-uğaras aillig d-ilkem walli ikšemen g-igidi, inna-yas: « tzṛit sidi ṛĕbbi? » inna-vas: « zṛib-t! » inna-yas: « mak-inna f-wawāl dak-ĕnniġ? » inna yas: « inna-yak ig ur-tḥamitt ṛĕbbi, kseg-ak igidi-aġ ak-ilĕkemen lḥazzam ar-tqimat ḥazzoḍi! » izri, ifel-t mkĕlli. ilĕkem där-uqĕṭṭāɛ, ins därs, inna-yas: « mak-inna sidi ṛĕbbi f-wawāl dak-ĕnniġ? » inna-yas: « inna-yak tub i-ṛĕbbi, aur-sul-tneġt yān, han tigĕmmi-nk g-lzent! » izri-t. ilĕkem lɛabid g-ibf n-udrār, inna-yas: « mak-inna sidi ṛĕbbi f-wawāl dak-ĕnniġ? » inna-yak: « nker seg-dinnaġ, tigĕmmi-nk g-zahnnāma, tugr aok ti-n-mĕdden! » izri-t. aillig ĕn-ilkem tamazirt-ĕnnes, yäsi imger ttsferṭṭ, iddu ar-itbbi azĕggur ar-iskar zzribt ar-ttinin mĕdden flan imuɛaḍeṛ! ass-annaġ inna adduġ ad-izaṛeġ sidi ṛĕbbi, iddu izlo-n aillig iṛmi yaġul-d ar-itbbi azĕggur ar-iskar zzribt, ma ira agis-ig? ma-därs-illan? » igen, ṣṣbaḥ yäf-d zzribt tɛammer s-iluġman d-izgarn d-ulli d-maiggāt lḫir. ikĕmmel-as ṛĕbbi ma inuwa g-ĕlþaṭer-ĕnnes! (Ntifa.)

Dicté en 1913, par H. Djilali, Ntifa.

CXXVII

Le pèlerin infortuné.

Skern tawala f-tirām; yān gitsen itahel, kṛaḍ da ur-itahiln. Smunn iqariḍen; wan itaheln ur dārs ḥatta yān uqariḍ. Qiman ar yān wass, mdakarn ad-ĕddun s-lḥižž, isaul yān gitsen, inna-yasen: « umma amĕddakul-ĕnnaġ? » nnan: « ku yān gitnaġ ireḍl-as i-mami-iġi. » gern-as, nnan-as: « nra anĕddu s-lḥižž. » Inna-yasen: « ur dāri iqari-ḍen masa-tuduġ. » Nnan-as: « ak-ĕnṛḍel, » Ku yān iṛeḍl-as ḥams miya n-umĕtqâl. Inĕker nta, iseġ s-ḥams miya n-umĕtqâl tisila, iseġ s-ḥams miya n-umĕtqâl tisila, iseġ s-ḥams miya n-umĕtqâl ilĕġman; yāsi f-ilĕġman aida isġa.

LÉGENDES HAGIOGRAPHIQUES

Munn d-ukabar ar-asn-issnwa, ar-asn-issirid i-iměddukal-nes das-irěděln iqariden. Qiman ar yän wäss mdakarn s-krad-idsen, nnan : « ad-as-nini ěkf-ag iqariden-ěnnag dak-něrděl! » Inna-yasen : « iqariden-ěnnag dak-něrděl! » Inna-yasen : « iqariden da-iyi-těrdělem yak tzṛam-i, sgíg-issen ikětlan ttsila! » Nnan : « sg-issen ayän trit, nukni nra iqariden-ěnnag! » Ar-didas-ttzzin, şrědn-as där-umgar n-ukabar; qiman g-mnid-umgar, ku yän isaul awäl-nes; inna-yasen umgar : « ataŭwim ayan isga s-iqariden-ěnnun, yän ayaŭwi ikětlan, yän ayawi tisila, yän ayaŭwi ilěgman! » nnan-as : « nqbel! » Někren, ku yän yaŭwi, nta ur-därs-isul-umya. »

Llant därs yän arbea n-tallimunin; ddun d-ugaras; nta izra yät-těmdint f-tama n-ugaras, yatm-iss aidålēb mā-ista. Tamdint ti-n-ugěllid atga, iyili gis ugěllid n-irûmin, tili därs yät-tfruht sgma tlul ur-ğin-tsawil. Iběrräh ugěllid, inna-yasen: « wan isauln d-illi ar-didas-tsawal, gnug-t ig t-igna rèbbi! » Argäz da-ikšem aidålèb, nnan-as: « tělla yät-tfruht där-ugěllid, wan sers isawaln, ar-tsaul ula ntät, ira-t-ignu ugěllid » Inna-yasen: « awiyät-id därs! » Aŭwin-t ar-mnid-as, inna-yas: « ma-trit ay-amazig? » inna-yas: « adèbib ad-gig! » inna-yas ugěllid: « ak-šèkšemeg där-illi, ig-as-tsault, tsaul didäk, ak-gnug, neg ak-ěkfeg mnåşa g-lahåkamt-inu! » Iségli-ts-där-illis s-tmeṣṛit, ur-yäd-yufi mad-as-ittini, ižběd tallimunin da-därs-illān ar-int-isgěnuguy ḡ-mnid-as; yät-tikkelt isgěnugi-t ar-där-idaṛen-nes, iazzl-iss a-t-id-yäsi, tsaul ntät, tsers fěllas afus, tènna-yas: « tinu ayäd! » Sěllan-as wina iqiman g-tama n-tflut, irzem tiflut, kšěmen äyt-därs, äfen-t-id ar-tsawal, aùwin lěhbāṛ i-ugěllid, nnan-as: « illīk tsaul! » inna-yasen: « grät i-umazig! » gern-as, iɛammṛ-as ugěllid arbɛa n-tsērdan l-lmäl, iɛammṛ-as arbɛa n-ilěġman s-ikětlan; imṣâfâḍ didas, inna-yas: « ass g-ttagult seg-ĕlḥižҳ, tgrut-id ak-ĕkfeg lmäl iɛatan! »

Iddu aillig n-ilkem akabar, insa g-uģaras, isers J-lebhäym-ennes sg-eṭṭerf n-ukabar, inkr yān g-imeddukal-elli as-iṛḍeḷn iqariḍen ar-issara g-ŭwammäs n-ukabar aillig-t-yufa mnid-as nta d-lebhaym t-thyamt-ennes, inna: « flan aya! « Iška gis is-d-nta, neg ur-d-nta. lagul där-imeddukal-nes, inna-yasen: zṛiġ flan g-eṭṭerf n-ukabar isers gis! » nnan-as: « kiyīn da-tskirkist! flan, nfla-t-in g-temdint n-iṛûmin. » inna-yasen: nekrät aneddu ar-t-tizarem s-walln-ennun! » Munn didas aillig asen-t-isemla, äfent-in nta aiga; ddun, kšemen därs, ssudemn ibf-ennes, nnan-as: « ntub i-ṛebbi, nsker didak elfalta! »

Munn ar-lḥižz, ḥuzzun-d, aguln-d, ikf-asen tasĕrdunt i-yan gitsen, ku d-yan ikf-as tasĕrdunt d-ulgum; yaŭwi nta tasĕrdunt d-ulgum zund nutni. Munn d-ugaras ar yan wass mdakarn fĕllas s-kṛaḍ-idsen at-ngen. Isaul yan gitsen, inna-yasen: « isker gir lhir ur-nri at-nĕneg! » nnan-as: « fssa, nag k-ĕnnga kiyi aizwurn! » Ifssa; qiman ar yan yiḍ genn, nkern-iss addern-as ad-as-gersen, nnan-as: « šahed! » inna-yasen: « rig därun där rĕbbi akun-uṣṣag, ig-ĕn-tĕlkemm tamazirt, ig-ĕn-tafa tmgart-inu ur-ta-turu, ig-turu afruh tsĕmmam-as sidi moḥammed lamän ur-illi!» gersn-as igĕltin! ddun ar-tamazirt.

Qiman ar yän wäss taru tmåart n-uměddakul-nsen, ddun därs, aŭwin-as tazrurt, sěmman-as ism daf-tn-yůṣṣa babäs. Iqim ufruh ar yän wäss g imoqqor ar-itleab d-ifĕrhan das-aqran: a-sidi moḥammed lamän ur-illi; ïlkem lehbāṇ-èns agĕllīd, inna-yasen: « aŭwiyät-tid ad-izareð matta ism-äd därs illan! » Aŭwin-tid ar där-ugĕllīd, inna-yas: « mak-isĕmmam ism-äd? » Afruh issen ma-t-isĕmmam, inna-yas: « a-sidi, baba llan därs kṇaḍ imĕddukal, imun didasen s-lhiž¾, aðuln-d ar-aðaras, immĕt gis baba, yûṣṣa-ten baba, inna-yasen: ig-ilul ufruh där-tmðart-ini, tsēmmam-as moḥam-med lamän ur-illi! » yäzen ugĕllid s-imĕddukal n-babäs aillig-d-uškan, inna-yasen: « ad-yi-tsĕmlam maměka iǯran i-babäs n-ufruh-äd aillig as-tsĕmmam sidi moḥammed lamän ur-illi, neð bbið ihfaun-ĕnnun! » Isaul-d walli asn-innan aur-as-tðersem isker ðir lhir, inna-yas i-ugĕllid: « nukni as-iðersen, ku nra das-nðers, yûṣṣa-yað ig-ilul ufruh där-tmðart-inu, tsĕmmam-as sidi moḥammed lamän ur-illi; dðik a-sidi, lamän ak-t-nra! » yamz ugĕllid, ibby i-sin gitsen ihfaun-nsen; iṛzem i-wada fĕllasen iqĕṛran, ikf-as i-sidi moḥammed lamän ur-illi, lmäl masa-itɛaiš nta d-immas ar-d-immĕt (Ntifa.)

Par le même.

CXXVIII

L'enfant prophète.

Iněkr yän urgäz lleg ira ṛĕbbī aiḥelq raṣûḷḷah mas-tɛabaden imunslěmen, yäsi issudu ili yät-temġart taru-as yän ufruh, ur-iri aiṣumm f-tmen-iyam, iggaur tskr-as ĕnnzhat n-tmġarin, tĕnna aiṣemm yŭwi ndzī azknans. saɛa timġarin zmɛant kullu ma-st-n-yŭvî taqĕmmut, ur-iri aiṣumm; alleg saɛa yän lĕhloq nta ttĕmġart-ĕnnes d-yus ssudun d-uġaras alleg d-raḥen tama lmuḍāɛ-llī, twažĕb tĕmţût-ĕllī, tĕnna-yas: « ummã han yät-tmĕġra hayi ddiġ s-därs, is ur-aġ-äkkan ma-nšta! » sgen alġum-ĕnsen, iggaur urgäz-ĕllī iṭṭâf afruḥ-ĕlliġ allig saɛa tamġart-ĕllī tsudu-d, traḥ-ĕd medden-ĕlliġ, tĕnna-yas: « ssalamu ɛalikum! a-ṛbbī is ur-illi mas-ntḥataq? » twazeb tmţût-ĕlliġ, tĕnna-yas: « ašk-ĕd i-ṛĕbbī a-tamţût is ur-km-itĕṭṭed! » traḥ-ĕn ailli n-ufruḥ ar-st-itĕṭṭed, nkern äyt-tmazirt-lliġ, nnan-as: « ggaur a-taddriušt, kullu ma-km-ihĕṣṣan ad-am-t-nsker! » yäsī, taġul-d s-där urgäz-ĕlliġ-ĕnnes, tĕnna-yas: « umma nkin, ha ayt-tmazirt nnan-ī: ad-aġ-tṣuḍeṭ yän ufruḥ! » innas urgäz-ĕlliġ i-tmġart-ĕnnes: « aḷlah a-tamǵart, mag-ĕnġi i-ššṛoḍ n-äyt-tmazirt? » tĕnna-yas: « haqaǵ s-därsen! » ssudun segtren i-ulġum-ĕnsen, raḥen-d ayt-tmazirt, amzen-t ailliġ n-ufruḥ, fkun-asen ayt-tmazirt tigĕmmī, zdġen gis.

Ar yän wäss isaul-d willig n-ufruh n-tměţţůt-ĕllig inna-yas: « a-imma, ĕfk-ĩ gma adidas-muneg åneks ulli! » těnna-yas: « allah! a-ivĩ, ummã tafukt ik-tenga yus n-mědden? » inna-yäs: « attavig a-imma al-lěhla, bnug-as tanwalt! » täsi-n, ar-shah tskr-asen lěfdůr-nsen, ddun ksun ulli-nsen allig sa-a ṛĕbbĩ d-saydna žbrain ažžun-d,

iddu ufruh-ĕllig add-irar ulli, amzen wallig, gersn-as, asin-d tasa-ns d-ull-ns, sirednten aguln rären-tn, gnun-t. issudu-d ufruh-ĕllig yäf-ĕn da ar-ittazzäl s-där immas, inna-yas : « umma imma arrau n-ayt-tmazirt gersen i-gma! » yäsī, iggaur tenna-yas : « iwa ggaur gar-d-yask babak tenkermag anruel! » mkellig d-yuska babas n-ufrubělli, yäsi twažěb těmţůt-ěllig-ěnnes, těnna-yas: « ummã yus n-äyt-tmazirt, hat gersnas ifĕrban!» yäsi, inna-yas: «iwa nkrätag annĕruel aur-ag-d-avin äyt-tmazirt lobbār! » asin, ssudun, isfhem ṛĕbbī tamṭût-ĕllī, tĕnna-yas : « ɛaudaġ a-ivī annizar ida g as-gorsen! » tsudu imun didasen ufruh-ĕllig allig ĕn-rahen yät-tnwalt afun-ĕn afruh-ĕllig mi gorsen villig afen-t-in ar-ittehdar, tfrah temţůt-ĕlli, tenna-yas : « aḥabîno! han yivī ur-immut!» tasi-t-in, tenna-yas i-babas: « iwa zaudag ay-argaz-no ad-as-ntfa i-äyt-tmazirt! » raḥen-d äyt-tmazirt, nnan-as: « amzät afruḥ-ĕnnun! » amzen-t ayt-tmazirt, yağul-d s-där-immäs-ĕlliğ t-yurun, iggaur sentain, immt-as immäs, immt-as babäs, feln-t-id iga gužil. iḥez-d yän urgäz, inna-yas : « ksa-yì! » aras-ikssa i-lĕbloq, gis ṛĕbbī lbaṛaka, da-ikssa ar-as-tzayadent ullī i-lĕbloq-ĕlliġ; ar yän wäss išašk-as yät-taģatt, inker ar-t-ikät allig ur-igī ainker; yäsī tili yät-tadēgalt, těnna-yas: « ašt a-yiwi! ggaur g-därī! » iggaur, těnna-yas: « tssent kiyin matskart? tsug-ī gir tasĕrdunt s-merrakš! » iwažĕb ufruḥ-ĕllig, inna-yas: « ig gig! »

Inker, iggaur där-těmţůt-ĕlliğ. nnan-as ayt-tmazirt : « hat nra ansafer ; yilì yän urgäz g-lĕhla, ibnu gis tigĕmmi-ns, ar-asen-ittini i-mĕdden : « hat nkin aigan ṛaṣûllahěnnun!» segteren ayt-tmazirt-ělli i-lgaflet, wallig n-ufruh inuwor-t rěbbí, ntan aigan ṛaṣullah, ssudun ar-lĕhla, yut-t yan s-amendil, ar-yalla ufruh-ĕllig igu-asen-tĕt ṛĕbbī tillas, ur-yäd-suddan mag sadaun ar-tšaḥaten f-ĕrraşûllāh, ddun, nnan-as ayt-ukabar: « mit giun a-iskern kra? ha lḥal iga-yag giyod! » intqed urgäz-ĕllī, inna-yas: « hat nkin a-yutěn afruh-änd! » ddun logt-in, sgun yan uheli, gersn-as g-mnid ufruh-ëllig, yäsi fellasen umedlu s-iddan mak sudaun, tffg-ed tafukt, ssudun, arba-llig ihalq-az rěbbī yät-tmědlut g-ignuan; kullu ayt-lgaflet sudan g-tafukt men dun arba-llig; yäsi imīter-ten urgāz-ĕllig as-innan: hat rasulļah ad-gig; allig d-raķen dal-lĕblog-ĕllī, siuln ayt-ukabar, nnan-as: « iněbgiun n-ṛĕbbî! » inna-yas: « maṛḥba s-anĕbgī n-ṛĕbbī!» ar-tn-išekšam yan s-yan, walu is tra tmdlut-elli atffog nneg-urva-lli tga-yas amalu, allig kullu kšemen, ibqa-d urba-llig, isiul-d wallig, inna-yas : « nkrag annukšem ! » yasī mkĕlliġ d-issada tffoġ-t-id tmĕdlut-ĕlliġ, inna-yas urgäz-ĕlliġ : « ļļa ! afruḥ-ad tĕlla didas lbaraka! » isti-t g-yan uḥanu mud nta itfe-az-d ma išta. igaur ar-sbaḥ taġ tafukt, ar-segtaren ayt-tmazirt; mkĕllig segtĕren ssudun ar-tn-isufog yan s-yan, allig trah tivili afruh-ĕllig, iffeg-d, ini g-tsĕrdunt-ĕnnes, tabaz-t tmĕdlut g-ignuan, tug-as amalu i-ufruh-ĕlli, ssudun, inna-yas bäb n-tgĕmmĩ-llī: « iwa! gruät-tid ig tagult!»

Sudun, mkěllig d-aguln, grun-t-id, yäsi igers izgaren-ns, isužad kulši allig saza tn aguln da igr-asen bäb n-tgěmmĩ tanalt; issuda ar-tn-išěkšam yän s-yän allig trap tiwili n-ufruh-ěllig išěkšem-d tabaz-t-id tmědlut-èllig n-umědlu ar-imi n-tgěmmĩ, tbědda gis, allig ššan, figen-d, iṭṭåf urgäz-ěllig g-ufruh, inna-yas ufruh-ěllig: « mah allig

kullu ššan mědden, fígen ar nkin těţţåft gigĩ? » inna-yas: « tssent ma sgik-ṭafaġ gir ad-i-tudement sbaɛ n-iġĕrman g-ĕlzent! » iwazĕb ufruḥ-ĕlliġ inna-yas: « hat kiyin aigan ṛaṣůḷlah! » inna-yas: « ayi-tĕdement sbaɛ n-iġĕrman g-ĕlzent, zduġ-ak! » inna-yas: « hayĩ dêmneġ-tn, walainni ig i-tsufeḥt ak-iɛamu ṛĕbbĩ! » nkĕren ssudun, iţfor-t urgäz-ĕlliġ, saɛa ar-itbĕrräḥ inna-yas: « la ila llah u muḥammed ṛaṣul llah! hat wat-aigan ṛaṣûḷlah! » allig-ĕn iraḥ tamazirt-ĕnnes, ili gis ya-lɛain, yasi-d aman g-taṭâṣt idar g-isird aqĕmmu-ns d-ifassen-ns, tmġi-d gis yät-taluwoṛṭ. (Imeghran.)

Dicté en 1916, à Tanant par M. b. Sâïd, Ifelladen, Imeghran.

CXXIX

Le marabout imposteur.

Innak, llan sin kṛaḍ irĕgzen, tauri-nsen gir tĕḍâlib; qiman ar yän wass mdakärn ingrätsen nnan: « tĕḍâlib-äd ntĕḍâlab ur-aġ-tfukki! » isaul-d yän, inna-yasen: « adaun-iniġ yän wawäl yåḍnin! » nnan-as: « ini! » inna-yasen: « anseġ yän usĕrdun ng-azĕffan! » Seġn asĕrdun, seġn yän rrĕbäb, sġen sin igwäln ar-ttudun s-laswåq ar-skarn labloqt ar-fĕllasen-tmunun mĕdden, walainni ur-asen-äkkan-yät, ašku ur-sinn attirarn; mkannaġ ad-skarn maiggät ass aillig ur-sul ad-ĕd-träran ḥatta tiram-ĕnsen.

Qiman, yän wass, nnan: « ĕṛṛäy-äd ula nta ur-ag-ifukki! » nnan: « matta ṛṛäy nra nsker? » inna-yasen yän gitsen: « anĕg yän gitneg d-iwis n-muläy ɛabd ĕlqader! » nnan-as: « ĕṛṛäy-nek iḥla! » nkern, sgen ikĕtlan iḥlan, yumz yän gitsen nta adgan d-iŭwis n-ugeṛṛam aŭwin-d yän uganim igĕzzifen, asn-as g-ihf-nes yän iftil izugguagen zund lɛalām, ini f-userdun, yäsi yän gitsen lɛalām, figen s-ddšur ar-ssaran ad-ssmunn zziyārt ĕl-lzedd-nes, ddun aillig n-ĕlkĕmen yän ddšar, kšĕmen s-wammas-nes, ibĕrräḥ yän ar-ittini: « a-ma-iran aizūṛ sg-iwis n-muläy ɛbdĕlqader! » figen mĕdden ar-sgistzūṛn, ifraḥ-issen umgar, bnun taḥzant-nes g-wammäs n-ddšer; ar-tadugguat igers umgar i-iḥf n-ulli, iskr-asen imĕnsi iḥlan da-skarn mĕdden i-iguṛṭamen, ššen, sun, ur-tn-iḥṣṣa-yät, asin īd-bāb n-irukuten irukuten-nsen, ku yän yagul s-tgĕmmi-ns manig iggan.

Isaul-d yän gitsen, inna-yas: « iměnsi nšša-t, uma iqariden mani ran a-sěreg-děkken? » inna-yasen iwis n-ugěrram: « manza ihsan n-tfiyi da-nšša dgik? » nnan-as:
« hatn-id něggr-issen! » inna-yasen: « smunät-ten! » smunn-in, aŭwin-as-in-d,
inna-yasen: « gzät yät-thfurt g-imi n-thzant! » gzen-t aillig gis skern lžhed n-tardäst
g-ugubu, inna-yasen: « sersät ihsan-annag g-wabůd-nes! » sersn-in gis, inna-yasen:
« aŭwiyäd yän usgun! » aŭwin-t-id, isker sgis tagělult, yänef-t f-imi n-thfurt, yamez
yän gitsen ihf n-usgun, iqim g-wabůd n-thuzant, itagěb tahfurt; yät-tsaeat sha yän
uidi ikuda adů n-tfiyi, itfar-d adů manig illa aillig d-ilkem imi n-thuzant, ar-ittinag
s-ihsan ma išta aillig d-ikšem tama n-thfurt, isaqel g-thfurt, ider f-ifadden-ns, išěkšem

ihf-nes ad-ildi ihsan, wada yumzen ihf n-usgun gir yudğa-t aillig išekšem ihf-ënnes, ildi asgun, yamez-t sg-umegerd, nkern-iss, adern-as s-idåren-nsen aillig immut, ksn-as tagelult sg-umegerd-nes, asin yan uferdi n-tsila n-iwis n-ugerram! » Iddu umgar ikšem kullu s-tgemmao n-äyt-udgar-nes, isfutš-int ur-yufi amya, iffeg-d iwis n-ugerram s-imi n-thuzant ar-ittini: « wan t-yūwi a-gis-d-isufeg rebbi d-elzedd-ino, kra n-tmādūnt neg ad-iffu immut! » Isul ar-itedeu, iddu umeksa s-zzribt aisufeg izgarn, yäf-en aidi g-wammäs n-zzribt, immut gis, izar tisilt g-imi-ns, ar-asen-yaqra, innayasen: « aškād ha tisilt n-ugerram, aidi ad-as-t-yusin, hat id-immut. » Iddu umgar, ula iregzen, ula timgarin, afen-n aidi immut ttsilt g-imi-ns, nnan: lbaraka n-ugerram at-ingan. Inker umgar loqt-annag ar-ittergigi s-tauda, ar-ismunu iqariden, ku yän yawi-yas-d ayän emi-gi, aillig ismun lzhed n-zašra n-warryal, yawi-yas-in-d i-iwis n-ugerram issudem ihf-nes ssudmen kullu ihf-ns la timgarin wala iregzen, nnan-as: « a-sidi ad-ag-ikf rebbi lbaraka-nk! dzau didag! » Ikf-asen lfatha idzau didätsen ddzaut lhir, imsåfåd didätsen.

Ddun, afen-n yän uğbalu g-uğaras, tkurn sgis yät-tidditt, gen-t g-ušuari, aŭwin-t didätsen hdûn-t, ddun aillig n-ĕlkĕmen yän ddšar yådnin skern mĕkda skern tikkelt tamzwarut aillig fĕllasen d-ĕmunn äyt-udgar wala yamgar-nsen, fraḥen issen, bĕdan didätsen aillig bnan tabzant-ĕnsen, iddu umgar ad-asen-isuzäd imĕnsi-nsen, igers ula nta, ithälla gitsen seg-maiggät tagausa. Qiman nutni aillig ran ad-ĕgen mĕdden gzen yät-thfurt där udår n-thzant, sersen gis taidditt da ɛammern s-waman, ssun fellas tagĕrtilt; loqt-annag gern i-umgar aillig d-yuška därsen nnan-as: « bṣṣan-ag waman ma isa usĕrdun! » iddu umgar ar-ittinag där-wadğar-ns, ur-yufi-yät, yufa gir yät taṣdēlt n-waman, yaŭwi-yasen-t-id, inna-yas: « a-sidi, aman ur-ak-ufig-yät, ašku aggugĕn fēllag! » Inĕkr iwis n-ugĕrram, inna-yasen i-imĕddukal-nes: « manza tagʰrit-inu! » kfn-as, ibĕdda, inna-yas: « ullah! ar-daun-sufegġ aman gdid! » yŭut s-ibf n-tgʰrit afēlla n-tiidditt da illan ddau-tgĕrtilt igbu-t, nbɛan-d waman, shadern-asen taṣdēlt ar-tamzen aman. Amgar ar-isaqul; aidag issen is ur-suln waman gis, yŭut s-adår-nes, inna-yas: « agul ay-akäl f-ma gik-illan! »

Ar-yaqra umgar i-äyt-därs, ar-asen-ittini: « azläd atizarem lbaraka n-iwis n-ugĕrṛam! » yasi yän g-imĕddukal n-ugĕrṛam taidditt afada aur-t-izarn; äyt-tmazirt ar-d-ĕttazzaln irĕgzen walā timġarin, ar-sattin alūḍ sg-udġar dag ḥḍån taidditt ar-t-aqomman iqomma-nsen, zɛama lbaraka n-ugĕrṛam; inna-yas umġar: « a-sidi riġ därĕk där-ṛĕbbi d-ĕlZedd-nek ayi-tsufeḥt yän uġbalu naġ sin g-tmazirt-äd, ašku ur-däreġ llin waman wala leḥuḍert wala urtän! » inna-yas: « inšalla! » Sul ar-didas-isawal aillig d-bĕddan imeḥznin lqayd, nnan-as i-umġar: « inna-yak lqayd aur-tgent ar-däri! » Loqt-annaġ inna i-ugĕrṛam: « aur-tĕddut a-sidi ar-d-aġuleġ ar-d-izareġ lqayd ma-yi-ira! » Ifel-t, iddu aillig ĕn-ilkem där-lqayd, inna-yas lqayd: « maḥ allig ur-tuškit, uškan-d kullu imġaren kiy tqimat-ĕn! » inna-yas: « a-sidi illa däri yän ugĕrṛam yut akäl ildi-d aman! » inna-yas lqayd: « qim tama-no! » yazen

iměhzenin, lěkemen agurṛam, afen-t-id isul ur-ta-ifḍir, ssuděmen ihf-nes, nnan-as: « a-sidi inna-yak lqayd attaškät s-däri! » Agurṛam ikṣūḍ seg-lqayd, ašku ur-illi g-udis-nes ģir aman, kra n-ugurṛam ur-t-igi, inna-yasen: « asiwät lfatḥa ad-as-ikt rĕbbi lhir i-lqayd, iɛaun-t isbĕddad g-laḥkamt-nes lā nta wala tarwa-ns! » inna-yasen: « zaydät inät-as ar-aska hat mlgʻ an-aškegʻ, ašku ḥaḍrn-i kra n-mĕdden yåḍnin! » Ddun imĕhznin, aguln ar där-lqayd, nnan-as: « a-sidi hat ikfa-yak lfatḥa n-ĕlhir, inna-yak ar aska yašk-ĕd! » inna-yasen: « nĕkrät seg-tama-no a-yiḍan! nnig-aun awiyät-id tagulem-d ar-i-tinim hat ikfa-yak lfatḥa! » Igĕlleb g-isemhaun-nes, inna-yasen: « nyät dgik dgik, taŭwim-t-id! » Nin isemhaun f-yisan-nsen; agurṛam, gir imṣâfâḍ d-imehzenin, inna-yasen i-imĕddukal-nes: « nĕkrätagʻ anĕddu ur-ta-sreg-d-yuzin lqayd ag-ifdah! » nĕkern, hlun tahuzant-ĕnsen, asin-t f-usĕrdun-nsen, ffgen ddun ad-ĕrweln ur-sul-qqiln s-lĕfḍur.

Isembaun ffgen-d s-tgemmi l-lqayd, asin-d iisan s-terbiza aillig d-elkemen tigemmi n-umgar da där ellan, äfen-n-id ur-suln, nnan-asen i-äyt-udgar: « manis eddan? » nnan-asen: «baḥra usin ddan s-udgar lflani!» tfarn-in aillig ĕn-elkemen, nnan-as iugërram : « inna-yak lyayd : ašk-ëd därs ! » irin ad-asen-ëkfen lfatha afada ad-aguln zund imehznin, isaul-d yan g-isemhaun, inna-yas: « sidi ur-iri lfatha-nnun, ira-kun kunni! » Sin iměddakul n-ugěrram aguln-d; agurram ur-iri, yŭut-t yän ismeh s-udår n-uznadi g-uměggerd, irär-t-id s-ignan; yän g-iměddukal n-ugěrram isul ihda aguwal da-ikkät ku ggan izeffan, aidag izra awal ihser, ildi-d aguwal, ig-t g-ddau tainnit-nes, izayd d-ugaras, izwar mnid-asen yak ur-didatsen-imun ar-ittini: « nki gir azĕffan adgig! mkan lěkěmeg mnid lqayd inig-as a-sidi někin ur-gig agurram, azeffan ka-dgig, hay aguwäl-inu, isul däri! » yät-tsaeat, yäf-en yän urgäz s-tederbalt-nes iqim afělla n-ugaras, iger-as, inna-yas: « ašk-ĕd ak-sqsag mah allig ur-tmunt d-imĕddukalnek? » izayd, ur-gis-t-yŭwi, izri aillig t-id-ilkem wis sin, igr-as, inna-yas : « ma-kunyagen aillig yan izwar, yan iŭgra? » inna-yas: « a-sidi nukni nënna arrau n-mulay eabd-ëlqader anga, ar-nskirkis f-mëdden, dgik hat yuwin-ag isembaun s-där-lqayd agifdah ašku kra lbaraka ur-däreg-tělli ma nsěmla i-lqayd ig t-in-nělkem!» inna-yasen: « a-didaun-muneg! » inna-yas: « mani trit a-uddi, a-ddriuš ģir atešt tagurit zund nukni! » inna-yas: « ģir, sni-yi didak ayan aun-ižran ižru-yit ula nki! »

Isni-t didas f-usërdun, ddun aillig tn-in-sëlkëmen i-lqayd, išëkšëm-in s-yän uhanu, afen-n amgar isul iqima tama lqayd, inna-yas: « nutni ayäd a-sidi! » yawi-asen-d lqayd tamëššut mad šttan, ššen, sun, walainni ur-bahra-ššin amya, ašku kşůden ad-ëššen tagurit; bu-tděrbalt nta iššan allig idgiun, isaul-d lqayd, inna-yasen: « mit gitun aiggan agurram ayi-d-ildi aman g-mnidi! » Bu-uguwal inna-yas: « a-sidi, nki gir azĕffan adgig, hay aguwal-inu isul däri! » wis sin ar-as-ittini i-ugerram inas bu-těderbalt aiggan agurram! Ar-saquln allig ĕrmin, inna-yas bu-těderbalt i-lqayd: « ar aska něldi-yak-aman! » inna-yasen lqayd: « ur-nnig ad-ĕmattig sgdid gir ig zrig aman s-tiṭṭ-inu neg kun-ĕngig s-tgurit! » Iněker bu-těderbalt, yasi tagurit-nes,

ibědda g-mnid-lqayd, yňut-t s-ihf n-tgurit, nhan waman aillig mṭan kullu lqayd, aŭwin-as tisila; iněker lqayd ar-issudum g-ihf n-bu-těderbalt, ithälla gitsen, ikf-asen seg-maiggät tagausa, ift-as agbalu ar-ittazzäl g-wammas n-tgěmmi-ns, imṣâfâḍ didätsen, ddun iskin-nsen; allig ffgen inna-yasen i-iměddakul-nes: « nki aiggan muläy ɛabd elqader! » imṣâfâḍ didätsen, inna-yasen: « a-kun-yahna rěbbi s-uyannag kullu aun-ikfa lqayd, aur-sar-tiukṣâḍem ayann tram atskrem, tskrem-t; tann fěllaun išqqan tgrem sĕri serþuḥ-t fěllaun! » zůrn sgis, ddun s-tuuri-nsen, iddu nta iskin-nes; sg-wässannag ayann ran ad-skern ar-t-skarn, ur-suln atiukṣâḍen ašku tělla didätsen ddɛaut n-muläy ɛabd ělqader. (Ntifa.)

Dicté en 1916, à Tanant, par Feddali b. Hadda, Ntifa.

CXXX

Le riche marchand et Moulay Abd-el-Qader.

Taḥažit n-yan tažer iterraḥan bahra d-mulay sabd elqader ežzilali. lmal da dars illan mgar sers idel tiţţ ĕn-tafukt; ilal därs yan ufruh ihlan iga zun tamuzunt n-ĕnoqqort. aillig imqqor s-imik, ibnu-as yät-lqobĕt, yaŭwi-d yän ṭaleb, išarṭ i-yŭwis atisģer. iwis izazza dārs bābra, yuf dārs mummu n-titt-ennes. iqima ţaleb ar-t-isagra, ur-a-tffgen ur-a-kššěmen. afruh inna-yas babäs : « hatta yän ur-illi g-èddunit gir nkin, d-kiyin d-ţaļēb. » iqima ufruh aillig imqqor iqĕrreb aizum. tili därs taškyut gělgobt. yan wass ira-imizd s-ifassen-nes, isag taškyut, irez-t, iger tiţţ-ĕnnes s-bĕrra arisaqul mědden, kra da-izzräy mkäd, kra da izzräy mkäd, ar-isaqul g-ifèrhan igrin-nes, ar-isaqul g-tferhin. iqima ar-ithemmam ar-tadugg"at tawi-yasen-d twayya imensi nta d-taleb, yamez tawayya ar-t-ikät. teddu twayya ar-talla där-sidis. inna-yas: « makm-yuten? » těnna-yas: « a-sidi yut-i iwik! » iddu babäs ar-ittazzäl, aillig fěllas nikšem, inna-yas: « mad-ak-tsker twayya aillig t-tutt? inna-yas: « mad-ak-skereg nkin aillig iyi-thăbest g-wammäs lqobt, těnnit-i ur-illi hatta yan g-ěddunit gir nki d-kiyin d-taleb; dgik uma bn-ädm-ad izzrayn?» inna-yas babäs: «fssa a-iwi, aurtfqeat, aska sufegg-k-id ar-tsarat ula kiyin d-iqrin-nek! » genn ar-şbah, isti-yas babäs yat-tsĕrdunt iḥlan, tšerražit-ĕnnes, yaŭwi-yas-d ikĕtlan da Issan warrau n-tgĕmmau moqqornin, ils-in, isufeg-t-id sg-ĕlqobĕt isni-t f-tsĕrrazit-ĕnnes ar-issāra g-tmdint. aillig ilkěm imi n-yät-tazěniqt, yäf-ěd gis yän ddriuš bu-těderbalt ar-ittini : « ma-yi-yäkkan kra n-şşadaqa fissa billah! » tzra-t tsĕrdunt tiukşåd, thir s-ĕllora, idr ufruh sg-ufĕlla n-tsĕrdunt, imêrz sg-ihf-ĕnnes imunzer sg-tinzar-ĕnnes ar-d-ittazzäl babäs, inna-yas: « a-baba, tašerdunt tzra bu-těderbalt-äd iqiman g-imi n-wazěniq, těddu-i sěri, tsdr-id!» izayd babās s-bu-těděrbalt, yut s-utěrríš, yaŭwi yŭwis s-tgěmmi-nsen, ikêmd-as amraz da-gis-illan, ig-as asäfär.

Ikk ma ikka, yawi rebbi kullu ma-därs-illan : lmäl, wala ulli, wala kullu ma iealem, ailiig d-iqima, ig išša imensi ur-a-ittäfa masa-istta i-imekli : nta ddeaut n-muläy eabd el-qader a-gis-iffgen. aillig iqima iga mezlud; yauwi bäb-ellamänt. lamänt-ennes. iqima d-ufruh nta d-immas. illa rebbi, isul rebbi.

Iqima ar yan wass, iffog ar-issara g-tmdint aillig ilkem ailli g tsder tserdunt yaf-en gis bu-tderbalt ar-itědålab, yağul ar-där-immäs, inna-yas: « a-imma, rig ad-am-inig yän wawäl! » těnna-yas: « ini-yi ay-iwi, ma-trit ayi-tinit? inna-yas: « ufiģ yän bu-těderbalt g-illi g-tsder tsěrdunt irwas walli yut baba! » immäs tška gis is-d-nta asg-in-tlěkem ddzaut yuhšenn těnna-yas': « ay-iwi, zayd zard-as-d ar-däreg-ins. » innayas yŭwis : « ur-däreģ ma ištta! » těnna-yas : « a-iwi! awi-t-id ukän, hat hadiģ yän urau n-irden ad-as-t-in-neg i-imenši, ngers i-tšišaut-annag da-därag-illan, nhudr-as sers i-iměnsi. » nta bu-těderbalt, muläy sabd el-gader aiga. iddu ufruh, yaŭwi-t-id, skernas-aida-därsn illan, aidag ššan imensi, isaul-d bu-tederbalt, inna-yas : « ma-un ižran ur-ak-d-ifli babäk ḥatta mya?» inna-yas: « a-sidi, illa däreg wida n-ĕddunit, ur-illi mag-ilkemen g-äyt-tmazirt, ar yan wass nig f-tserdunt ar-ssarag g-tmdint, dinnag k-idufig, tqimat tsdṛ-i gis tsĕrdunt, tĕkṣud, yašk-d baba, yaf-i-d dĕreg, mĕrzeg, inna-yi: « mak-isdren? » nnig-as: « tasĕrdunt tzra bu-tĕderbalt-äd tsdr-i. » yut-t baba s-uṭerriš, sg-wass-annag g-t-yut ar-ntnaqaş äss f-wäss aillig ur-yäd-isul hatta imensi. » inna-yas bu-těderbalt : « aska nšazallah těddut s-ssůqq lěflani, tgurät gis aur-těffeht ar-asrag ur-gis-iqima hatta yan. » genn ar-shah, imsafad didas bu-tederbalt iddu s-ssuqq, iqqel gis ma ila wäss ar-tadugguat g ur-yäd-isul hatta yän g-ssuga iffeg-d, imun d-ugaras, yäf-d g-mnidas akabar n-ilugman, kra yusi irden, kra yusi lmäl, ilkem tigemmi-nsen, yänef tinamådin, yäf-en lmäl, yäf-en irden. igim izäyd rebbi g-errezg-ennes uggar ellig därsn-ikkan s-lbaraka n-rěbbi d-ti-n-sabd ěl-qader ěžžilali! » (Ntifa.)

Conté en 1913, par H. Djilali, Ntifa.

CXXXI

Le brigand changé en statue de pierre.

Illa yun uqeṭṭaɛ buɛeggadi ar-ittɛiš gas wenna iggan wi n-midden. iga teṣbiḥ ar-iss-itgerra midden. iqqim ar-ittetta midden al ass-ĕnna ḡ immeṭ, izri-d̄ ša n-lɛil, ur-ṭri mais ad-as-ṭnɛaṭ aynna ittegga ibbas; tella mais tiga tefqqirṭ, la-ittekka ad-iḥdem ger ša s-teġräd-ĕnnes, ar-ṭ-ittašer, da izzeɛ-ṭ-iḍ, da innas i-tfeqqirṭ: « memm-im ihas ufus aynna innäy da yašer-ṭ! » inna-yas: « a-yĕmma-nu nɛeṭ-iyi ṣṣniɛet n-ibba aynna ittegga! » tennas: « a-memmi, ṭad-ĕnnes illa ittaɛbad ṛĕbbi!» inna-yas: « abaden ur-id ša n-ṣṣniɛet-ĕnnes aya!» tenna-yas: « ar-ak-kateḥ zig alliy ɛenqaḥ, ha ɛaggadi-nnes ĕnna s-ineqqa midden is ur-ṭriṭ aḥriḍ ṛṛĕbbi!» ḍay teṣf-as tiḥaǯzažin n-baba-ns, yasi-

ten, da iddu ger yut n-qbilet ur-t-issin, iddu-d ger yuk uham amegran, da inna-yas ibab-uḥam-ĕnna, inna-yas: « iṣifd-i-d ġureš muläy ɛabd-elqader ǯilali, inna-yaš ad-itešfed illi-š att-ilih! » inna-yas: « merhaba i-umazān n-mulay sabd-elqader žilani! » däy išf-as illis, yili-tt. insa id-enna day asekka inna-yas: «rib ad-eddub! » inna-yas netta: « meš trid atěddud, mun t-tměttut-ěnneš! » däy yauwi-tt, izzenz-itt i-irûmin. däy izayed s-aguggal-ĕnnes, däy innas ibbas d-mais: « mani Fadma-nneh alliy ur-t-ittiuwid? » inna-yasen : « tella Fadma-nnuwen teterrah ur-as-ihessa walu, tuzn-iyi-d tenna-yi ddu mun d-imma! » alliy ira ad-izayed, imun-d taguggalt-ennes, idda izenzitt alto. day isayed s-aguggal ennes, inna-yas : « many tamettut-inu d-illi, bar is asen ižra ša?» inna-yas netta: « ur-asen-ihessa hes udem-ennes, llant terrahent, azekka anmun g-lamin d-tumman! » azekka munn alliy iwden yuk wansa bdan diks iberdan, innas uqeţţas-nna: « anĕddu g-ubrid azelmåd. » innas uryäz: « abrid azelmåd, tamazirt irumin ager-idda! » isrod azaggadi-nna s-ineqqa baba-ns inselmen, innayas : « uļļah teddud dati neģd ha ihf-žnneš ad-yafru! » innas : « qeddemeh-aš-en mulay zabd-elqader žilali, meš ithyid ad-zalleb, aynna trid ig-it! » irzem-as ad-izall, netta išemmel tazallit yasi urawn-ennes ger sidi rebbi, inna-yas: « a-rebbi agader-a issuref leahd n-mulay eabd-elqader, mes tegleb gar enniyet hef-enniyet, hatin ig-as a-lear a-muläy eabd-elgader! » ibbes rebbi agettae-ëlli iga-t d-iselli. ieayed urgaz saham-ënnes, yaf-enn illis d-tmeţţůt-ënnes, sayeden-d s-aham s-lbaraka n-muläy sabdelqader, inna: « a-sidi rebbi, wenna iddan g-ubrid ur-iggwid a-t-uten isennann! »

Relevé par M. Djemri, Beni Mguild.

CXXXII

Sidi sabd ĕl-ḥagg.

Sidi zabd el-ḥaqq yuška-d s-Tizazit iga gir afruḥ, ur-sinn medden mani-d-ikka. ikšem där yän urgäz itihaz fellas, iqim därs, yäf-d därs yät-tgizt ar-as-t-ikssa allig t-zran äyt-tmazirt ar-as-ikssa tigizt, nnan-as: « ad-ah-tkssät ula nukni nekf-ak- tigeräd-ennek! » ar-asen-ikssa tawala, wann as-ikfan kra n-iqariden ikf-in i-urgäz-annag t-itihaz. mkannag ar-iskar ar yän wäss imžhäd yän urgäz sg-äyt-tmazirt d-urgäz-annag där illa, inna-yas: « nek didäk anšwaš tåqbilt! » inna-yas: « wahha! » yašk-ed umddakul n-sidi zabd-el-ḥaqq s-tgemmi-ns, inna-yas i-tmgart-ennes: « wamma nki skerg-am-t äss-äd!» tenna-yas: « ma-tskert? » inna-yas: « mžhadeg d-flan, nnig-as nek didak anšwaš tåqbilt!» tenna-yas: « mas-trit ad-in-tswašt? agemmu da illan där medden ur-därk-illi!» inna-yas: « iwa, ur-ssineg bzada mameka skreg!»

Loqt-annağ iqima sidi zabd-el-ḥaqq ar-isflid, walainni ḥatta yän ur-issin is ig agurṛam; aidag asen-isĕlla nnan wawäl-annağ, inna-yas: « is-därem-llan kra n-irden? »

těnna-yas: « ur-däri gir imik n-tegdurt ar-d-eammereg nnig ig ag-d-yuška kra lear! » inna-yas : « nker asi-t-id s-tama n-uzreg tqimät atzdat! » tněker, täsi-t-id těddu s-tama n-uzreg, tsers tisugguit mnid-as, tffi-d irden-annag illan g-tegdurt, teammer tsugguit, tisäl tegdurt, tsul tetkur ar-tzäd aillig tkemmel irden-annag n-tsugguit, tffi dag tagdurt aillig tetkur tsugguit; lhasil ar-tzåd seg-tegdurt-annag aillig tetkur sin išwarin n-uggern tisäl tegdurt mkellig zund ur-sgis-teffi hatta yan waqqa, inna-yas : « nker, ger-d i-tmgarin innasent ad-awint tisugguatin-nsent, tilluna ad-siffent! » těddu tmgart ar-taqra i-tmgarin tann emi tgra tini-yas : « awi-d didäm tisugguit ttallunt!» tann as-isellan g-tmgarin tini : ma-tra täd tilluna, ma-tra tsiff. aillig kullu d-munnt tida mi-tgra äfen-d išwarin sammeren s-uggern ar-tsazaben mani d-ikka lhir-äd, qimant ar-sififent. wamma Sidi eabd-el-haqq gir iqima, isaqul aillig int-izra kemmelent s-usiff inna-yas i-läll n-tgemmi : « ini-asent kra gitsent a-iseksau, kra gitsent a-it=ažan afada atskert agrum d-seksu!» tenna-yas : « a-sidi, umma tifiyi manig t-nttäfa? » inna-yas: « angers tigizt! » ar-talla tmgart ku yas-inna angers tigizt, ašku ur-därs-illi ģir ntät. inker Sidi sabd-el-haqq iģers i-tgizt s-afus-ennes, yazu-i, ifl ihf g-ilem, ifl idåren g-ilem, ifel taddilt g-ilem, ibbi tifiyi, ig mnåsa g-tkinin, ig mnåşa g-ttuāžen. aillig inwa kulši seksu wala agrum wala tifiyi, inna-yas i-umeddakul-ns « ddu ger-d i-mědden! » iddu ar-yagra i-mědden: « adduäd a-mědden, wann iran aišš!» wann as-isellan ar-iţṣṣa, ar-ittini: « ma-nra-nešš g-umzluḍ-ad! uḷḷah ar-d-něddu naŭwi didag hatta iferhan ar-d-nizar ma-ira ad-ag-išuaš!» wann dyuškan s-tgěmmī, yaf-ëd tizlafin n-sěksu d-ttuažen d-ugrum, ar-tmunun aillig kullu d-munn äyt-tmazirt, ula nutnī ula arrau-nsen, skern tiģimatin, ku tiģimit sersn-as tazěläft n-sěksu d-ttažín n-tfiyi tama-ns d-ugrum-ënnes, ššen mědden aillig d-yagur lhir zund ur-sgis-ššin, nkern ku yan iddu iskin-ns, ku yan d ma-ittini gělhater-ns, kra da-ittini ayad yusi gir s-uměrwas, dgik a-iffog tamazirt airuel sg id-bäb n-uměrwas. loqt-annag dag-effgen, tqima tmgart ar-talla f-tgizt-ennes; inker Sidi zabd-el-haqq iffog s-urtan, yawi-d sgis yät-tummåzt n-tuga, ikšem s-ahanu dag illa ilem n-tgizt, igr-ën gis tuga, ildi-d tesbih-ënnes, yuut iss s-ilem annag, tbëddad gis tga tafunäst ur-sul-tgi tigizt; loqt-annag ssenn medden is ig agurram.

Ik ma ikka, iskar takät-ĕnnes, iqima ar yän wäss nkern yän sbɛa n-mèdden taheln kullu g yän wäss ; iḍ-annaģ g ran ad-sroḥen ddun s-udġar-äd mi ttinin dġik « tizi n-islan » sbɛa iidsen d-sbɛa n-irĕgzen yåḍnin ad-asen-ksen azagur, ku yän ar-itkes-i-yan, gersn-asen kullu, iḍr iggig loqt-annaġ iḥammel usĕmsil-annaġ s-waman zuggua-gen kullu s-idämmen, inna-yasen Sidi ɛabd-el-ḥaqq : « nkrät ! han islan kullu tyaġrasen ! » inker, iddu s-uġbalu yut s-tġorit-ĕnnes, iqqar. umma dġas annaġ ar-as-tinin « talät n-zzĕbil » kant-in zik urtan bĕzzäf g-tɛazit, sibba-nsen dġik allig ur-yäd-gis-llin urtan Sidi ɛabd ĕl-ḥaqq a-yuten anu s-tġorit-ĕnnes iqqar. askans mmĕtent ula tislatin kullu g-yän wäss, mdèln-int ula nutĕnti tama n-irĕgzen-nsent, loqt-annaġ inker Sidī ɛabd-el-ḥaqq igguz s-yän udġar gis gir iġuliḍen ttagant, ilĕkem-t-in, inna-yasen :

« nkrät a-luḥuš! asī a-izem arrau-nek ad-serseģ arrau-inu! asī a-ilef arrau-nek, ad-serseģ arrau-inu! asī arrau-něk a-yasskur an-serseģ arrau-inu! asīwät a-ifağriun arrau-nnun, ad-serseģ arrau-ino! » fġen kullu luḥuš seg-tagant-annaġ, tens tagant mkan-naġ ar-askans ar-issara ar-ittennēḍ ugerram g-udġar-annaġ aizar is-isul kra yäf-ĕn yät lkūmäyt tsul dinnaġ, inna-yas: « ma-kem-yaġen kēmmin allig tsult tqimät gdid? » inna-yas: « kullu luḥuš nkern siyad, kĕmmin tsult tqimat? » tĕnna-yas: « a-sidi, nkin yuf a-yi-tskůmtṭ wala nkreġ seg-siyad! » innas: « mah? » tĕnna-yas: « llan däri imik n-warrau-inu suln mĕzzin, ur-ssineġ mamĕk-asen-skareġ, u-dġik ġir adǧ-iyi gdid èkfiġ-ak s-l\ahetahĕd n-rĕbbi das-yäkka nnĕbi i-imĕddukal-ns ur-sar-nqaġ ĕrroḥ seg tarua-nk! »

Iaděğ-t izdeg g-dinnag, ig zzauit, ifel-d g-uḥanu dag a-itzålla, ifel gis anu d-yät tsilt n-uḍåṛ-ĕns ttuayya ism-ĕns lälla žorra. dgik wann yag kra neg wann yutĕn lžun da-sers-ittudu, twut-t tuayya s-tsilt, tĕldi-yas-d taṣdèlt n-waman, isird sgis, isu sgis, ižži s-lbaṛaka n-ṛĕbbi t-ti n-Sidi ɛabd-ĕl-ḥaqq (Ntifa.)

Dicté en 1916, à Tanant, par le chikh de la zaouïa, Si Abdallah.

CXXXIII

Les marabouts de Tanaghmelt.

Amězgaru-nsen idda seg-Figig; allig ilkem adgar-ath Walemzi, ibnu gis zzawit; iddu-d ig-ilkem Assamer, inna-yasen : « ad-i-tekfem manig zdegg. » nta ilkem adgar g illa ugbalu n-šših yufa-d äyt-Ussamer ar-ssiriděn, ttåfen gis, nnan-as : « ad-agtshirt.» inna-yasen nkin d-agurram ka-d-gig!» nnan-as: « ig ur-trid ad-ag-tshirt ak-namz s-ignan. inker ar-ittini : hebri a-zainni! asken waman sg-ugbalu; ar-t-ettinagen ur-t-usin; ddun tsaren-t manig t-ettasen ur-t-usin. iffeg s-äyt-Ussamer, innayasen: « ad-i-těkfem manig zdeģģ! » nnan-as: « ig trit lģabt-ath ad-ak-t-někf! » sneat-as adgar-ath g tělla Tanagmelt, iga yadgar-ëns gir sszert d-luḥuš; iberräh äss izgurn, inna-yasen : « ffgat a-luḥuš, tsufgem arrau-nnun! » ass-annag g-as-ikfa takät i-låabt tuggrá yät-tlekmäyt yufa-t-id ĕšših; inna-yas i-tělekmäyt : « mah aillig ur-tffigt? » těnna-yas: « a-sidi llant tigläyn ur-ta-ffigen ŭlgům! » inna-yas: « ealik lamän, belhaq mkan ffgen ülgûm tffogt adgar-inu! » twazeb tlekmäyt tenna-yas: « ḥatta nkin kfig-ak s-lsahed n-rebbi arrau-nek ur-sar-temtäten ssem. » seg dinnag waha tgubi telkemäyt argäz n-Tanagmelt ur-da-itmetlät. ddun äyt-Ussamer gersen f-ssih f-ugbalu ad-aguln waman. iddu šših s-udgar-ath g illa ugbalu, yut s-uzokkāz-ens, ffgen waman.

Dicté par un juif des Ntifa.

CXXXIV

Sidi bu lhelef.

Yuška-d ar-tamazirt n-lnultan, iddu s-inger kra n-ižarifen ils agšab n-tznirt, igim ar-itteabad isufg-az-d rebbi yat-tgbalut masga-ittudda d masga-issa; iqim ur-gin-t-izri hatta yan ar yan wass illa yan umeksa n-wulli iks tama n-uzarif g illa sidi bu lhelef, isti yän igbi sg-wammäs n-tigåtten, iddu ar-ikka inger-uzarif-äd s-wäd; imik yagul-d ar-tsuddum tämart-ennes aman, izar-t umeksa inna: « kra n-waman a-illan gdid; uļļah ģir ar-asēkka ģir ig d-aģuleģ sdid agis-sqsaģ ad-izareģ iqbi-yad manisga issa!» askans isufog ulli, iddu s-adgar-llig g iksa idělli, imatr igbi aillig a-t-isaqul iffog sg-wammäs n-wulli, itfar-t sgdid sdid aillig ilkem tagbalut ar-sgis-issa ar-gis-itmnäd bäb-ennes aillig isua yagul-d iddu bäb-ennes s-där-tgbalut ar-isagul mkäd mkäd aillig yannäy sidi bulbělef iqima ddau yät-tgulit, idr-as ušakuk g-igariun-nes, iles taqšabt n-tznirt inna-yas: « ur-serk-qeddimeg gir rěbbi a-lhelq-äd, ma tgit is-d-u-ddunit nag u-lihert? » inna-yas : « tqeddemt sri rebbi da mur-i-gig atteasug ig gig gir u-ddunit zund kiyi! » inna-yas bäb wulli : « allah a-sidi ma-tskert gdid! matta lhalt-äd g-těllit! » inna-yas : « ur-ak-tělli twuri gigi ddu iskin-něk, taděğt-i g-wida g-yiga rěbbi!» inna-yas: « oho! rig adari-teddut! » inna-yas: « ur-tgit ayi-thadut, nki ur-rig hatta yän ay-izar! » inna-yas: « a-sidi, gir nker, ddu didi, kfig-ak lamän ur-k-izerra hatta yän menrig nkin! » iddu, imun didas, yaŭvvi-t-id ar-tigemmi-ns, išekšem-t s-yän uhanu dag ur-inni at-izar hatta yan, umma bab n-tgemmi gir nta ttmgart-ennes a-illan, maiggät äss da-ištta tiram ttmgart-ennes ar ass-annag g därs illa sidi bu-lhelef, inna-yas i-tmgart-ĕnnes : « ssu-y imĕnsi-no waḥdi! » tsw-as imĕnsi-ns waḥdit, yäsi-t-iddu iffog ntät ur-tssin manis t-yuwi, nta da-t-ittaŭwi där sidi bu-lhelef yess didas sg-yät-tměnått, maiggät äss da iskar mkannag ar yän wäss těnna tmgart : ullah hay-ärgaz-äd ur-sul a-didi-ištta, ɛaniġ ar-därs-illa kra n-zayd g-tgĕmmi-yäd. ar-yän wäss g-ur-illi g-tgemmi, teddu ar-tsfuttus g-ihuna aillig-en tufa sidi bu-lhelef. innayas : « mad-iyi-trit aillig ttuškit ad-iyi-tfdaht ad-aunt-ikf rebbi timengiut n-ihf! » ig lhal ass-annag g as-idaza ass ělžämaz, aillig d-yuška bäb ěn-tgěmmi, inna-yas : « akihenna rebbi ak-üşşağ äss genmuteğ aur-tadğam timgarin adari-ksement ad-zürent, tann iran aizor taogg sri gir seg-taškyut. » immut sidi bu-lbělef, bnun fellas lgobt, ifel-d ěddeut-annag i-tmgarin, ku yäss elžämae ar-int-nggan ibfaun-ensent ; ig d-uškant ad-zůrent ur-a-kššěment s-lqobt, tann iran aizor tašk-ěd ar-taškyut ar-ěn-taoggua s-wammäs en-lgobt ar-tedålab ayan tra. mkan zrin irwaten g isemdi wadil ar-serstudun mědden sg-maiggät tainnit; wann as-yusin tigersi, yaŭwi-t-id didas ar-zzawit, běddan didas id-bäb n-zzawit ar-d-as-igers yazu-t, bbin-t mnåşa, aŭwin id-bäb n-zzawit mnåşa d-ilem, d-ilf ttěduwart, yaŭwi nta mnåşa. ar-gis-ěn-tmunun iqbiln

izaräben d-imazigen sg-intift, sgarna, tädla, infeduwaq, äyt-bu-ulli, äyt-maläl, imegran. ku yän manig igg^uez g-wassif; ar-ensan ma ila id ar-tunnasen (Ntifa).

Conté en 1916, à Tanant, par Feddali b. Hadda,

CXXXV

Sidi Himmi d-sidi Ḥamad Aḥanṣāl.

Sidi Ḥimmi iška g-sidi Ḥamad Aḥanṣal is ur-därs-tělli lbaṇaka ašku nnan-as da didas-tqimant těrbatin. Sidi Ḥimmi, illa därs izem; iddu därs s-tmazirt-ĕns. Aillig t-in-ilkem, išěkšem-t därs, inna-yas sidi Ḥimmi: « maniģ tqqĕneġ izem? » inna-yas: « awi-t s-aḥanu där-tfunäst-inu, tqqent-t-in gis! » inna-yas: « ura-itĕqqen izem ttfunäst, kšůdeġ ad-ak-yĕšš tafunäst-ĕnnek! » Sidi Ḥamād Aḥanṣāl issen is-d-yuška atizar is-gis-tělla lbaṇaka, inna-yas: « qqen-t-in där tfunäst! »

Ines därs, ar-şbaḥ inker sidi Ḥimmi seg-iṭs, iddu yänef aḥanu ayaogg s-izem, yäk ur-išsi tafunäst; aillig-en yŭggua s-aḥanu, yäf-en gir tafunäst, izem ur-illi! Iagul-d där sidi Ḥamād Aḥanṣāl, innas: « a-sidi, izem ur-sul-illi g-uḥanu, ufig-en gis gir tafunäst! » inna-yas: « ašku tuškit däri tigalt is ur-gigi-telli lbaṭaka, ašku nnan-ak ar-didi-tqimant terbatin! inna-yas: « yäk tirbatin ayäd iqiman tama-nu; waḥa datqimant tama-nu ur-gin-gitsent-dmeag awäl n-šsiṭan; dgik mun-didi s-aḥanu! »

Aidag elkemen aḥanu, inna-yas sidi Ḥammäd Aḥanṣāl i-tfunäst-ensen : « sers-d izem dă-tššit! » tsers-d izem sg-imi-ns. Inker sidi Ḥimmi, issudm ihf n-sidi Ḥamäd Aḥanṣāl, inna-yas : « tubg i-rebbi! » inna-yas : « doeu didi ddăeut l-elhīr, ismeh adgig! » idăeu didas, yağul s-tmazirt-ennes (Ntifa.)

Dicté en 1913, par H. Djilali, Ntifa.

CXXXVI

Adrär n-guntětti.

Illa gis wasif, yili yän usettig ingr-iguliden; wann iglin g-äyl-tmazirt ar-agulid-annag da-isras amezzug-ens g-usttig, ar-isflid i-wasif ar-isguyu zund lebhar. Aman isatan agis-illan, walainni ur-issin yän manig-en ffgen. Illa gis lmäl bahra, walainni ur-igi hatta yän asers-iksem asku ityämläk.

Nnan, yän wäss uškan-d yän sětta n-ttolba seg-Sūs igan ihakiměn; nsěn där Ḥami-dduš u-Mažžen; imun didätsen, isěmla-yasen imi n-ifri: azär n-tagrodin; qiman araqran, ar-tběhharn afada irzem imi n-ifri. Ayt-Sūs, ku d-yän gitsen iga ssem g-ugrum da-yiŭwi; Ḥamidduš ur-därs-illi lěhbăr ma-därsen-illan. Aidag ittyanäf ifri nnan-as: « kšem, asi-d lmäl! » ikšem ar-d-isufog s-därsen ar-t-ammarn tinamådin; aillig

eammern sbea n-tnamådin n-tserdan, fsan ur-sul-a-yaqran, iqqen imi f-Ḥammiddūš; ttolba, ku d-yän ildi agrum da-därs-illan, bhin-t ingrätsen atšen, walainni hatta yän ur-därs-illi lehbar ma iga wayåd g-ugrum-ens; ku d-yän inna adšen agrum-inu afada mmětěn ayawi lmäl wahdit, ššen agrum, qqarn kullutěn g-udgar.

Běddant tserdan usint ar-tqqelnt s-ma-tent-iswagen, aillig ur-illi hatta yän, tzwar-asent tserdunt n-Hämiddūš, tffeg, tfarcnt-t tserdan yådnin, aillig-en lekement tigemmi n-bäb-ennes, twut tiflut s-ihf-ens, ffgen-d äyt-tgemmi, šeksemn-int, sersent fellätsent tinamådin, ffin lmäl-annag g-elborz, qqenn fellas.

Wama Ḥamiddūš iqima-n ddau-akāl lžhed n-yan wayyūr, ar-yān wāss indeḥ sidi bu-lhēlef, inna-yas: « a-sidi bu-lhēlef, ig-iyi-terzemt seg-ddau-akāl hat usiģ-ak azger tiģersi-nk! » Iqima-n, yān wāss infalal-as-d yān iḥliu g-mnid-as, iṭfar-t, iffeģ s-bēṛṛa, iffeģ Ḥamiddūš ula nta, ar-issudau f-ifassen d-iḍaṛn aillig-ĕn ilkem tigĕmmi-ns. Iqima ar-t-ĕtɛālažen aillig yaģul iga mkĕlliģ. Walainni, lmäl-annaģ ar-sgis-šttan, ar-sgis-san; aillig immut Ḥammiddūš iqim lmäl g-udģar-ĕnnes ḥatta yān ur-issin manig-tiga, ur-asĕn-t-isĕmla, ityämläk sul s-assäd. Tannaģ t-imĕlken ism-ĕns Ḥānnu. Ḥānnu, zun tifiġra, tmoqqor, tĕḍni annešt n-ubiɛa; llan wida-t-izṛan; da-tffeģ iḥf n-usugguās s-iḥf n-usugguās; mkan tffeġ giyiḍ, da-tgĕnuguy d-umaḍĕl ar-tlĕkem targa ar-tsa; ar-tsġer targa, taġul s-udģar-ĕnnes.

Conté en 1913, par H. Djilali, Ntisa.

CXXXVII

Sidi Rahhal

Sidi Raḥḥal ku d-ikka Tafilält yašk-ĕd s-Maṛṛakš, yiri a-gis-igguz, inna-yas mul lŏqṣůṛ: « ad-ak-tbɛaġ! » ašku ntan aigan bab n-tabaɛ; inna-yas sidi Raḥḥal: « ur tennit a-yi-tbɛat ašku ula nki tělla gigi lbaraka wan kiyin; » inna-yas: « ig ur-trit ak-tbɛaġ tamazirt-inu ayäd, ur-tĕnnit a-gis-tuggwezt! » iddu sidi Raḥḥal s-tmazirt yåḍnin, iggwez gis yaf-ĕn mul lŏqṣûṛ g-mnid-as, inna-yas: « tamazirt-inu ayäd, ur illi manig tuggwezt! » iddu sidi Raḥḥal s-tmazirt yåḍnin, inna g-ĕlḥaṭer-ĕns ad-as-fleġ kullu tamazirt-äd g-illa. lḥasil dinn s-idda a-gis-iggwoz yaf-ĕn gis mul loqṣûṛ ail-lig irmi inna sidi Raḥḥal ad-ĕġliġ s-igĕnwan.

Iģli s-igēnwan imzura, yaf-ēn mul loqṣūr dinnaģ aillig ikka kullu sbaɛ n-igēnwan, inna g-ēlhaṭer-ēns ad-uggezeġ s-wakāl ad-as-fleģ igēnwan. igguz s-wakāl amzuwaru, yaf-ēn mul lqṣūr g-mnid-as, inna-yas : « nniġ-ak ur-illi manig tuggwezt! » izāyd s-wakāl wis sin s-wis krāḍ allig ikemmel sbaɛ n-ikalln, ikšem sidi Raḥḥal s-ndis n-uzger da-yusin ēddunit f-yan isk, yaf-ēn mul laqṣūr g-mnid-as, inna-yas : « nniġ-ak ur-illi manig tuggwezt! » ar-isaqul mul loqṣūr aillig izra sidi Raḥḥal ulanta tēlla gis lbaraka imoqqorn, inna-yas mul loqṣūr : « ig ur-trit ad-ak-tēbɛaġ ad-ak-semlaġ

yan imi lžahmnāma a-gis-tuggwezt! » isemla-yas-t igguz gis sidi Raḥḥal, ntan aigan yan g-imaun lžahnnāma ism-ens wäd urtäd. aģbalu da illan g-ihf n-wäd urtäd tella fellas yät-thigra ntät aur-yugin aman-ns ad-effegen, yamez-t sidi Raḥḥal yešš-t, loqt-annag ar-ittazzāl ugbalu. tifigra-yag aiggan sibba n-sidi Raḥḥal allig a-stan warrau-ns ifagriun, ar-stan takāt (Ntifa).

Dicté par Jilali, Tanant 1916.

CXXXVIII

Saydnā eīsā d-imddukual-ennes.

Yan sin imddukual n-Saydnā eīsā muněn dids llig isiyyaḥ (ar-itědwār) ddunit. arttidun aylliğ nn-ufan yan uzrû n-ddiaman imggoren, yan gitsen inna-yas ad-awig gar uzrů-yädd s-tgèmmi, baraka fělli ; yän imun didas. gwann igablen azrů-ann, ur-izdar aggis irzi imikk, igaběl-t ar-as-itteažžab s d-uškan yan sin mědden yadni, äfen-t-id igabel azrů-lli, nnan-as : « ma-tskart ġġi? innasen : « gableġ azrů-yäd, iga winu! » nnan-as : « nra a-t-didak-něbdů! » innasen : « ůhu! » ar-fěllas-ttzin s-tn-yag låz, nnan-as: « hakk, sg-ag ma-nšetta! » iddu isga-sen agrum, iga-sen essemm, yaŭwiyasen-t-id. netta, llig idda ad-isseg mad šettan, mšawwaren fellas, nnan d-ihfaunnsen : ad-ukän-ilkem gwadd iddan ad-isseg ma nšetta, neng-t, nawi-d ddiamān waḥdut-neģ. netta iga-sen essemm ģ-uģrum-elli isģa; inna d-ihf-ennes : an-ukan lekmeģ ěššin agrum-ad-ěmměten, awig-d ddiamān wahdu-yi. llig-d-ilkem, ifka-sen agrumělli, sersen-t g-wakal, guwin-t, ěngin-t, ěššen agrum-ělli, ěmmeten wala nutni. llig d-iwerri-d saydnā eīsā netta d-umeddakuel-elli-ns, ekken-d agaras-elli, ennan anzer amddakuel-ëlli-nneg mani sul ikka. llig-d lekmen g-illi g-t-flen, äfen-t-id immut netta d-willi t-ĕnganin. igra Saydnā ɛisā, isawl-asen, innasen: « mad-aun izran ayllig těmmutem s-krad?» izawd-as lwagiza sn-ižran, iwažb-as Saydnā zīsā, innais : « ģemka attskar ěddunit i-walli t-ihubban! » (Mesfioua.)

Dicté par Mohammed b. Lefqih, des Mesfioua, relevé à Marrakech par M. Haffaf.

CXL

Laist h-Sidi bu eli.

Sidi bu ɛli d-amrabêd, d-ššaqor n-Ayt-Sadden wenna t-igullan h-lģušš las-ittěžru ša i-thant-ĕnnes nhed i-lmäl (ad-ah-iněžža rěbbi zeğ mneqqerr-ĕnnes). anni immut usin-t-id Ayt-Sadden, ndlen-t gursen. ddun-d gurs Ayt-Yusi gid ušren-t izin gifs nitni d Ayt-Sadden. bdan tizit tadugguatt, ddun gurs Ayt-Sadden, ašren-t. anni feqden Ayt Yusi tindelt afen-t la-isul, feqden-t Ayt-Sadden, afen-t la illa dis. issedhar lběrhan-

ěnnes is d-ššaqor agga. wi n-Ayt-Yusi las-ttinin Sidi bu ɛli amězzyan ith has d lběrhan ai din isufeg. wi n-Ayt-Sadden las-qqarr Sidi bu ɛli amoqran is da iggir.

Relevé par M. b. Ikhlef, Bir Tamtam, A. Sadden.

CXLIII

Sidi lmehfi

Nufa-d ger s-imezgura lah-ttinin Sidi lmehfi netta yun urgaz tella digs nnyt, yuli-d zeğ şehra ira ad-iddu ger Fäs, alliğ d-yuwed yun wansa las-ttinin lhud ukan yufa-d yut-tměţţůt izill tggima g-ubrid, inna-yas : « şbaḥ lbir ! » trar-d gifs däy tenna-yas : « mager teddid? » innas: « ddih ger Fäs ad-zureh Muley Driss! » tenna-yas: « istessend mäy mseh? » innas: « ihi! » tennas: « nek illis ugellid n-äyt-ismawn r-rebbi, zeğ wahwa illa guri lehbay-ennes, is trid attalid ger lgerb, i dgi kdeh hatin sawlch akawleh, meš-iyi-tsaefed aynna trid ad-aš-teqduh, meš ur-iyi-tsaefed ak-greh ger telt lhali! » innas: « a-hallu llig iyi-trid ur-guri mäy ttinih! maša ad-gifem-šerțeh ad-iyi-těbnud yut-taddart ddaw-wašal adigs qqimeb ar-tteebadeb těbbi! » teqbel-as aynnas-inna, ibdu ar-iḥettu abrid ṛ-rebbi al yun wäss iqend inna-yas i-gennit-enna: « rib ad-fgeb ger berra ad-annäyb ddunit! » tennas: « meš ra! » tagg-it iffeg. iddu al yun iğezdem ahatar iğa am tezdäyt iqqim ddawas. manis a-yun urğaz imun d-ubrid innas : « mma elikum ! » irär-t gifs, däy innas unezdi-nna : « a-sidi-nu eetgia hatin inga-yi låz g-udem r-rebbi!» innas: « merbba!» iddu ikžem ger-taddart-ennes inna-yas i-tmettut-ennes : « sammer-iyi yut-tmebfit s-ufettal! » tsamras-tt, yawi-tt, išf-as-tt i-uněždi, däy igab gifs allig ičča uneždi afěttäl ur-yufi mammi išfa taměhfit, ikker iffer-tt ddaw-igezdem-enna idl-as s-iselliwen hma ad-ur-t-ittu. allig d-ëddan iměksawen ufan-d agrur-ènna, bdun ar-ttzůrr aynna-s das-ttinin Sidi lměhfi, agrur-ënna illa tama n-bu-Fettůz, ikka ingr-as d-urti n-Muley Hmed Lyamani abrid n-tzenzart. netta ur-illi ma da-t-itzurr bef ša usekkin ula ma digs inettell gas iměksawen ay da digs tgimanin adday ksin ulli-nsen tama nnes. ansa-nna nesla dih gir s-imhawšen-ennah la-ttinin adgar-enna isul adigs-ižŗů yun umelleq ahatar nnan-asen äyt-leagul: « matta netta? » nnan-asen imhawsen: « ansa-nna mi da-ttinin Sidi lmehft hatin nufa g-tžefriyin-ennah adigs-ikker bab n-tasaet, bu-lcqt ism-ennes limam lměhdi, isentel-t rěbbi ht-wallen n-mědden al-as-tawed teštut, iffeg-d ad-ihšem hef ěddunit ggah!» (A. Ayyach.)

Relevé par Si M. Lakhdar, Aït Ayyach.

CXLIV

Tazribt ĕṛṛĕma.

Id-bäb n-dězribt-a umzen hef Sidi zali ben našer ggah imazigen llan digsen errema d-bu-iznadiyen agud nukni äyt-zayyaš llan gurnah ku igs illa gurs lmegeddem-ennes. lmegeddem-enna la-gurs-ttamzen id sabidat hma ad-gin agud nitni rrema. sabidat-enna la-tmunn d-lmeqeddem akuma ger ira ad-iddu. ur-da-ittegga rrami gas unna ilan s-leqel-ënnes ihdu abrid r-rebbi. ku-yassugguas la-tekkerr lmeqêddmin gin ažëmue ger šših hma ad-mdašarr ad-asen-yini mäy tteggan, lasen-ittini : « ku lmeqeddem yäsi lealām imun d-eabidät-ĕnnes, ad-ah-izĕmae zzyärt t-tmugras, hma aneg lamma i-tegbilt! » la tekkerr lmgeddmin durr g-tegbilt ggah; addäy semmell asaräg n-tegbilt ddun ģer šših inin-as : « haţin nsmutter aynna išfa rebbi zeg-teqbilt dģi māy ntegga? » lasen ittini : « ass larebea azeddug! » däy iskker aberräh ar-ittini g-tgumma : « äss larebea la-ttili lamma! han bu-imerwas ur-illi mas isawäll! d-unna ingan rroh ur-illi mas isawall agud netta! al-täfed lamma unna iran ša igi-t! » ku lmeqêddem la-d-ittawi aham-ënnes ttmëzgida addäy žëmsen ihamen gin lamma teddu-d teqbilt qqah. ikker šših ar-yuběttu timugras bf-imråbden, ku-yamråbed la-gifs-gersen, addäy gersen žěmsen aksum-enna gaḥ gin gifs afettal ar-seccan medden, ar-d-teddun imnäyen n-tegbilt, ddun-d alto imnäyen n-teqbilin yådnin ar-ttazäll ar-sufugen lbaråd ar-gifsen-sgurutent tutmin. eabidät dih la-teggan lfrätt ar-stessan medden, la-tteggan tisusäy gin digsent ibuglall d-uberdud yišeäb, ar-tteggan amm wawal n-tefqirin, ar-sfragen tyutmin. la-gursen ittili wallun d-zawzaw t-tganimt. ur-telli lamma yuger ti-n-errema, la-digs-ttilin ttolba d-ššorfa d-ihatar n-teqbilin ar-digs-thader agud lbaraka yimrabden-enna hef da gersen, agud yun ur-da-ittigi ad-ig sa usekkin enna ur-ihlin, äss läämäe ger tedugguatt la-ttili lfatḥa. addäy iri ššiḥ ad-ig lfatḥa la-ittasi lealām-ĕnnes durr-as lmĕqĕddmin d-sšorfa t-tolba ikker yun zeg-zabidät ar-itberräh: « han ssåg izammer, unna iran ša usëkkin ad-as-t-iqdu rebbi, iddu-d! » la-fesserr yun uzennar ammas ugraw hma adigs-sirisen medden zzyärt, unna ger tella sa n-tagmart tiggert la-tt-id-ittawi s-ammas ugraw, iniy ģifs yun zeg-zabidāt ar-asen-ittini : « bāb n-tagmart-a, meš-asturu hatin i-lamma-nnun! » unna ger illa ša umůdin la-t-id-ittawi al-ammäs ugraw, däy išref digs umudin, šfin-as fatha yerzem-as šših, ižži. meš llan ša n-mědden-ěnna msenganin ingr-asen la-ten-isemşlah šših ass-ënnadeh negd meš tella ša n-tmettůt-ënna ihergen hf-urgaz-ennes agud nettat la-tt-ittrara ssih. adday täfed lfatha, la-ttasin ṛṛĕma lĕmdafie-nsen ddun ger s-asif gin arudan ar-kkäten lišarät. unna isigen lišärt las-teggan tamatart i-rrezt. Ilan digsen unna da-ikkäten tasarut isig-t illa digsen unna da ikkäten tagläyt, yili digsen alto unna da ikkäten tazzenbuet afella ihf wurgäz, ku yun d mas-išfa rěbbi g-tiyti. lmegêddmin rrěma la-thellall gid ar-dzållan hef-ennbi ard-ttawin hef-errema imezgura ar-ttinin : « awäl-enna ur-izwar nnabi ula igir-as, a-wi

matta lefdäl-ěnnā llan. am unna iḥěṭṭun timezgiḍa ṭaɛam ur-illi. am unna isĕrwaṭen iġell iḡ anrār i-walim. am unna iḥĕssan tigert iḡ aḥyůḍ bf-uġo. am unna iḥĕssan taġġaṭṭ iḡ aḍēmmaɛ bf-ilis. am unna iḥĕssan tiḥellabin tar aḥuli. a-iḥamen n-ddunīt wi n-lġrur ay-tḡam, illan uḥam-inu daṭ-i hs is nsul ur-tn-iwiḍ. uḷlah mġar nḡa tizrurin neḡ aḥam ḡ-dheb, illa wašal laḥ-itganäyen. a-yaǵurb-inu war lḥadd a nek iǵu-nin aḍ-yamz lhed ar-iyī-ttɛefasen winna dderrin!» (A. Ayyach.)

Par le même.

CL

Sīdna yusef.

- I a-rĕbbi ya-lwaḥid ak-nzûr i ferreg gifi s-wa g-ĕdduniţ ula lihra ak-inn afeh daţi
- 2 ad-smuttih awäl-inu amm uganim d-waman aynnag asen-d ikka usihel la t-issemgulluy
- 3 tella yut sebsa yai turu kak lmežriyat taru yut aferdi da imun i-baba-ns d-ufus
- 4 iqqim uferdi yun yed iwaryi ğ-tguni is iğa yayur a-iträn tgam-as dürat
- 5 asĕkka ɛawaden i-mma-ns aynnah lahdiyat i tennas ayellid ay tegged mi tĕdur ĕddunit
- 6 a <u>t</u>selli<u>d</u>-asen a-<u>t</u>akna <u>t</u>ĕddu ģer-la≈zara i tĕnnasen afeṛḍi sul da-<u>t</u>ĕkkätem s-ddiwan
- 7 däy nnan a-baba nra didun nemdakar yusef šat-aneh-t addäy ferrežen assa \(\bar{g}\)-ddunit
- 8 <u>d</u>äy inna bar s-tit, awiyen-<u>t</u>, <u>k</u>lin-ĕnn g-ɛari <u>d</u>äy mšawarr nnan amzätt grätt-inn g-wanu
- 9 seddan anu-nna s-isēlliwen eaddanin zäyden aķäl alliğ ur-da-ittany ddunit
- 10 a issa-yasen war-ašrik ḡ-waman gbanin a īšfa-yas igamusen işşerda-t-inn ḡ-učċi
- 11 a ikka hirëllah izri lqada n-ëddunit ha išabar awa ddun-d ihry uzal ëddunit
- 12 däy inna-yasen yun awriw anu-ya seddan-ah anĕm=awanät addäy d-asih aman g-waṭṭas
- 13 azden ad-asin aman, tšebberd-asen izakar ha ištab-asen war ašrik ad-annäyn ddunit
- 14 däy nnan : « ismb-a awriw ad-asen-ngr ilan

- a wenna mi iktab atn-izzenz ad-iss-iy ulli
- 15 däy iddu yun imun iss ger lmkän-nes ad-iqqim däy inna i-aherdan agg-t anem=awan ddunit
- 16 däy innas ag-as agm-aneh aman g-wasif ayĕddid ur-t-yusi, zemmer idda-d zey-wamän
- 17 däy nnan-as ddu yawi-ah-d mas-nëtteg afa tader-d-asen a-war ašrik izari ger datas
- 18 däy nnan-as ağ-aš agud imĕndi zdät-id azrey ar-ittĕddu s-ihf-ens, zdan imĕndi-nna
- 19 <u>t</u>waryed a-yagĕllid izyarr qqimin ĕddät-aš irzem-awen sidi yusef ttuhidat g-wawäl
- 20 inna-un sĕbɛa d-izyarr ṣḥanin g-učči sĕbɛa snin aynna n-ĕrrha tsyiwen-d ĕddunitౖ
- 21 innas sěbza nnaddeh imezdar iměddulla sěbza snin ayama gas buhayyuf y-<u>t</u>en<u>d</u>inim
- 22 däy inna isemb-a avviätt dģi ģer-tendinim zzenza imendi, qabel aynnab-d-yuli
- 23 a değya ddunt wenna tn-igebbanin g-wanu ar-čall imendi, yakez igeddarr iddeh-d-iddan
- 24 illa yun ymas afruh imun issen d altu iebras imendi, tabrätt igga-t-inn g-wammas
- 25 iddeh da in-iruh ultmas tsus imendi-nna da tenna-yas a-baba-nu attenzud y-tebrätt-a
- 26 adeb dis iğer-d i-ttaleb ad-nzun y-tebratt-inn inna-sen sebza ay-d-igebban aferdi-nnun (Beni Mtir.)

Relevé en 1922, par M. Rahhal Abd el-Aziz, Beni-Mtir.

TABLE DES MATIÈRES

	Pages
Avertissement	
I	
CONTES D'ANIM.	AUX
I. Le Hérisson et le Chacal dans le puits (Ntifa	1)
II. Le Hérisson et le Chacal pris au piège (Timg	icht)
Variante dans le parler des A. Sadden	•••••••
III. Le Chacal et la Chèvre (A. Messad)	4
IV. Le Chacal et la Grenouille (Ntifa)	
V. Taměttůt d-uššen (A. Sadden)	4
VI. Izem d-wuššen (Zemmour)	
VII. Lqişt n-tihsi d-wuššen (Guedmioua)	
VIII. Insi d-uššen (A. Sadden)	•••••• 5
IX. Inikf d-wuššen d-uskäy (A. Outferkal)	
X. Uššen ttihsi (A. Sadden)	
XII. Le Chacal, le Hérisson et l'Ane (Ntifa)	
XIV. Le Chacal et l'Ane (Ntifa)	
Variante dans le parler des Béni Mguild	
XV. Izem d-bu-Mohammed d-uššen (Goundafa).	
XVI. Uššen d-berrarež (Béni-Mtir)	14
XVII. Tuşkäyt d-bağuğ (A. Semmeg)	
XVIII. Tin-mošš d-ugerda (A. Sadden)	IŞ
XIX. Le Chacal et le Chasseur (Ntifa)	
XX. Le Chacal, le Bouc et le Mulet (Inoultan)	
XXI. Taskurt d-insi d-ulgem (A. Sgougou)	
XXII. Le Chacal, le Chameau et le Lion (B. Mguil	ld)
XXIII. Tahruit d-igiur (Ntifa)	
XXIV. La Huppe et le Vautour (Ntifa)	
XXVI. Le Chacal, la Chèvre et la Cigogne (Béni-M	Atir)
Variante dans le parler des A. Sadden	20
XXVII. Le Chameau, le Hérisson et le Lion (Ntifa).	
XXVIII. Les animaux errants et le Lion (Ntifa)	

	La curee du Chacal (Beni-Mtir)	23
	Ummlaḥsen (Le Rossignol) (Ntifa)	25
	La légende du Corbeau	25
XXXII.	La Fauvette (Ntifa)	26
XXXIII.	Le Hibou de Moulay Sliman (Ntifa)	27
XXXIV.	Le Lion et l'Homme (Ntifa)	27
	Variante dans le parler des Idaou Ziki	29
	II	
	CONTROL DI AICANTIC	
	CONTES PLAISANTS	
	Un sourd (Timgicht)	33
	Sur un jeu de mots (Timgicht)	33
	Couardise de Juif (Ntifa)	33
	Nniyt imězwura (A. Sadden)	33
XXXIX.	Taḥraymit iḥewwan (A. Sadden)	34
XL.	Lqist n-u-Sadden d-ĕššiṭan (A. Sadden)	34
XLI.	Lqist ugëlmam azigza (A. Sgougou)	34
XLII.	Tawargit (A. Ayyach)	34
	L'homme et sa corbeille (Ntifa)	35
	Un simple (Ntifa)	35
	Une histoire de tortue (Ntifa)	36
	L'homme de la plaine et les montagnards (Ntifa)	37
	Niaiserie (Ntifa)	37
	Voleurs du Drâ (A. Messad)	38
	Taqşit ĕlliğ sul hulan medden gʻ-udrär n-deren (Idaou Mahmoud)	39
	Wanna mu imoqqor lasqel-nnes ur-a-itmärrat (Idaou Ziki)	39
		40
	Juifs démasqués (A. Chitachen)	
	Les frères ennemis (Ntifa)	40
	Ali Berrug (Beni Mguild).	41
	Les sept voleurs et le Juif (Imeghran)	42
	L'âne métamorphosé en homme (Ntifa)	43
	Le sabre du mokhazni (Ntifa)	43
	Tobtab (Ntifa)	44
	Un partage équitable (Ntifa)	44
	Bounnit et Warennit (Ntifa)	45
	Le voleur et ses deux femmes (Ntifa),	46
	Le trésor trouvé (Ntifa)	46
LXIV.	Il attendait la fortune en dormant (Imeghran)	47
LXV.	Lqist n-ĕṭṭaleb d-uṣiyyad d-uḥuwan (A. Sadden)	49
LXVI.	Sages recommandations d'un père à son fils (Ntifa)	49
LXVII.	Le marchand et le Juif (Ntifa)	50
	Les trocs de l'homme simple (A. Ayyach)	51
	Le Musulman et le Juif (Ntifa)	53
	Le cadi et le maître du four (Ntifa)	55
	Les mésaventures d'un père (Ntifa)	57
	Taḥažit n-urgāz nta d-warrau-ns sin itsen (Ntifa)	59
	Lqist n-šrad n-medden (A. Ayyach)	61
	Le berger devin (A. Ayyach)	62
T11111 V .	The beiget actual (11. 11.) July 1	

TABLE DES MATIÈRES

LXXIX.	Le Trésor pillé (Ntifa)	63
LXXX.	Le caïd et le voleur (Ntifa)	67
	Les gazelles de nuit (Ntifa)	68
LXXXII.	Aḥmed le Priseur, ou le Héros malgré lui (Ntifa)	71
LXXXIII.	Le riche et son trésor (Ntifa)	72
	Astuce de femme (Ntifa)	73
LXXXVI. 1	La femme aux deux maris (Ntifa)	74
XXXVII.	Lqist ya-urgaz ira iddu ad-izur tahanut u-rebbi g-Mekka (Idaou Zal)	75
LXXXVIII.	Lhadit n-tallih iyern aryäz-ennes y-tesräft	76
LXXXIX.	Une femme perverse (Béni-Mguild)	79
	III	
	CONTES MERVEILLEUX	
	GOTTEO MENTI ELEMENT	
XC	Les deux orphelins et l'ogresse (Ntifa)	83
AG.	Variante dans le parler de A. Bou Oulli	85
	Variante dans le parler des A. Sadden	87
XCII	Hamou bou Tkiout et l'ogresse (Ntifa)	88
	La vache des deux enfants abandonnés.	89
	Une histoire d'ogre (Béni-Mtir).	91
	L'ogre repentant (Imeghran)	93
	Histoire d'une jeune fille abandonnée et élevée par des gazelles (Imeghran)	95
	Histoire de Loundja du Rocher (Infedouaq)	96
	La négresse et les deux pelotes de fil (Ntifa)	99
	Zrighqda, la vaillante (Infedouaq)	IQI
	Muqeršan (Le fils de la Cardeuse — Infedouaq)	102
CI.	Les princes désobéissants (Ntifa)	103
	Hamou bu-Izgarr (A. Ayyach)	104
	L'enfant et le Juif (Zemmour)	106
	Si le roi m'épousaît (Ntifa)	107
	Les poires magiques (Ntifa)	112
	Lqist n-sin ikužiln (Béni-Mtir)	113
	Le bûcheron et les objets magiques (Ntifa)	114
	Youssef, l'amant de la reine (Imeghran)	116
	Histoire de la Crotte (Ntifa)	117
	Histoire de Chdat Bnouat (Integgetto)	118
	Le fils du bûcheron et son cheval magique (Tanant, Ntifa)	119
	Variante relevée à Adar (Ntifa)	123
CXIV.	La lampe mystérieuse (Ntifa)	125
	Histoire des deux frères (A. Ayyach)	127
	Aventures de deux orphelins (Ntifa)	130
	Le barbier amoureux (Ntifa)	1-33
	Les femmes du berger (Ntifa)	135
	Il voulait épouser une femme bien élevée (Ntifa)	138
	Enceinte d'un serpent (Imeghran)	140
	La Colombe et le fils du roi (Infedouaq)	143
	Plus belle que le soleil (Ntifa)	145
	Les jnoun (Ntifa)	146
	La jeune fille et l'ogre (Ntifa)	147

IV

LÉGENDES HAGIOGRAPHIQUES

CXXVI.	La confiance en Dieu (Ntifa)	153
CXXVII.	Le pèlerin infortuné (Ntifa)	154
CXXVIII.	L'enfant prophète (Imeghran).	156
	Le marabout imposteur (Ntifa)	158
CXXX.	Le riche marchand et Moulay Abd el-Qader (Ntifa).	161
CXXXI.	Le brigand changé en statue de sel (B. Mguild).	162
CXXXII.	Sidi Abd el-Haqq (Ntifa)	163
CXXXIII.	Les marabouts de Tanaghmelt (Ntifa).	165
	Sidi bu-lhelef (Ntifa)	166
CXXXV.	Sidi Ḥimmi et Sidi Ḥiahmed Ahanṣal (Ntif)	167
CXXXVI.	Adrär n-guntětti (Ntifa)	167
	La légende de Sidi Rahhat (Ntıfı)	168
	Saydna eisa d-imeddukual-ĕnnes (Mesfiou.)	169
CXL.	Lqist h sidi bu sali (A. Sadden)	169
CXLIII.	Sidi Lmekhfi (A. Ayyach)	170
CXLIV.	La confrérie des rrema (A. Ayyach)	171
CL.	Sidna Yusef (Beni-Mtir)	172